

**Näyttöjä vahvasta
ammattiosaamisesta
korkeakoulussa**

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja 7

Johanna Heikkilä (toim.)

Näyttöjä vahvasta ammattiosaamisesta korkeakoulussa

*Liiketalouden, logistiikan, mediatekniikan
ja musiikin koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja
Toimittaja • Eva Ijäs

© 2007

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Näyttöjä vahvasta ammattiosaamisesta korkeakoulussa
*Liiketalouden, logistiikan, mediatekniikan
ja musiikin koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit*

Kansi & taitto • Pekka Salminen
Paino • Jyväskylän yliopistopaino • 2007

ISSN 1795-3766
ISBN 978-951-830-103-8

Myynti ja jakelu
Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. (014) 444 6868
Faksi (014) 444 6869
Sähköposti: kirjasto@jamk.fi
www.jamk.fi/kirjasto

Sisällys

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT	11

Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus..	16
2 Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain.....	18
2.1 Taustaa liiketalouden koulutusohjelmasta	18
2.2 Liiketalouden koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	19
2.3 Liiketalouden koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	26
2.4 Liiketalouden koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen...	34
2.5 Liiketalouden koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	40
3 Liiketalouden koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet.....	41
3.1 Vahvuudet	41
3.2 Kehittämishaasteet	42
3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle	43

Logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Logistiikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus.....	46
2 Logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain	48
2.1 Taustaa logistiikan koulutusohjelmasta	48
2.2 Logistiikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	49
2.3 Logistiikan koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	56
2.4 Logistiikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen.....	64
2.5 Logistiikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	70
3 Logistiikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet.....	73
3.1 Vahvuudet	73
3.2 Kehittämishaasteet	74
3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle.....	74

Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus..	78
2 Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain	80
2.1 Taustaa mediatekniikan koulutusohjelmasta	80
2.2 Mediatekniikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu	81
2.3 Mediatekniikan koulutusohjelman opetuksen toteutus.....	86
2.4 Mediatekniikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen..	92
2.5 Mediatekniikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	96
3 Mediatekniikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet	99
3.1 Vahvuudet	99
3.2 Kehittämishaasteet	99
3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle	100

Musiikin koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

1 Musiikin koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus	104
2 Musiikin koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain.....	106
2.1 Taustaa musiikin koulutusohjelmasta	106
2.2 Musiikin koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu.....	108
2.3 Musiikin koulutusohjelman opetuksen toteutus	114
2.4 Musiikin koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen	121
2.5 Musiikin koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet.....	126
3 Musiikin koulutusohjelman oma kysymys.....	129
4 Musiikin koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet	132
4.1 Vahvuudet	132
4.2 Kehittämishaasteet	133
4.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle	134

Tiivistelmä

Heikkilä, Johanna (toim.)

Näyttöjä vahvasta ammattiosaamisesta korkeakoulussa.

Liiketalouden, logistiikan, mediatekniikan ja musiikin
koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit.

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2007, 138s.

(Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja, 7)

ISSN: 1795-3766

ISBN: 978-951-830-103-8

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa käynnistyi vuoden 2004 alussa koulutusalojen vuorovaikutteiseen ja keskinäiseen, kehittävään keskusteluun perustuva koulutusohjelmien ristiinarviointi osana korkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmää. Arviointiprosessista on kehittynyt kahden vuoden kuluessa toimiva malli arvioida, kehittää ja varmistaa koulutusohjelmien laadukkaan toiminnan toteutumista. Syksyn 2006 alkaessa on toteutettu jo kolmetoista ristiinarviointia. Arviointiryhmissä työskennellyt henkilöstö ja opiskelijat ovat hyödyntäneet välittömästi havaitsemiaan hyviä käytäntöjä toiminnassaan omissa yksiköissään. Kevään 2006 aikana arvioitiin neljä koulutusohjelmaa, joiden raportit on koottu käsillä olevaan julkaisuun. Tämä julkaisu esittelee liiketalouden koulutusohjelman, mediatekniikan koulutusohjelman, logistiikan koulutusohjelman ja musiikin koulutusohjelman ristiinarvioinnit. Neljän eri koulutusyksikön koulutusohjelmien ristiinarvioinnit nostivat esille koulutusohjelmien vahvuuksia ja parantamisalueita. Kaikkien arvioitujen koulutusohjelman voimavarana on henkilöstön laaja ja syvä asiantuntijuus aihealueellaan.

Liiketalouden koulutusohjelman vahvuudeksi ristiinarvioinnissa havaittiin koulutusohjelman valinta painottaa tradenomien kouluttamisessa työelämän tarvitsemaa laaja-alaista osaamista. Ammattikorkeakoulun ja yksikön strategiat ja toimintapolitiikat on koulutusohjelmassa viety yksilötasolle. Suunnittelu- ja kehityskeskusteluissa asetetaan opettajille henkilökohtaiset tavoitteet BSC-mittaritavoitteiden toteuttamiseksi. Liiketalouden koulutusyksiköllä on oma pedagoginen strategia, jolla on edistetty pedagogista kehittämistä. Liiketalouden koulutusohjelmassa on otettu käyttöön ongelmaperustaisen oppimisen menetelmä (PBL). Ongelmaperustaiseen menetelmään perehtyminen ja osittainen siirtyminen siihen on merkinnyt myönteistä muutosta vallitsevaan oppimis- ja

opettamiskulttuurin sekä lisännyt pedagogista keskustelua ja yhteistyötä. Koulutusohjelman vahvuutena on henkilökunnan vahva substanssiosaaminen yhdistettynä kehitysmuotoiseen ilmapiiriin.

Liiketalouden yksikön pedagoginen strategia painottaa oppija- ja oppimislähtöistä pedagogiikkaa. Koulutusohjelman haasteita ovat yhteisen ohjaukulttuurin luominen, ohjausajattelun kehittäminen ja ohjauksen käytäntöjen systematisoiminen. Ongelma- ja perustaisen oppimisen soveltaminen vaatii kehittämistyön jatkamista erityisesti siten, että opetuksessa käytettävät ongelmat nousisivat aidosta työelämän tilanteista. Liiketalouden koulutusohjelma voi vielä monipuolistaa opiskelijoiden oppimisen arvioinnin menetelmien kirjoa siten, että ne tukevat ongelma- ja perustaisen oppimisen periaatteita vielä laajemmin. Lisäksi työelämäkontaktien syventäminen on välttämätöntä, jotta kontakteista syntyisi lisää tutkimus- ja kehityshankkeita.

Logistiikan koulutusohjelman vahvuudeksi tunnistettiin koulutusohjelman käyttämä laadunvarmistusjärjestelmän mukainen suunnittelukäytäntö. Koulutusohjelmalla on tiimeihin organisoituneena kattava sisäinen yhteistyö opetussuunnitelmien kehittämisessä ja ajantasaistamisessa. Koulutusohjelmassa on hyödynnetty kehityskeskusteluja ohjaamaan tehokkaasti opettajien työn suuntaamista opetukseen, kansainväliseen toimintaan sekä tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Koulutusohjelmalla on tiivis ja vilkas yritys- ja yhteistyö sekä tutkimus- ja kehitystoiminta. Projektihenkilöstön osaamista hyödynnetään tiimeissä ja opetuksessa. Logistiikan koulutusohjelma kokoaa ja hyödyntää mallikkaasti neuvottelukunnan ja yrityskontaktien antaman palautteen ja arviointitiedon. Koulutusohjelmalla on monipuoliset palautekanavat, joiden tuottama tieto on dokumentoitu systemaattisesti ja käsitelty kattavasti. Pedagogisen kehittämisen tarve koulutusohjelman strategian toteuttamiseksi ja tulevaisuuden vahvuuksien varmistamiseksi on tunnistettu koko henkilöstön piirissä.

Logistiikan koulutusohjelmalle esitetään kehittämishetkenä logistiikkainsinöörin perus- ja erityisosaamisen kuvaamista systemaattisena, osaamisperustaisena kokonaisuutena. Laajaa kansainvälistä verkostoa voisi käytettävissä olevien resurssien avulla hyödyntää kansainvälisten koulutuksen laatukriteereiden pohtimiseen ja kehittämiseen. Opiskelijan osaamisen kehittämisen systemaattiseen tukemiseen ja opiskelijan oman asiantuntijuuden rakentamiseen ehdotetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ja ohjauksen kehittämistä edelleen. Opiskelijoiden edustajille tulisi luoda mahdollisuus vaikuttaa koulutusohjelman suunnitteluun ja opetussuunnitelmaprosessiin.

Mediatekniikan koulutusohjelman suunnittelun perustana toimivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun aluekehitystä tukevat linjaukset. Koulutusohjelmassa on havaittavissa vahva työelämän ja opetuksen sisällön keskinäinen kytkeä: opiskelijat tekevät yritysten tilaamia projektitöitä aidoissa työelämäkonteksteissa. Mediatekniikan koulutusohjelman henkilöstöllä on vahvaa alan kansainväistä ja kansallista huippuosaamista. Mediatekniikan koulutusohjelmassa on toteutettu opintojen rakenne siten, että ammatilliset opinnot on teemoitettu eri vuosikursseille ajatellen opiskelijoiden ammatillista kehittymistä jatkumona. Tässä rakenteessa teoreettiset opinnot sekä käytännön projektiopinnot tukevat hyvin toisiaan. Mediatekniikan koulutusohjelma on onnistunut opiskelijoiden valinnassa, ohjauksessa ja tutoroinnissa, mikä näyttäytyy tutkinnon suorittaneiden suurena määränä.

Kehittämisehdotuksena informaatioteknologian instituutille esitetään sen strategisten painopisteiden selkeämpää kirjallista tunnistamista. Ne voidaan tunnistaa joko painopistealueina tai tavoiteasetannan avulla, jotta ne hahmottuisivat niin koulutusohjelma- kuin henkilötasolla. Koulutusohjelman opettajien vahvaa osaamista voitaisiin hyödyntää laajemmin tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Mediatekniikan koulutusohjelman tulisi kehittää erityisesti sekä opettajien että opiskelijoiden kansainvälistymistä. Informaatioteknologian instituutin ja mediatekniikan koulutusohjelman tulisi kehittää palautejärjestelmän vaikuttavuuden dokumentointia ja erityisesti sen viestimistä. Palautejärjestelmä on kattava, mutta palautteen konkreettinen vaikutus toiminnan kehittämiseen jää etenkin opiskelijoille epäselväksi.

Musiikin koulutusohjelman yhdeksi vahvuudeksi tunnistetaan kulttuurialalla tehty vahva strategiatyö. Musiikin koulutusohjelmassa toimii tehokas ja tuottava koulutusprosessi, siten opiskelijat valmistuvat koulutusohjelmasta alle ohjeajan ja koulutusohjelman keskeytysprosentti on alhainen. Musiikin koulutusohjelman vahvuuksia ovat lisäksi runsaat kansainväliset kontaktit sekä osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulujen väliseen verkostoitumiseen ja kehittämistyöhön. Opetusmenetelmien valinnoissa ja erilaisten oppimistyylien huomioimisessa vahvuutena on opetusmenetelmien yksilöllinen joustavuus sekä opiskelijoiden että opettajien näkökulmasta. Musiikin koulutusohjelmalle on luonteenomaista avoimuus ja keskusteleavuus yhteisössä henkilöstön ja opiskelijoiden kesken.

Musiikin koulutusohjelman kehittämistä edistäisi koulutusalan yhteisen päämäärän kirkastaminen ja musiikin koulutusohjelman roolin ja

merkityksen tunnistaminen sen osana. Koulutusohjelman tulisi rohkeasti luoda ”itsensä näköistä”, koulutusohjelman tehtävää tukevaa tutkimus- ja kehitystyötä. Opiskelijat tulisi entistä tiiviimmin nähdä tässä työssä resurssina, ja toisaalta tutkimus- ja kehitystyötä pitäisi kehittää myös opiskelijoiden oppimisresurssina. Kulttuurialalla tulisi jatkaa edelleen keskustelua siitä, mitä aluekehitys tarkoittaa, miten sitä voidaan edistää ja miten vahvistaa opiskelijoiden yrittäjäyksiä. Musiikin koulutusohjelmassa on hyviä käytäntöjä, mutta niiden käyttöönottoa ja palautetiedon käsittelyn systemaattista dokumentointia voisi kehittää. Musiikin koulutusohjelma hyötyisi ammattikorkeakoulun tuottamiin tukipalveluihin perehtymisestä ja niiden hyödyntämisestä koko palvelujen laajuudessa.

Koulutusohjelmien ristiinarvioinneista on noussut kehittämisehdotuksia koko ammattikorkeakoululle. Koko ammattikorkeakoulussa pitää kehittää tietojärjestelmiä systemaattisesti ja tavoitteellisesti. Lisäksi tulee varautua henkilöstön eläköitymiseen suunnitelmallisella rekrytointiohjelmalla ja hiljaisen tiedon siirtymisen tukemiseen muutosvaiheessa. Koko korkeakoulun tulee keskittyä pedagogisen osaamisen kehittämiseen.

Avainsanat: koulutusohjelman ristiinarviointi, kehittävä arviointi, laadunvarmistusjärjestelmä, ammattikorkeakoulutus, koulutusohjelma

Abstract

Heikkilä, Johanna (ed.)

Demonstrations of Strong Professional Competence at a Higher Education Institution. The Cross-Evaluation of Degree Programmes: Business Administration, Logistics, Media Engineering, Music.

Jyväskylä: Jyväskylä University of Applied Sciences, 2007, 138p.

(Reports from Jyväskylä University of Applied Sciences, 7)

ISSN: 1795-3766

ISBN 978-951-830-103-8

The cross-evaluation of degree programmes started as part of the quality assurance system of Jyväskylä University of Applied Sciences at the beginning of the year 2004. The cross-evaluation is based on interactive, constructive discussion between the fields of study. In two years the evaluation process has developed into an efficient model for evaluating, developing and ensuring the realization of high-quality operations in the degree programmes. By the beginning of autumn 2006, thirteen cross-evaluations had already been implemented. The staff and students who worked in the Evaluation Teams have immediately used the good practices observed in other units for the benefit of their own units. The reports of the four degree programmes evaluated during spring 2006 have been compiled into the present publication. The publication presents the cross-evaluations performed in the Degree Programme in Business Administration, the Degree Programme in Media Engineering, the Degree Programme in Logistics, and the Degree Programme in Music. The cross-evaluations of four different educational units highlighted strengths and areas needing improvement in the degree programmes. Staff's extensive in-depth expertise in their subject areas was a resource for all the evaluated degree programmes.

In the education of bachelors of business administration, the Degree Programme in Business Administration has chosen to emphasize the wide variety of competencies needed in the world of work. This was perceived as one of its strengths in the cross-evaluation. The strategies and policies of the University of Applied Sciences, as well as of the unit, have been brought to individual level in the degree programme. In planning and development discussions, teachers are set individual goals in order to accomplish the objectives of the Balanced Score Card. The School of Business Administration has its own pedagogic strategy, which has been

used to promote pedagogic development. The method of problem-based learning (PBL) has been introduced in the Degree Programme in Business Administration. Familiarization with PBL and its partial adoption have implied a positive change in the prevailing learning and teaching culture and increased pedagogic debate and cooperation. Further strengths of the degree programme include the strong subject-matter competence of staff, together with an atmosphere favourable to development.

The pedagogic strategy of the School of Business Administration emphasizes learner- and learning-based pedagogy. The challenges of the degree programme include the creation of a common guidance culture, the development of guidance thinking, and the systematization of guidance practices. The application of problem-based learning calls for further development, in particular, to enable the use of problems in instruction based on real-life workplace situations. The Degree Programme in Business Administration can make the gamut of methods used in the assessment of student learning even more versatile in order to more extensively support the principles of PBL. In addition, it is essential to deepen the contacts with working life, so as to generate further R&D projects.

In accordance with the quality assurance system, the Degree Programme in Logistics applies a framework for planning, which was regarded as one of the strengths of the programme. The degree programme is organized in teams which closely cooperate with each other on the development and updating of curricula. The degree programme has utilized development discussions to provide effective counselling to teachers, in order to direct their work to teaching, international activity and R&D projects. The degree programme is engaged in close cooperation with businesses and active in R&D work, as well as exploiting the know-how of project personnel in the teams and in instruction. The Degree Programme in Logistics is exemplary in collecting and utilizing the feedback and evaluation data it receives from the Advisory Council and from its business contacts. It has versatile feedback channels, whose information has been systematically documented and comprehensively analyzed. All the members of staff have recognized the need for pedagogic development in order to implement the strategy of the degree programme and to ensure future strengths.

The development proposals presented to the Degree Programme in Logistics include the description of the core and specialist knowledge and skills of logistics engineers as a systematic, competence-based entity. Within the framework of resources available, the extensive international

network could be utilized to discuss and develop the quality criteria of international education. In order to systematically support the development of knowledge and skills and to build each student's personal expertise, it is suggested that guidance and the personal study plan should be developed further. The representatives of students should be provided with the opportunity to influence the planning of the degree programme and the curriculum process.

The design of the Degree Programme in Media Engineering is based on the policy definitions of Jyväskylä University of Applied Sciences promoting regional development. The degree programme efficiently integrates the content of education with working life through student projects, assigned by companies, in authentic professional contexts. The members of staff of the Degree Programme in Media Engineering have international and national top know-how in their field. The structure of the degree programme has been implemented so that professional studies are divided between different year classes according to theme, considering the professional development of students as a continuum. This structure allows theoretical studies and practical project studies to optimally support each other. The Degree Programme in Media Engineering has succeeded in its student selection, guidance and tutoring, which is demonstrated by a high graduation rate.

It is recommended that the School of Information Technology identify its strategic focuses clearer in writing. These can be determined either as focal areas or as targets, in order to be concretized at degree programme level as well as at individual level. The strong competence of the programme's teachers could be more extensively utilized in research and development activity. The programme should particularly focus on internationalization with regards to both teachers and students. The School of Information Technology and the Degree Programme in Media Engineering should develop the documentation of the impact of their feedback system and, in particular, related communication. The feedback system is comprehensive, but its impact on the development of concrete activities remains vague, above all to students.

The strengths identified in the Degree Programme in Music include the powerful strategy work performed within the School of Cultural Studies. The educational process of the Degree Programme in Music is effective and productive, which is indicated by the fact that its students graduate in less than standard study time, and by its low dropout rate. Further strengths of the degree programme are its numerous interna-

tional contacts and participation in the networking and development work conducted between European higher education institutions. The strengths related to the choice of teaching methods and the consideration of different learning styles are demonstrated through the individual flexibility of teaching methods both from student and teacher perspective. Openness and discussion between staff and students in the community is characteristic of the Degree Programme in Music.

The development of the Degree Programme in Music could be promoted by clarifying the common goal of the School of Cultural Studies and by recognizing the role and significance of the Degree Programme in Music as part of it. The degree programme should boldly generate research and development "with an individual profile", supporting the mission of the degree programme. Students should be seen as a resource in this work and, on the other hand, research and development work should also be developed as a learning resource for students. The School of Cultural Studies should continue discussing the significance of regional development and the possibilities of furthering it, as well as the possibilities of strengthening students' entrepreneurial skills. The Degree Programme in Music has good practices, but their adoption and the systematic documentation of feedback processing could be developed. Familiarization with the support services provided by the University of Applied Sciences and their full utilization would be beneficial for the Degree Programme in Music.

The cross-evaluations of degree programmes have generated suggestions for the overall development of Jyväskylä University of Applied Sciences. Systematic and goal-oriented development of information systems is essential in the entire University of Applied Sciences. Moreover, it is necessary to prepare for the retirement of personnel with a well-planned recruitment programme, as well as for supporting the transfer of tacit knowledge during the transition stage. The entire higher education institution must focus on the development of pedagogic competence.

Keywords: cross-evaluation of degree programmes, constructive evaluation, quality assurance system, education at the university of applied sciences / polytechnic education, degree programme

Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Heikki Saastamoinen
Johanna Heikkilä
Petri Vauhkonen
Kirsti Weissmann
Ilpo Värre
Aija Töytäri-Nyrhinen
Kaisa Minkkinen

1 Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu alkoi tammikuussa 2006. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt Informaatioteknologian instituutin johtajan Heikki Saastamoisen, sihteeriksi laatupäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi Petri Vauhkosen, Kirsti Weissmannin, Ilpo Värren, Aija Töytäri-Nyrhisen sekä opiskelijakunnan edustajaksi Kaisa Minkkisen. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin helmikuussa, jolloin sovittiin ristiinarviointikäsikirjan mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastuualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Liiketalouden koulutusohjelma keräsi itsearviointiraportin pohjatiedot toteuttamalla sähköisellä Digium-kyselyohjelmalla kyselyn sekä henkilökunnalle että opiskelijoille. Henkilökunnan kyselyyn vastasi yhteensä 15 opettajaa, projektisihteerin, koulutuspäällikkö sekä yksikön johtaja. Kyselyn toteutus oli kaksivaiheinen. Aluksi kysymyksiä pohdittiin neljässä ryhmässä. Tämän jälkeen kukin vastaaja tallensi oman vastauksensa Digium-kyselyohjelmaan. Vastauksista laadittiin yhteenveto, johon viitataan itsearviointiraportissa henkilökunnan näkemyksinä. Opiskelijoiden aineisto kerättiin lähettämällä kysely 11 opiskelijaryhmälle, joista 9 opiskelee päivisin ja 2 iltaisin. Kyselyyn vastasi yhteensä 108 opiskelijaa. Vastanneiden kesken arvottiin kolme lahjakorttia. Itsearviointin aineistona on käytetty lisäksi opiskelijapalaute 1- ja 2-, OPALA- ja vuosi valmistumisesta -kyselyä sekä tilastokeskuksen sijoittumisseurantaa. Itsearviointiraportin kirjoittamisesta vastasi koulutuspäällikkö Pertti Pernu.

Itsearviointiraportin materiaalin analyysin arviointiryhmä toteutti parityöskentelyä. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla itsearviointimateriaalin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet sekä suunnittelemalla yhdessä arviointihaastattelun kysymykset. Varsinainen arviointivierailu toteutui 2006. Koulutusohjelman johdosta haastateltavina olivat yksikön johtaja Asta Wahlgrén, koulutuspäällikkö Pertti Pernu, koulutuspäällikön varahenkilö Anne Mäntysaari ja yliopettaja Ritva Pyykkönen. Henkilöstön edustajista haastateltavina olivat projektisihteerin Virpi Rautiainen, markkinoinnin lehtori Katja Sorri, hallinnon ja johtamisen lehtori Erja Lehtimäki, tutorkoordinaattori, lehtori Pekka Vanhanen ja harjoittelukoordinaattori Pirkko Leppänen.

Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat Heikki Pynnönen, Jarno Karhu, Pirjo Oksanen, Riina Toivanen ja Petri Toikkanen.

Arviointivierailun jälkeen liiketalouden koulutusohjelman raporttia työstettiin vastuualueittain parityöskentelynä puheenjohtajan johdolla. Liiketalouden koulutusohjelman edustajat kommentoivat arviointiraportin tekstiä. Ristiinarvioinnin palautekeskustelu käytiin toukokuussa 2006. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman syksyllä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään seuraavan vuoden keväällä.

2 Liiketalouden koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Taustaa liiketalouden koulutusohjelmasta

Liiketalous on yksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun kahdeksasta koulutusyksiköstä. Koulutusyksikkö käsittää viisi koulutusohjelmaa ja kehitysyksikön. Koulutusohjelmista International Business ja liiketalouden koulutusohjelma sijaitsevat kehittämissyksikön kanssa Jyväskylässä ammattikorkeakoulun pääkampuksella. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma ja Jyväskylän Tiimiakatemia toimivat Lutakon kampuksella sekä Jämsänkosken Tiimiakatemia Jämsänkoskella. Liiketalouden koulutusohjelmalla on käytössään pääkampuksella viisi luokkatilaa ja auditorio. Syksystä 2004 alkaen henkilökunta on työskennellyt pääosin avokonttorissa. Tämä on lisännyt oppiaineiden välistä yhteistyötä ja henkilöstön tavoitettavuutta. Päätoimista henkilökuntaa liiketalouden koulutusohjelmalla on yhteensä 18, joista yksi on projektisihteeri ja muut opetushenkilökuntaa. Opettajien pätevyystaso on hyvä. Kaikki yliopettajat ovat suorittaneet jatkotutkinnon, ja lähes kaikki vakinaiset lehtorit ovat muodollisesti päteviä.

Jyväskylässä on ollut kaupallisen alan koulutusta yli 90 vuoden ajan. Liiketalouden koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä ja tutkintonimike on tradenomi. Koulutusohjelma ei sisällä varsinaisia suuntautumisvaihtoehtoja, mutta opiskelija voi valita laajemmin opintoja hallinnon ja johtamisen, markkinoinnin, taloushallinnon, kansainvälisen liiketoiminnan sekä juridiikan asiantuntijuusalueilta. Koulutusohjelma tarjoaa myös merkittävän määrän virtuaaliopintoja ja avoimen ammattikorkeakoulun opintoja.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketalouden koulutusohjelma on sisäänottomääriltään yksi Suomen suurimmista: vuosittain opintonsa aloittaa 102 päiväopiskelijaa ja 25 iltaopiskelijaa. Lisäksi koulutusohjelma vastaa Merkonomista tradenomiksi -muuntokoulutuksesta Laukaassa ja Jyväskylässä. Vuosien 1995–2006 aikana on koulutusyksiköstä valmistunut 2000 tradenomia. Valtaosa heistä on valmistunut liiketalouden monivalintaisesta koulutusohjelmasta. Koulutusohjelmassa oli helmikuussa 2006 yhteensä 519 opiskelijaa, joista 400 oli nuorten tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja 119 aikuisopiskelijoita. Opiskelijoiden keskimääräinen opiskeluaika on 3,7 vuotta, mikä on vähemmän kuin ammattikorkeakoulun keskiarvo (4,1 vuotta) ja alan valtakunnallinen

keskiarvo (4,3 vuotta). Sen sijaan keskeyttämisprosentti on varsin korkea, 11,5 %, kun se koko ammattikorkeakoulussa on 7,2 % ja alalla kansallisesti 10,4 %.

2.2 Liiketalouden koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Yhteiset linjaukset suunnittelun ohjaajina

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman opetuksen suunnittelun ohjaajina toimivat Jyväskylän ammattikorkeakoulun yhteiset linjaukset ja liiketalouden koulutusyksikön omat strategiat. Koulutusohjelman suunnittelussa sovitetaan yhteen työelämän vaatimukset, toimintaympäristön kysyntä, koulutuksen kansalliset ja kansainväliset laatuvaatimukset sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja koulutusyksikön strategiset linjaukset.

Itsearviointiraportin pohjaksi koulutusohjelma teki henkilöstönsä ja opiskelijoidensa keskuudessa kyselyn, johon vastasi yhteensä 18 henkilöstön ja johdon edustajaa sekä 108 opiskelijaa. Raportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneiden henkilöstön ja johdon edustajien mukaan ammattikorkeakoulun yhteiset linjaukset ja toimintapolitiikat ohjaavat hyvin koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelua. Puolet vastaajista nosti esille yksikön pedagogisen strategian, kansainvälistymisstrategian sekä tutkimus- ja kehitystyön strategian merkityksen. Vastaajista kolme mainitsi toiminnan ohjaajiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön strategian, kansainvälistymisstrategian ja aluekehitysstrategian sekä ammattikorkeakoulun yrittäjyys-, markkinointi- ja viestintä- ja henkilöstöpolitiikat. Kolmasosa vastaajista kuvasi strategioiden konkretisoituvan kehityskeskusteluissa, ja muutamat havainnollistivat sitä kuvaamalla strategioiden ja Balanced Scorecard (BSC) -mittareiden välisen yhteyden.

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman henkilöstö osallistuu strategioiden ja toimintasuunnitelmien valmisteluun. Koulutusyksikön valmistelutyön vastuuhenkilö on velvoitettu huolehtimaan näiden asioiden tiedottamisesta myös henkilökunnalle. Erityisesti koulutusyksikön yhteiset maanantiaamuinfot ja koulutusohjelman omat keskiviikkoinfot ovat tärkeitä tiedon välittämisen foorumeja.

Arviointivierailulla koulutusohjelma korosti ammattikorkeakoulun yhteisten linjausten ja toimintapolitiikan ohjaavan suunnittelua.

Suunnittelu- ja valmistelutyötä on tehty yhteisten linjausten mukaisesti EFQM-arvioinnin (European Foundation for Quality Management) sekä auditointiin ja ristiinarviointiin valmistautumisen yhteydessä. Opettajatasolla ammattikorkeakoulun yhteisten strategioiden kerrottiin näkyvän henkilökohtaisina BSC-tavoitteina, lisääntyneenä kansainvälisyytenä ja tutkimus- ja kehitystoiminnan mukaantulona työaikasuunnitelmiin. Tämä osallistuminen on lehtoreilla 36 tuntia vuodessa ja yliopettajilla kolmasosa työajasta.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että yliopettajille on varattu resursseja paneutua tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Samoin vahvana pidetään koulutusohjelman tiivistä yhteisten tapaamisten kulttuuria ja sen potentiaalia myös strategioiden käsittelyssä ja toimeenpanossa. Kehittämiskohteena nähdään tutkimus- ja kehitystyöhön lehtoreille ja yliopettajille annettavan resurssin entistä tarkempi tavoitteiden asettaminen sekä tuloksellisuuden seuranta.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Arviointiraportin mukaan yksikön oma pedagoginen strategia, kansainvälistymisstrategia ja tutkimus- ja kehitystyön strategia ohjaavat koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelua. Liiketalouden koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneiden opettajien mukaan yksikön pedagoginen strategia ohjaa opetuksen suunnittelua ja toteutusta. Pedagogisen strategian keskeiset linjaukset ovat

- monimuotoisuus,
- opetuksesta oppimiseen; opettajakeskeisyydestä oppimiskeskeisyyteen,
- opettaja on työnsä paras asiantuntija,
- vastuu,
- jatkuva uudistuminen ja
- sitoutuminen.

Arviointivierailun mukaan koulutusyksikön omaa strategiaa konkretisoidaan kahdesti vuodessa yksikön yhteisillä suunnittelupäivillä, Jyväskylän ammattikorkeakoulun suunnittelukierron mukaisissa suunnittelukokouksissa sekä koulutuspäällikön kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa. Lisäksi koulutusohjelma pitää oman viikoittaisen informaatiotilaisuuden, jossa myös käsitellään strategioita.

Arviointivierailulla osoitettiin, että strategiat ja toimintapolitiikat on koulutusohjelmassa viety myös yksilötasolle. Vuoden 2005 suunnittelu- ja kehityskeskusteluissa on ensimmäisen kerran asetettu opettajille henkilökohtaiset tavoitteet Jyväskylän ammattikorkeakoulun BSC-mittaritavoitteiden toteuttamiseksi. Henkilöä kohden on asetettu kuudesta kymmeneen kappaletta omaan työhön liittyvää mittaria. Mittarit on asetettu kalenterivuodelle ja niiden toteutuminen todetaan seuraavassa suunnittelu- ja kehityskeskustelussa. Henkilökohtaiset BSC-mittarit on koettu toimiviksi ja tarpeellisiksi, koska näin jokainen tietää varmasti omat tavoitteensa ja sitoutuu niiden toteuttamiseen. Aiemmin koulutusyksikön tavoitteet oli kohdistettu vain koulutusohjelmatasolle, jolloin vastuu niiden toteuttamisesta ei ollut yhtä selkeää.

Yhteenvetona ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi strategioiden ja toimintapolitiikoiden viemisen yksilötasolle BSC-mittareiden avulla. Vahvuudeksi tunnistettiin myös yksikön oma pedagoginen strategia opetuksen suunnittelun ja toteutuksen ohjaajana.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittämisen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusyksiköllä on oma kansainvälistymisstrategiansa, jonka tavoitteita pidetään saavutettavissa olevina. Raportin mukaan koulutusohjelmassa on runsaasti potentiaalia kansainvälistymiseen. Yksikön kansainvälistymisstrategia nähdään koulutusohjelmassa kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittämisen perustana. Raportin perusteella koulutuksen kansainvälistä kilpailukykyä pidetään tärkeänä ja yksikössä halutaan vertailla opetussuunnitelmia erityisesti eurooppalaisten korkeakoulujen kanssa. Yhteistyö eurooppalaisten liiketaloustieteellisten yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa on asetettu tavoitteeksi ja sitä on jo lähdetty toteuttamaan. Itsearviointiraportti nostaa kansainvälistymisen kehittämishaasteiksi englanninkielisen opintojakso- ja opettajajavaihdon, kansainvälisen harjoittelun, konferenssit, hankkeet ja projektit sekä kotikansainvälistymisen merkitys, koska kaikki eivät käytännön syistä voi lähteä ulkomaille vaihtoon.

Koulutusyksiköllä kuultiin olevan noin 60 kansainvälistä kumppania, jotka sijoittuvat kaikille mantereille. Näiden partnereiden arviointi ei vielä ole ollut systemaattista eikä koulutusohjelma ole ainakaan tietoinen

koulutusalaansa mahdollisten kansainvälisten kriteerien olemassa olosta. Kumppaneita on kuitenkin pyritty koulutusyksikkötasolla arvioimaan opettaja- ja opiskelijapalautteen, tarjonnan ja alueellisen sijainnin perusteella tavoitteena löytää strategisia kumppaneita. Arviointivierailulla ilmeni, ettei koulutusohjelma ole vielä systemaattisesti pyrkinyt asemoimaan itseään suhteessa kansainvälisiin kumppaneihinsa tai muihin ulkomaisiin korkeakouluihin yleensä. Alkavasta kansainvälisiin koulutuksen laatukriteereihin suuntautuvasta toiminnasta kertovat vuosituhannen vaihteessa Hollantiin suuntautunut pedagoginen opintomatka sekä yksittäisten vaihdossa olleiden opettajien kokemukset. Koulutusohjelman omia opetussuunnitelmia halutaan vertailla erityisesti eurooppalaisten korkeakoulujen kanssa. Opetussuunnitelmien sisältöjen vertailu on vielä alussa, sen sijaan pedagogista vertailua on tehty ja PBL-menetelmän (Problem Based Learning, ongelmaperustainen oppiminen) käyttöönotto opetuksessa on tällaisen vertailun tulosta.

Johtopäätöksenä ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi vahvan tahtotilan, vahvat tavoitteet ja potentiaalinen kansainvälisen toiminnan laajentamiseksi. Kehittämiskohteina esiin nousivat tietoisuuden lisääminen liiketalouden koulutuksen kansainvälisistä kriteereistä ja valittujen kansainvälisten kumppanien tasosta.

2.2.4 Liiketalouden koulutusohjelman ammatillisen erikoisosaamisen määrittely ja huomiointi opetussuunnitelmassa

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman painopisteenä on laaja-alaisen osaamisen (generalistinäkökulma) omaavien tradenomien kouluttaminen syvällisen erikoistumisen asemesta. Periaate on kirjattu opetussuunnitelmiin jo vuosien ajan. Ensimmäisen vuoden perusopinnot jälkeen opiskelijalle on tarjolla runsaasti valinnaisia opintoja, joiden avulla hän voi valita ammatillisen suuntautumisen. Opiskelija voi suunnitella omien tavoitteidensa kannalta mielekkään oppimispolun; esimerkiksi markkinointiin suuntautunut opiskelija voi valita myyntipäällikön tai markkinointipäällikön polun. Valinnaisuus mahdollistaa monenlaisen työhön sijoittumisen koulutuksen jälkeen. Raportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneet opiskelijat korostavat valinnaisuuden merkitystä ja pitävät sitä toimivana mallina. Opiskelija voi omilla valinnoillaan vaikuttaa suoraan erikoisosaamisensa määrään.

Arviointivierailun keskustelujen perusteella syksyllä 2006 alkava oikeustradenomin tutkintoon johtava koulutus on ensimmäinen tiu-

kasti tiettyyn erikoisosaamiseen tähtäävä ohjelma. Tämä ohjelma on suunnittelu yhdessä oikeusministeriön ja pilottikoulutusta tarjonneiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Muidenkin aihealuer ryhmien osalta ammattipolkuja on mietitty, mutta ohjauksen lähtökohta on edelleen generalistinen. Itsearviointiraportin mukaan ammatillinen erityisosaaminen määritellään aineryhmätasolla osaamistavoitteiden ja ammattikuvien perusteella viidellä osaamisalueella: hallinto ja johtaminen, markkinointi, taloushallinto, kansainvälinen liiketoiminta ja juridiikka. Erityisosaamisen määrittelyssä ovat työelämän edustajat mukana suunnitteluryhmissä. Lisäksi jatkuvat ja säännölliset kontaktit työelämän edustajien kanssa, esimerkiksi harjoittelun ohjauksen ja opinnäytetöiden ohjauksen yhteydessä, tuovat lisää tietoa osaamisvaatimusten määrittelemiseksi.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti vahvuudeksi koulutusohjelman generalistisen luonteen, joka mahdollistaa hyvin yksilölliset opintopolut. Jotta opetussuunnitelma voisi toteutua, kehittämiskohteenä on näkökulman vaatima huomattavasti laajempi ja syvällisempi opiskelijoiden henkilökohtainen opiskelun ohjaus.

2.2.5 Liiketalouden koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaaminen

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman tavoitteet ovat yhteydessä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tavoitteisiin ja sitä kautta maakunnan strategioihin. Tavoitteet tuodaan käytäntöön koulutusohjelmassa koulutusyksikön johtoryhmän ja yksikön yhteisten suunnittelupäivien kautta. Valmisteluvastuu on aihealuer ryhmillä. Ryhmien esitysten pohjalta koulutusohjelman kehittämiskokous kokoaa opetussuunnitelmat ja tavoitteet sekä käsittelee opetussuunnitelman uudistamiseen liittyviä asioita.

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman työelämäsuhteet ovat monipuoliset ja toimivat, ja ammattitaitoisen henkilökunnan työelämäkontaktit edistävät opetussuunnitelmien kehittymistä. Konkreettisimmin tämä ilmenee siinä, että koulutusohjelman tavoitteiden ja tulevaisuuden työelämävaatimusten päivittymisen varmistamiseksi aihealuer ryhmien opetussuunnitelmatyössä on mukana työelämän edustajia tai työelämän edustajat kommentoivat muuten opetussuunnitelmia. Uutena yhteistyömuotona on aloitettu yritysten kanssa yhteinen verkostotapaaminen, josta on tarkoitus rakentaa jatkuva ja säännönmukainen toimintamalli.

Yksikön neuvottelukunnan toiminta on aktiivista: se kokoontuu neljä kertaa vuodessa käsittelemään ajankohtaisia teemoja, kuten kansainvälistymistä, ja pohtimaan sitä, mitä sen pitäisi olla työelämän näkökulmasta. Keskeisimmät muutokset opetussuunnitelmissa ja tavoitteissa liittyvät opintojaksotarjonnan vähentämiseen ja osaamis pohjaisen näkökulman käyttöön siirtymiseen. Arviointivierailulla kävi ilmi, että työelämän edustajia on kutsuttu osallistumaan myös aihealuerühmien työskentelyyn. Työelämän edustajia kutsutaan osallistumaan kuukausittaisiin kokouksiin, joskaan tämä ei aina toteudu. Työelämän kanssa pyritään ennen koulutusyksikön suunnittelukokouksia käsittelemään mm. opetussuunnitelmien sisältöjä.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi aktiivisen keskustelun työ- ja elinkeinoelämän kanssa. Kehittämiskohteeksi nähdään työ- ja elinkeinoelämän keskustelujen kautta tapahtuneiden muutosten ja kehittämistoimien dokumentointi.

2.2.6 Liiketalouden koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinta

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma soveltaa varsin systemaattista ja strategista lähestymistapaa opetussuunnitelmiansa laadinnassa. Raportin mukaan ECTS-ohjeistusta (European Credit Transfer System) käytetään opetussuunnitelmien laadinnassa systemaattisesti. Opetussuunnitelman toteutus suunnitelmatyöhön osallistuvat aihealuerühmät, opettajat ja yliopettajat. Aihealuerühmillä on suunnittelutyössä keskeinen rooli, mutta joissakin aihealuerühmissä työskentelyyn osallistuu myös opiskelijoiden ja työelämän edustajia.

Raportin mukaan koulutuspäällikkö on mukana synergiaryhmässä vaikuttamassa opetussuunnitelmatyön käytännön järjestelyihin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Koulutuspäällikkö vastaa laatukäsikirjan mukaan opetussuunnitelmien valmistumisesta, ja valmisteluvastuu on aihealuerühmillä. Ryhmien esitysten pohjalta koulutusohjelman kehittämiskokous kokoaa opetussuunnitelmat ja projektisihteeri hoitaa tilanvaraukset sekä tiedottamisen opiskelijoille.

Arviointivierailulla koulutusohjelma korosti kaksi vuotta aiemmin tapahtuneen PBL-menetelmän käyttöönoton olleen selkeästi merkittävin viimeaikainen muutos opetussuunnitelmiin. Kehitystyön kerrottiin jatkuvan nyt pyrkimyksessä kompetenssipohjaisiin määrityksiin. Yhteenvetona ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi systemaatt-

tisen ja strategisen lähestymistavan opetussuunnitelmien laadinnassa erityisesti suhteessa koulutusyksikön omaan pedagogiseen strategiaan.

2.2.7 Liiketalouden koulutusohjelman opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laadinta

Itsearviointiraportin mukaan koulutuspäälliköllä on keskeinen rooli opetussuunnitelman toteutuksessa. Hän laatii opintohallinnon Asio-järjestelmään toimintasuunnitelman opettajaresursoinnin laskentataulukon pohjalta. Liiketalouden koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneet henkilöstön edustajat korostivat koulutuspäällikön vastuuta. Koulutuspäällikön rooleja kuvattiin termeillä ”koordinoi”, ”laatii työjärjestykset”, ”resursoi”, ”päättää osin itsenäisesti”, ”päättää yhdessä aineryhmän kanssa”. Opintojaksojen toteutussuunnitelmat ja sisällöt tarkistetaan keväisin.

Itsearviointiraportin mukaan opetussuunnitelman toteutussuunnitelmatyöhön osallistuvat aihealueryhmät, opettajat ja yliopettajat, jotka ovat olleet mukana myös opetussuunnitelman valmistelussa. Raportin mukaan yritysten edustajat osallistuvat joidenkin opintojaksojen toteuttamiseen ja työelämästä on tullut yhä enemmän PBL-tehtäviä opiskelijoiden ratkottaviksi. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijat eivät tunne opetussuunnitelman laadinnan periaatteita ja kaipaavat asiasta lisää informaatiota. Arviointivierailu vahvisti tämän ja toi esille myös opiskelijoiden halun osallistua ops-työhön esimerkiksi opiskelijakunnan kautta. Vaikuttamistarvetta opiskelijat kokivat erityisesti eräiden palautteen kautta muuttumattomiksi koettujen opintojaksojen uudistamiseksi ja opintojaksojen toteutusjärjestyksen kehittämiseksi.

Johtopäätöksenä ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi osallistavan kulttuurin opetussuunnitelmien laadinnassa. Kehittämiskohteeksi nähdään lisätä opiskelijoiden tietoisuutta ja mahdollisesti myös osallistumista tässä prosessissa.

2.2.8 Liiketalouden koulutusohjelman opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Arviointivierailulla opintokokonaisuuksien kerrottiin uudistuvan kaiken aikaa. Itsearviointiraportin mukaan muutoksia opintojaksojen sisältöihin tehdään saatujen opintojaksopalautteiden perusteella sekä työelämän edustajilta saatujen toiveiden pohjalta. Työelämän vaikutus ja merkitys

opintojaksojen toteutuksen ja sisältöjen suunnittelussa on vahvistunut nopeasti viimeisten viiden vuoden aikana.

Raportin mukaan koulutusohjelmassa sovellettavan PBL-menetelmän suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät ohjelman sisällä laajaa yhteistyötä sisällön, ajoituksen ja arvioinnin osalta. Kahden viime vuoden aikana aihealueryhmien välinen yhteistyö onkin lisääntynyt. Yhteistyön myötä on kehitetty uusia opintokokonaisuuksia ja ainerajat ylittäviä yhteistoteutuksia. Näiden tavoitteena on laaja-alainen osaaminen ja työelämän vaatimien useiden asioiden yhdistäminen samaan opintojaksoon.

Arviointivierailulla opettajat kertoivat, että opintojaksojen uudistustyötä ohjaa työelämän näkemysten lisäksi ennen kaikkea opetettava sisältö, kuten kirjanpitolakia koskevat lainsäädännön muutokset. Kokonaisuudessaan opintojaksot ovat uudistuneet täysin noin seitsemän viimeisen vuoden aikana.

Kehittämiskohtena ryhmä nostaa esiin PBL-menetelmän soveltamisen suunnittelun erityisesti opintojaksojen sisältöjen ja niihin liittyviin todellisiin työelämälähtöisten ongelmien alueella. Arviointivierailulla opiskelijat kritisoivat PBL-menetelmän soveltamisen orjallisuutta opintojaksojen toteutuksessa. Erityisen ongelmallisena nähtiin opintojaksot, joissa menetelmää käytettiin ilman todellista työelämästä lähtevää ongelmaa.

2.3 Liiketalouden koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman keskeiset peruslinjaukset on ilmaistu koulutusyksikön pedagogisessa strategiassa vuosille 2005–2008. Siinä toiminnan lähtökohtana on käsitys oppimisesta monimuotoisena ilmiönä. Toiminnan keskiöön on nostettu oppiminen ja oppija, opettamisen ja opettajan sijasta. Opiskelija nähdään aktiivisena oppivan organisaation toimijana, yhteistyökumppanina ja asiakkaana. Opiskelijalla katsotaan olevan keskeinen vastuu oppimisesta. Oppimisyhteisön tehtävänä on tukea opiskelijaa omalla toiminnallaan. Johtavien periaatteiden mukaan toiminta edellyttää kaikkien työyhteisön jäsenten sitoutumista, jatkuvaa kasvua, kehittämistä ja kehittymistä. Opettajat nähdään oman työnsä parhaina asiantuntijoina, joiden pedagoginen ajattelu näyttäytyy opetuksen toteutuksen ratkaisujen kautta. Pedagogiset periaatteet konkretisoituvat näkyvimmin ongelmaperustaisen oppimisen

suunnittelussa ja toteutuksessa. Ongelmaperustaisen pedagogiikan käyttöönotto on muuttanut oppimiskulttuuria ja muokannut sekä osallistujien oppimisajattelua että työskentelytapoja. Opiskelijat pyritään sitouttamaan pedagogisiin periaatteisiin käytännön toiminnassa. Opiskelijan vastuuta omista opinnoistaan painotetaan erityisesti henkilökohtaisen opintosuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Itsearviointiraportissa mainitaan yhtenä periaatteena oppimiskeskeys, kuitenkin opetuksen sisältökeskeys nousee raportissa esiin vielä monin paikoin. Käsitteitä oppiaine, aineryhmä, aihealuryhmä ja valvonta käytetään vielä sen sijaan, että puhuttaisiin pedagogisten periaatteiden mukaan selkeämmin osaamisesta, ohjaamisesta tai asiantuntijaryhmistä. Arviointivierailun keskustelussa todettiin, että nyt ”eletään välitilassa”, tavoitteiden asettelussa ollaan siirtymässä sisältökeskeisestä ajattelusta kompetenssilähtöisyyteen, pedagogiikassa opettamisesta oppimiseen ja opettajien yksintyöskentelystä enemmän yhdessä työskentelyyn. Niinpä voitaneen olettaa, että pedagogisen ajattelun ja strategian kehittäminen ja käytäntöön vieminen jatkuvat koulutusohjelmassa ja samalla varmistetaan, että kaikki toimintaan osalliset tuntevat yhteiset periaatteet ja toimivat niiden mukaan.

Itsearvioinnin ja arviointivierailun keskustelujen pohjalta arviointiryhmä totesi koulutusohjelman vahvuudeksi pedagogisten periaatteiden yhteisen käsittelyn ja dokumentoinnin. Arviointiryhmä vakuuttui myös siitä, että koulutusohjelmassa käydään pedagogista keskustelua aihealue-ryhmissä ja koko henkilöstön kesken ja että periaatteet myös käytännössä ohjaavat henkilökunnan työtä.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman opiskelija kantaa vastuun itse tavoitteidensa asettamisesta, valinnoistaan ja oppimisestaan. Arviointivierailun keskustelussa opettajat kertoivat, että henkilökohtaiset opintosuunnitelmat (HOPS) pyritään tekemään ensimmäisen opiskeluvuoden syksyn aikana, mutta nyttemmin niiden teko on siirtynyt kevätpuolelle. Heidän käsityksensä mukaan alan perusopintojen tulee olla suoritettuina, ennen kuin opiskelija voi tehdä henkilökohtaisia opintojaksovalintojaan. Opiskelijaa ohjataan opintojen alkupuolella ja pitkin vuotta tietoisuuden lisäämiseksi. Lisäksi yliopettajat käyvät kertomassa, millaisiin tehtäviin erilaisista opinnoista voisi myöhemmin hakeutua. Opis-

kelijat kaipaavat kuitenkin selvästi enemmän näkemystä tulevaisuuden tarpeista ja siitä, mitä työelämä tradenomilta odottaa silloin, kun he valmistuvat.

Tutoropettaja avustaa opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisessa, valvoo ASIO-rekisteristä opintojen kertymiä ja ottaa tarvittaessa yhteyttä opiskelijaan. Jos opinnot sujuvat opiskelusuunnitelman mukaisesti, opiskelijaan ei oteta yhteyttä. Halutessaan opiskelija voi pyytää ja saada ohjausta. Virtuaaliohjausta on tarjolla ”Opiskelijan rallipolulla”. Itsearviointiraportissa todetaan, että laaja valinnaisuus lisää opintojen ohjauksen tarvetta, jos opiskelijan päämäärät eivät ole selkiintyneet.

Koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneista opiskelijoista moni kokee puutteelliseksi ohjeistuksen ja ohjaamisen henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekoon. Tämä käsitys vahvistui myös arviointivierailun opiskelijahaastattelussa. Opiskelijoiden mielestä opiskelun tavoitteiden asettamiseen ei syvennytä riittävästi, aikaa opettajan ja opiskelijan välisille henkilökohtaisille ohjauskeskusteluille on liian vähän ja passiivinen opiskelija voi läpäistä koulutusohjelman ilman henkilökohtaista suunnitelmaa. Käytännössä valintoja ohjaavat usein tarjolla olevat opinnot ja lukujärjestys, ei niinkään henkilökohtainen opintosuunnitelma tai oletetut tulevaisuuden osaamistarpeet.

Erityisesti aikuiskoulutuksessa, mutta yhä enemmän myös nuorten koulutuksessa, aiemmin opitun tunnistaminen ja tunnustaminen ovat tulossa henkilökohtaistamisen tärkeiksi lähtökohdiksi. Ohjauksen asema opintojen kokonaisuudessa tulee yhä keskeisemmäksi, joten opiskelijan opintopolun hahmottamista tulisi tukea ja opiskelijan tietoisuutta henkilökohtaisten valintojen merkityksestä painottaa. Koulutus- ja oppimisprosessin kriittisten pisteiden tunnistaminen ja ohjauksen systemaattinen tarjoaminen näissä prosessin vaiheissa helpottaisi opiskelijoiden tavoitteellista toimintaa. Henkilökohtainen opintosuunnitelma -työskentelyn suunnitelmallisuus ja vaiheistaminen koko opintojen ajalle tukisi tavoitteena olevien itsearviointiin ja oman oppimisprosessiin hallintaan kykenevien toimijoiden kehittymistä. Ongelmia henkilökohtaisten opintosuunnitelmien kirjaamisessa on tuottanut opintohallinnon tietojärjestelmän uuden eHOPS-sovelluksen käyttöönoton kangertelu. Raportissa todetaan, että monelta opiskelijalta suunnitelma on jäänyt toistaiseksi tekemättä.

Myönteisenä arviointiryhmä näkee sen, että opintojen keskeyttämisiin ja viivästyminen ongelmiin on kiinnitetty huomiota ja on luotu opiskelijan sitouttamista edistävä ja keskeyttämisiä ehkäisevä toimenpideohjelma.

Tehtävä on jaettu monille toimijoille, joilla kullakin on selkeästi määritellyt tehtävänsä.

Arviointiryhmä keskusteli opiskelijoiden kanssa myös opinnäytetöiden ohjaamisesta. Tässä yhteydessä kävi ilmi, että opinnäytetöiden ohjaus alkaa metodiopintojen yhteydessä eli useimmiten vasta kolmantena vuonna. Aihevalintoihin ja opinnäytetyöprosessiin kaivattiin systemaattisuutta ja selkeyttä. Opiskelijat totesivat, että ohjausta kyllä saa, jos itse sitä opettajalta pyytää.

Opiskelijan ammatillista kasvua ohjataan yksilöllisen opiskeluprosessin ohjauksen lisäksi käyttämällä opetuksessa opiskelija- ja työelämälähtöisiä oppimisen ohjausmenetelmiä. Viime vuosina liiketalouden koulutusohjelmassa on otettu yhä laajemmin käyttöön ongelmaperustaisen oppimisen menetelmä. Arviointivierailun keskusteluissa kävi ilmi, että ensimmäisen vuoden perusopinnoissa menetelmä on jo laajasti käytössä. Ongelmaperustaisen oppimisen käyttö on kuitenkin opettajan yksilöllisesti päätettävissä. Valintaan vaikuttavat opetettavat sisällöt, ryhmän koko ja opintojen kuormittavuus opintojaksolla. Joissakin opinnoissa, kuten johtamisen ja markkinoinnin opetuksessa, ongelmaperustaista oppimista käytetään jo lähes kaikissa opinnoissa. Menetelmän käyttöön ei velvoiteta kaikkia opettajia, ja sitä voidaan käyttää myös omina pedagogisina sovelluksina, sillä koulutusohjelma tunnistaa, ettei se sovellu kaikkiin oppimis- ja opetustilanteisiin. Arviointiryhmän jäsenet jäivät siihen käsitykseen, että menetelmän käyttöönotto on ollut työntäyteinen ponnistus sekä henkilökunnalle että opiskelijoille, mutta merkinnyt samalla myönteistä muutosta vallitsevaan oppimis- ja opettamiskulttuuriin. Itsearviointiraportin mukaan työelämä on mukana ongelmaperustaisen oppimisen toteuttamisessa tuottamalla lähtökohtia ongelmien muotoiluun. Opiskelijoiden haastattelujen mukaan ongelmaperustainen oppiminen on otettu yleensä myönteisesti vastaan. Kritiikkiä herätti osittain keinotekoisien ja ei-töelämälähtöisten ongelmien käyttö. Osa haastateltavista olisi vähentänyt ongelmaperustaisen oppimisen osuutta ja halunnut lisää perinteisempää kontaktiopetusta.

Arviointiryhmä haluaa nostaa esille koulutusohjelmassa tarkasteltavaksi opiskelijan ohjauksen kokonaisuutena. Arviointiryhmässä todettiin, että opintojen henkilökohtaistaminen edellyttää suunnitelmallista opintojen ja oppimisen ohjaamista koko opiskeluprosessin ajan ja tätä ohjausta tarvitsevat kaikki opiskelijat, eivät ainoastaan opinnoissaan hitaimmin tai heikoimmin edistyvät. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan ongelmaperustaisen oppimisen menetelmän valinta tukee hyvin ammattikorkeakou-

lun koulutustehtäväksi määriteltyjen työelämän asiantuntijavalmiuksien kehittämistä ja on selkeästi yksi koulutusohjelman vahvuuksia.

2.3.3 Harjoittelun ohjaus liiketalouden koulutusohjelmassa

Itsearviointiraportin mukanaan OPALA-palaute harjoittelun ohjauksesta on ollut valtakunnallisessa vertailussa heikko, mutta parantunut vuodesta 2003 alkaen. Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelmassa ammattikorkeakoulun henkilökunta ei ohjaa harjoittelua, vaan valvoo sitä. Vastuu harjoittelusta on koulutuspäälliköllä, mutta käytännön työ ja kehittäminen on delegoitu harjoittelukoordinaattorille. Harjoittelu on ohjeistettu ennen harjoittelua, sen aikana ja jälkeen tapahtuvaan ohjaukseen. Koordinaattori jakaa harjoittelun valvonnat opettajille. Opettajien velvollisuutena on käydä ainakin Jyväskylän seudulla olevissa harjoittelupaikoissa. Henkilökunnan käsityksen mukaan ohjaus on hyvin suunniteltu ja toteutettu. Opettajat osallistuvat harjoitteluseminaareihin yhdessä työelämän edustajien kanssa sekä vastaanottavat ja tarkastavat työharjoitteluraportit.

Raportin mukaan opiskelijat hankkivat itse harjoittelupaikkansa. Opiskelijoiden mielipiteet hajaantuvat siinä, missä määrin ammattikorkeakoulun ohjausta tarvittaisiin harjoittelun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Arviointivierailulla opiskelijat toivoivat, että harjoittelun ohjaus olisi selkeämpää ja harjoittelu kytkeytyisi nykyistä paremmin muihin opintoihin.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan harjoittelun puitteita on kehitetty ja ryhmäohjauksen välineitä on olemassa: harjoitteluinfolot, harjoitteluseminaarit, verkossa oleva ohjeistus ja raporttien ohjeistukset. Kaikki mainitut elementit luovat hyvät puitteet harjoittelun käytännön järjestelyille. Koulutusohjelman käsitys siitä, mikä harjoittelun asema opiskelijan ammatillisen kasvun välineenä ja opinpolun osana on ja tulisi siko sitä tietoisemmin ohjata, jää raportin ja arviointivierailun perusteella avoimeksi. Harjoittelun ”valvonta” antaa viitteitä kontrollipainotteisesta suhtautumisesta tähän opintojen vaiheeseen eikä ole täysin ristiriidaton julkilausuttujen pedagogisten periaatteiden kanssa. Arviointiryhmä haluaa nostaa pohdittavaksi, olisiko harjoittelun yksilöllisellä ohjauksella (esim. säännöllisillä yksilöllisillä palaute- ja arviointikeskusteluilla) mahdollista edistää opiskelijan ammatillista kasvua ja ammatti-identiteetin vahvistumista, auttaa jatkuvassa tavoitteiden tarkastelussa ja uudelleen asettelussa sekä oman toiminnan arvioinnissa ja reflektoinnissa.

2.3.4 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Ammattikorkeakoulupedagogiikan lähtökohtia ovat mm. työelämä-
lähtöisyys, oppijakeskeisyys ja monimuotoisten oppimisympäristöjen
hyväksikäyttäminen. Itsearvointiraportin mukaan Rajakadun fyysinen
oppimisympäristö on toimitilojen korjaustöiden takia ongelmallinen. Ti-
loja on niukalti käytettävissä ja pääkampuksen rakennustyöt aiheuttavat
tilapäisjärjestelyjä. Koulutusohjelmien sijoituspaikkojen fyysisen etäisyy-
den kuvattiin myös vaikeuttavan koulutusohjelmien välisen yhteistyön
toteuttamista. Verkko-oppimisympäristö on sen sijaan monipuolisesti
käytössä.

Käytännön työn oppiminen tapahtuu pääosin työharjoittelussa. Opis-
kelija hankkii harjoittelupaikan itse ja hyväksyttää sen harjoittelukoor-
dinaattorilla. Ohjaavalla opettajalla on mahdollisuus käydä työpaikalla
kerran harjoittelun aikana. Näin opettajat voivat pitää yllä yhteyksiä
työelämään ja kuulla työelämän edustajien käsityksiä tradenomikoulu-
tuksesta ja käydä keskustelua koulutuksen kehittämistarpeista. Harjoit-
teluseminaareissa työnantajien edustajat käyvät kertomassa työelämän
osaamisvaatimuksista.

Työelämää pyritään käyttämään oppimisympäristönä myös hankki-
malla työelämästä projekti- ja opinnäytetöitä. Opinnäytetöistä raportissa
mainitaan erityisesti Jyväskylässä toimivan Stresstech Oy:n kanssa tehtävä
yhteistyö. Opinnäytetyöaiheiden hankintaan työelämästä tai työelämän
osallistumisesta niiden ohjaamiseen ja arviointiin ei ole systemaattista me-
nettelyä. Ongelmaperustaista oppimista tukee työelämän osallistuminen
ongelmien ideointiin ja työelämän edustajien osallistuminen opintojakso-
toteutuksiin. Uuden juridiikkaan erikoistavan tradenomin koulutusoh-
jelman suunnittelussa tehdään kiinteää yhteistyötä työelämän kanssa.
Itsearvointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelman opettajilla
on paljon kontakteja työelämään ja he itse toimivat usein sivutoimisesti
yrittäjinä tai konsultteina. Arviointihaastattelussa opiskelijat toivoivat
lisää työelämäyhteyksiä koko koulutuksensa ajan.

Yhteenvetona arviointiryhmä toteaa, että opettajien työelämäyhtey-
det lisäävät koulutuksen työelämlähtöisyyttä, mutta työelämäyhteyk-
sien hyödyntäminen kaipa edelleen kehittämistä. Kehittämiskohteina
voidaan pitää myös oppimisympäristöjen parantamista mm. nykyisten
käytettävissä olevien tilojen rajoittaessa pedagogisen strategian toteu-
tumista.

2.3.5 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystyön hyödyntäminen

Ammattikorkeakoulun perustehtävänä on työelämän kehittäminen. Itsearviointiraportin mukaan liiketalouden koulutusohjelma pyrkii monipuolistamaan oppimisympäristöjään tekemällä yhteistyötä työelämän kanssa. Tästä esimerkkeinä mainitaan tutkimus- ja kehitystyön integrointi koulutukseen, työelämää simuloiva ongelmaperustainen pedagogiikka, sosiaaliset oppimisympäristöt, työelämän edustajien osallistuminen opintojaksototeutuksiin sekä sähköisten oppimisympäristöjen käyttö.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi laajat kontaktit työelämään. Työelämäyhteyksiä hyödynnetään muun muassa hankkimalla työelämästä aitoja ratkaistavia aiheita ongelmaperustaisen oppimisen perustaksi. Projektitoiminnan kautta pyritään luomaan oppimisympäristöihin työelämälähtöisyyttä. Yritysvierailu opintojen alkuvaiheessa antaa uutta näkökulmaa opintoihin ja voi siten motivoida opiskelijoita sekä ehkäistä opintojen keskeyttämistä.

Arviointivierailulla keskusteltiin työelämäsuhteiden luomisesta ja kontaktien kiinteydestä. Yhteistyötä tehdään säännöllisimmin työharjoittelupaikkojen kanssa. Harjoittelupaikat vaihtuvat kuitenkin jatkuvasti, joten kiinteitä yhteyksiä yrityksiin ei synny. Yhteistyökumppaneita kutsutaan verkostokokouksiin ja harjoitteluseminaareihin. Arviointivierailulla haastatellut opiskelijat toivoivat kuitenkin kiinteämpiä yhteyksiä työelämään opintojen alusta lähtien.

Työelämäkontaktien syventäminen mainittiin välttämättömäksi, jotta kontakteista syntyisi lisää tutkimus- ja kehityshankkeita. Lupaavia hankkeita on olemassa, mutta määrällisesti ne tuottavat vielä niukasti todellisia työelämää kehittäviä oppimiskokemuksia. Tutkimus- ja kehityshankkeiden kytkentä opetukseen onkin tavoitteena.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta voidaan todeta, että liiketalouden koulutusohjelma pyrkii hyödyntämään työelämäkontakteja oppimisessa. Koulutusohjelman henkilökunnalla on työelämäyhteyksiä runsaasti, mutta ne eivät vielä riittävästi konkretisoidu opiskelijan toimintamahdollisuuksiksi. Kontaktien syventäminen on tärkeää tutkimus- ja kehityshankkeiden toteutumiseksi.

2.3.6 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välisen yhteistyön toteutuminen

Koulutusyksiköiden välinen yhteistyö toteutuu mm. yhteisten opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä yhteisiin työryhmiin osallistumisessa. Yksiköiden välisen yhteistyön pohjana ovat Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön strategiset osaamiskeskittymät ja yhteiset hankkeet. Opettajien välisen yhteistyön katsottiin toisaalta parantuneen, mutta toisaalta joiltakin osin myös vähentyneen.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että koulutusohjelman henkilökunta osallistuu monipuolisesti Jyväskylän ammattikorkeakoulun kehittämiseen ja tekee yhteistyötä useiden muiden koulutusalojen kanssa. Koulutusyksikön sisällä yhteistyötä tehdään strategioiden hiomiseksi. Koulutusohjelmien välinen opetusyhteistyö on kuitenkin vähäistä huolimatta yhteisestä työskentelystä koulutusyksikön sisällä. Samoin opiskelijat käyttävät vielä melko vähän mahdollisuutta valita opintoja muista koulutusohjelmista.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä toteaa, että yksiköiden välistä yhteistoimintaa tulee edelleen kehittää ja lisätä mm. synergiaetujen saavuttamiseksi. Valinnaisuutta oman koulutusohjelman sisällä on jo runsaasti, mutta valintojen tekeminen yli koulutusalarajojen voisi edellyttää nykyistä enemmän opintojen ohjaamista.

2.3.7 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin perusteella opettajien yhteistyö rakentuu opintokokonaisuuksien ympärille. Yhteistyötä pidetään hyvänä ja monipuolisena. Ongelmaperustaisen opetussuunnitelman katsotaan edistävän opettajien välistä yhteistyötä. Sekä perusopintojen opetuksen suunnittelua että aineryhmätyöskentelyä pidetään hyvinä yhteistyömuotoina. Itsearviointiraportin mukaan opettajien yhteistyö on lisääntynyt sekä pedagogiikkaa koskevien ratkaisujen että fyysisten olosuhteiden vuoksi. Opintojen ajoitus on kuitenkin tullut yhä riippuvaisemmaksi käytettävissä olevista opetustiloista.

Sekä itsearviointiraportin että arviointihaastattelun perusteella opettajat tekevät yhteistyötä aihealueryhmissä, mutta opettajien keskinäinen yhteistyö opetuksen suunnittelussa ei välity opiskelijoille, koska opiskelijat eivät itsearvioinnin ja haastattelun perusteella tunnista sitä. Arviointi-

vierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arvioituna opettajat tekevät yhteistyötä, mutta se rajoittuu pääasiassa opintojaksojen suunnitteluun pedagogisen kehittämisen jäädessä vähemmälle. Opiskelijoiden tiedottaminen tai mukaanotto opetuksen suunnitteluun lisää heidän ymmärrystään koulutuksen kokonaisuudesta ja sitouttaa opiskeluun.

2.3.8 Opintojaksojen toteutuksen ajoituksen perusteet ja menettelyt

Itsearviointiraportin mukaan opintojen sisältöjen ajoituksessa edetään toimintojen logiikan, esimerkiksi yrityksen elinkaaren tai laskentatoimen kumulatiivisuuden periaatteiden mukaan. Opintojaksojen toteutuksen ajoitusta ohjaavat kuitenkin käytettävissä olevat tilat, myös ongelmaperustaisen oppimisen toteutus asettaa lisävaatimuksia opintojen ajoitukselle. Opetussuunnitelma tarjoaa laajat mahdollisuudet opintojen valintaan, mutta vaikeuttaa samalla lukujärjestysten laadintaa. Opintojaksojen kuormitus on opiskelijapalautteen mukaan kuitenkin edelleen epätasaista. Opiskelijat kokevat valinnaisuuden toteutuvan puutteellisesti, koska lukujärjestyksissä on paljon päällekkäisyyksiä.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi suunnittelun etenemisen ammattialan toiminnan logiikan mukaisesti. Vahvuutena voi myös mainita sen, että opettajien ja opiskelijoiden työn kuormittavuus pyritään huomioimaan opintojen suunnittelussa. Kehittämishaasteeksi arviointiryhmä nostaa opiskelijoiden ammatillisen kasvun huomioon ottamisen opintojen rakentamisessa ja ennen kaikkea työharjoittelun ajoittamisessa. Myös opintojen tosiasiallinen valinnaisuus pitäisi taata opintojen ajoitusta tarkistamalla.

2.4 Liiketalouden koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman tavoitteet ovat yhtenevät tutkintosäännön asettamien tehtävien kanssa. Aihealuryhmät ja koulutuspäällikkö seuraavat opetussuunnitelman toteutumista. Opettaja täyttää opintojakson päätyttyä opettajan palautteen, johon merkitään opintojaksoon käytetty aika ja mahdolliset poikkeamat. Opettajat mainitsivat

itsearviointiraportissa erilaiset opiskelijapalautteet koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnin ja varmistamisen välineeksi. Erityisesti nostettiin esiin opiskelijapalautteet mm. opintojaksopalaute, sijoittumiskysely, harjoittelupalaute, opinnäytetöiden itsearviointi ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien seuranta (opettaja-tutorit). Lisäksi yksittäinen opettaja voi varmistaa työelämäyhteistyön kautta tradenomien osaamisen tason. Opiskelijoille tehdyn kyselyn perusteella heillä ei ole mitään käsitystä siitä, miten opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan ja varmistetaan.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma on menestynyt hyvin valtakunnallisesti OPALA-palautteessa väitteen ”Opetus on ollut ammattitaitoista ja korkeatasoista” osalta. Vuodesta 2004 alkaen on järjestetty Palautefoorumi auditoriossa, johon opiskelijajärjestöt keräävät kysymyksiä. Tilaisuudessa käytävään keskusteluun osallistuu koulutuspäällikkö ja mukana on myös opettajia. Arviointiryhmä nostaa vahvuutena esille opiskelijoille järjestettävän palautefoorumin koulutusohjelman kokonaisuutena tavoitteiden toteutumisen arvioinnin välineenä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että koulutusohjelmassa kerätään systemaattisesti palautetta erilaisilla arviointikeinoilla, mutta palautetiedon hyödyntäminen opetussuunnitelman toteutuksessa jää epäselväksi ainakin opiskelijoille.

2.4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin mukaan koulutussuunnittelussa käytetään koulutusyksikön laatukäsikirjan mukaisesti työelämän edustajia. Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma käyttää työelämän edustajia koulutusohjelman toteutuksen ja tulosten arvioinnissa, vaikkakaan systemaattista järjestelmää ei ole. Harjoittelunvalvonnan aikana opiskelijoiden taidoista ja opintojaksojen kehittämisestä keskustellaan työnantajien kanssa. Opettajat mainitsevat merkittävänä myös neuvottelukunnan toiminnan, aihealueryhmätyöskentelyn sekä työelämän edustajien osallistumisen opinnäytetöiden arviointiin. Opiskelijoille tehdyn kyselyn perusteella voidaan todeta, ettei heille ole välittynyt tietoa siitä, miten työelämä osallistuu koulutusohjelman toteutuksen tai tulosten arviointiin. Arviointivierailun mukaan opiskelijat kaipaavat näkyvämpää osallistumista työelämään, enemmän yritysvierailuja ja tietoa siitä, mitä työelämä haluaa tulevaisuuden tradenomilta. Henkilökunnan yhteys työelämään toimii

arviointivierailun mukaan hyvin myös harjoitteluohjauksen myötä, joskin tämä rajoittuu Jyväskylän alueeseen. Myös opinnäytetöiden ohjaus koetaan hyväksi yhteydeksi, samoin työelämää edustavat sivutoimiset tuntiopettajat.

Yhteenvedon koulutusohjelman vahvuudeksi voidaan nähdä sen monipuoliset yhteydet työelämään ja pyrkimys hyödyntää sitä tulosten arvioinnissa. Kehittämiskohteena koulutusohjelma saattaisi hyötyä työelämäverkostonsa segmentoinnista ja työelämän ja opiskelijoiden suoremasta vuorovaikutuksesta.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin mukaan opettajat keräävät jokaiselta jaksolta tenttipäivänä opiskelijapalautteen lomakkeella, jossa opiskelijoilta pyydetään palautetta jaksosta. Arviointivierailulla tuli ilmi, että opiskelijat olivat turhautuneita siihen, että opintojaksopalautteita kerätään tentin yhteydessä, jolloin palaute tulee jätettyä aina kiireessä hätäisesti. He toivoivat, että palautteita kerättäisiin jo aiemmin ja palautteen keräämiseen ja antamiseen käytettäisiin enemmän aikaa. Opettajien mukaan vastauksien kirjo on laaja, vastauksista näkyy kyllästyneisyys kyselyihin sekä oma tunnetila; jos opiskelijalla on huono päivä ja kriittisiä mielipiteitä opettajasta, nekin puretaan palautteessa.

Arviointivierailun haastattelujen mukaan palautteita kerätään opiskelijoilta, mutta heille ei tule selväksi, tehdäänkö palautteilla konkreettisia parannuksia. Opettajat kertovat palautteita kerätessään, että palautteita tullaan käyttämään opintojakson kehittämisessä. Raportin mukaan palautteita myös hyödynnetään opetussuunnitelmien kehittämisessä. Opiskelijat tietävät, että palautteet viedään aihealuryhmäkokouksiin ja sieltä ne etenevät koulutuspäällikölle, mutta palautteista nouseva keskustelu ja toimenpiteet eivät välity opiskelijoille asti. Opiskelijoilla ei ollut konkreettista tietoa siitä, onko aihealuryhmissä myös opiskelijoita.

Arviointivierailun mukaan opiskelijoiden sekä opettajien mielestä opintojakson palauttelomaketta tulisi myös kehittää. Lomaketta ei ole päivitetty pitkään aikaan, eikä numeroilla arviointi anna opettajille konkreettista tietoa, mikä on opintojaksossa ollut hyvää ja huonoa. Palautelomakkeessa kysytään opettajaa ja opetukseen liittyviä asioita, ei niinkään opiskelijan omaan oppimiseen. Opiskelijat arvioivat sekä opetusta että opintojakson sisältöä numeroin ja sanallisesti. Sekä opiskelijat että opettajat toivoivat enemmän keskustelua, jolloin opintojaksoja voisi

muuttaa saman tien haluttuun suuntaan. Kaikkien opettajien mukana-olo palautefoorumissa nostaisi sen arvoa opintojaksojen arvioinnin ja suunnittelun välineenä. Tietoisuudesta opintojaksojen toteutuksen arvioinnista ja kehittämisestä välittyy kuva informaatiokatkosta opettajien ja opiskelijoiden välillä. Opettajat kertovat selittäneensä opiskelijoille, kuinka palautetta viedään eteenpäin ja mitä palautteella tehdään, mutta silti opiskelijat eivät tunne käytänteitä.

Koulutusohjelmassa voidaan nähdä kehittämiskohteena selkiyttää ja viestiä yhtenevästi opettajille ja opiskelijoille sitä, millä eri tavoin opintojaksojen toteutusta arvioidaan sekä miten opintojaksojen toteutuksen kehittäminen etenee.

2.4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Raportin mukaan opiskelijoiden oppimista arvioidaan monin tavoin. Oppimista arvioidaan opintojaksosuorituksessa esitettyjen osaamistavoitteiden saavuttamisen mukaan. Osa vastaajista mainitsi osaamisen saavuttamisen tasokuvaukset tyydyttävä–kiitettävä -asteikolla. Opintojakson arviointiperusteet ovat opiskelijoiden nähtävillä joko R5-oppimisympäristössä tai liiketalouden jaetulla levyasemalla. Opiskelijoiden käsitykset oppimisen arviointimenettelystä ovat varsin puutteelliset. Opiskelijoiden vastauksia tähän kysymykseen oli vain 18, vaikka vastaajia oli kaikkiaan 108. Seitsemässä vastauksessa opiskelija vastasi, ettei tiedä. Muissa vastauksissa tentti nousee keskeisimmäksi oppimisen arviointikeinoksi. Muita arviointimenetelmiä olivat ryhmä- ja etätehtävät sekä vertaisarviointi. Arviointivierailulla keskustelussa nousi arviointimenetelmäksi myös PBL:ssä vertaisarviointi sekä ryhmätentti.

Arviointivierailulla opettajat näkivät arviointimenetelmät monipuolisemmin, heidän mukaansa tentin lisäksi käytetään monia muitakin menetelmiä, kuten vertaisarviointia, itsearviointia, tutorarviointia sekä henkilökohtaista palautetta. Tentin painoarvo kerrotaan jo opintojakson alussa ja painoarvoon vaikuttaa paljon se, mikä aine on kyseessä. Opiskelijoiden mukaan opettajat saattavat kuitenkin muuttaa tentin ja tehtävien painotusta vielä juuri ennen tenttiäkin, ja sitä he eivät kokeneet reiluksi. Samoin epäreiluksi koettiin äänekkäät ja hiljaiset vapaamatkustajat ryhmäarvioinneissa. Välillä opiskelijalle syntyy myös tunne siitä, että raportti-arvio hyväksytty tai hylätty ei vaikuta mitenkään arvosanaan. Verkossa tehtävien suoritusten vaikuttavuudesta arvosanaan oli myös epäselvyyttä ja eroavaisuutta jaksoista sekä opettajasta riippuen. Opiskelijat toivat

esille myös opintojaksosuoritusten vaatimustason vaihtelut verrattuna toisiin vastaavantasoisista koulutusta antaviin muihin yksiköihin.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että käytössä on erilaisia arvioinnin menetelmiä, joilla erilaisten oppijoiden edistymistä voidaan seurata. Etenkin PBL-oppimismenetelmä on lisännyt jatkuvaluonteisen arvioinnin mahdollisuuksia. Merkittävänä kehittämiskohteena arviointiryhmä nostaa esiin opiskelijoiden kokemat epäselvyydet asetetuista oppimistavoitteista ja niiden arviointikriteereistä sekä vaihtelevan vaatimustason.

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportin mukaan PBL-toteutusten yhteydessä palautetietoa kerätään jopa viikoittain. Opiskelijan torstain istunnossa antamaan palaute vaikuttaa yleensä seuraavalla viikolla alkavaan PBL-toteutukseen. Palautetta kerätään kattavasti ja tieto käytetään koulutusohjelmassa monella tasolla. Opintojen ohjausta varten on kehitetty vuonna 2005 intranetistä riippumaton virtuaaliohjaaja ”Opiskelijan rallipolku” (<http://lita.jypoly.fi/opiskelu.php?sivu=rallipolku>). Kriittisen opiskelijapalautteen vuoksi perustettiin syksyllä 2003 liiketalouden koulutusohjelman omat kotisivut (<http://lita.jypoly.fi>). Kevään 2005 EFQM-itsearvioinnin ja työhyvinvointibarometrin pohjalta on kehitetty sisäistä viestintää.

Itsearviointiraportin perusteella vastaajien mielestä arviointi- ja palautetietoa käsittelevät koulutuspäällikö, aihealueryhmä, ihannetilanteessa myös opiskelijat ja työelämä. Arviointi- ja palautetieto nähtiin erittäin tärkeänä koulutusohjelman kehittämistyössä.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin perusteella eri opintojaksoista ja edelleen aihealueista näyttää opettajien mielestä muodostuvan palautteen arviointirakenteiden ansiosta hyviä kehityspolkuja. Asiaan vaikuttaa myös merkittävästi jatkuvasti käytävä keskustelu sisältöjen yhteensovittamiseksi ja kurssikohtaisten vastuiden määrittämiseksi, jolloin päällekkäisyydet vähenevät oleellisesti. Opettajat toteavat, että vastuu kerätyn opintojakso- ja aihealuepalautteen hyväksikäyttämisessä koulutusohjelman kehitystyöhön on selkeästi koulutuspäälliköllä. Luovia kokeiluja salliva rakenne saa kiitosta ja nähdään erityisen hyvänä.

Arviointivierailun mukaan oppimismenetelmänä PBL on saanut vahvan osan etenkin perusopinnoissa, mitä opettajat pitävät merkittävänä kehitysaskelena myös suunnittelun näkökulmasta. Todellisia työelämälähtöisiä caseja ja palautteen antamista viikoittain pidetään toimivana.

Itsearviointiraporttiin liittyvässä kyselyssä ilmeni, etteivät opiskelijat tiedä arviointi- ja palautekäytänteistä. Arviointivierailulla PBL-palautteen käyttö sai opiskelijoilta osakseen selkeää kritiikkiä, sitä pidettiin vielä kehittämättömänä ja laadultaan kovin vaihtelevana. Eri opettajilla on, samallakin jaksolla, toisistaan selvästi poikkeavia näkemyksiä arvioinnin suorittamisesta ja eri osa-alueiden merkityksestä lopullisessa jaksoarviossa. Tehtäviksi asetettuja ongelmia pidetään osittain teennäisinä ja väkinäisinä, määrä tuntuu korvaavan laadun ja opettajaresursseja säästetään.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi mahdollisuuden kerätä osasta opintoja (PBL) palautetta jopa viikoittain. Myös EFQM-itsearvioinnin ja Työhyvinvointibarometrin tulosten hyödyntäminen on hyvä kehitysaskel. Opiskelijan rallipolku on mielenkiintoinen avaus helpottaa opiskelijan kiinnittymistä koulutusalan monialaiseen rakenteeseen. Kehittämiskohtena arviointiryhmä nostaa esille PBL-palautteen käytön kehittämisen.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelmalla on selkeät kehittämistavoitteet:

- opetussuunnitelman eurooppalaistaminen,
- hyväksilukukäytänteiden uudistaminen siten, että vertailukohtana ovat eurooppalaiset partnerit,
- innovatiivisen oppimiskulttuurin edelleen kehittäminen,
- opintojen kansainvälistäminen,
- yrittäjyyspolun ja projektiopintojen avaaminen suuremmalle opiskelijajoukolle yhteistyössä muiden Jyväskylän ammattikorkeakoulun yksiköiden kanssa.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta koulutusohjelma pyrkii aktiivisesti asettamiinsa tavoitteisiin; kansainvälisen kehittymisen arvioidaan olevan hyvässä vauhdissa ja oikean suuntaista ja sisäisen kehittämistoiminnan eri hankkeita on myös tunnistettavissa. Varsinaisen ulospäin suuntautuvan tutkimus- ja kehitystoiminta on vasta alkamassa. Opiskelijoille tutkimus- ja kehitystoiminta ei vielä näkynyt millään tavalla.

Arviointivierailun perusteella irrottautuminen opetuksesta pitemmiksi jaksoiksi tekemään tutkimusta koetaan vaikeaksi. Opettajat näkivätkin

ulospäin suunnatun tutkimus- ja kehitystoiminnan vaatimukset lähinnä yliopettajiin kohdistuviksi, etenkin julkaisutoiminnan osalta. Laajemmin opettajakunta näki kehitystoiminnan ensisijaisesti uusien räätälöityjen oppisisältöjen luomisena tietyille isoille asiakkaille, kuten esimerkiksi verohallinnolle ja pankeille. Esille tuotiin myös yrityspalvelu, jonka kautta odotetaan käynnistyvän runsaasti hankkeita.

Arviointiryhmä näkee vahvuutena selkeästi määritellyt koulutusohjelman kehittämistavoitteet. Kehittämiskohteena ryhmä nostaa esiin koulutusohjelman integroimisen tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja opiskelijoiden aktiivisen osallistuttamisen kehittämistyöhön.

2.5 Liiketalouden koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Itsearviointiraportin mukaan suhtautuminen tukipalveluihin on erittäin myönteistä ja ne koetaan tiiviiksi osaksi opiskelua. Liiketalouden koulutusohjelman omaan kyselyyn vastanneiden mielestä tukipalvelut nähtiin pääasiassa opetustyön kuorman jakajina. Sekä itsearviointiraportin että arviointivierailun pohjalta voidaan todeta, että perustehtävää parhaiten edistävinä tukipalveluina koetaan kirjasto- ja tietopalvelut sekä opinto-toimiston palvelut. Tosin sekä itsearviointiraportissa että vierailukäynnillä kirjaston toivottiin panostavan laajempaan ja ajanmukaisempaan kurssikirjatarjontaan.

Arviointivierailun pohjalta koulutusohjelma kokee, että erityisesti tietojärjestelmiä tulisi kehittää. Tällä hetkellä ne eivät tue koulutusohjelman toimintaa riittävästi. Erityisesti henkilöstöhallinnon HR-järjestelmä, opintohallinnon ASIO-järjestelmä ja Travel-matkustuksenhallintajärjestelmä vaatisivat kehittämistä. Lisäksi henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä tulisi ottaa käyttöön systemaattisesti koko ammattikorkeakoulussa. Opettajien ja opiskelijoiden kohdalla erityisesti eHOPSin moitteeton toimiminen toisi helpotusta koulutusohjelman ja opiskelun suunnitteluun. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukipalveluilta toivottiin tukea yksikön tutkimus- ja kehitystoiminnan käynnistämiseen. Ilmeisesti koulutusohjelmassa vallitsee epäselvyyttä siitä, mitä tutkimus- ja kehitystoiminta voisi olla ja miten sen voisi liittää opettajan työhön tai mitä opettajilta odotetaan. Itsearviointiraportin ja vierailukäynnin pohjalta ristiinarviointiryhmä esittää, että erityisesti tietojärjestelmiin liittyvään kehittämiseen tulee koko ammattikorkeakoulun osalta panostaa systemaattisesti ja tavoitteellisesti.

3 Liiketalouden koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet

3.1 Vahvuudet

Tekemänsä arvioinnin perusteella arviointiryhmä korostaa seuraavia koulutusohjelman vahvuuksia:

1) Selkeä vahvuus on **koulutusohjelman laaja-alaisen osaamisen (generalistinäkökulma) omaavien tradenomien kouluttamisessa oleva koulutuksen painopiste**. Ensimmäisen vuoden perusopinnot jälkeen opiskelijalle on tarjolla runsaasti valinnaisia opintoja, joiden avulla hän voi valita ammatillisen suuntautumisensa. Opiskelija voi suunnitella omien tavoitteidensa kannalta mielekkään oppimispolun ja omilla valinnoillaan vaikuttaa suoraan erityisosaamisensa määrään. Tämä valinnaisuus mahdollistaa monenlaiseen työhön sijoittumisen koulutuksen jälkeen.

2) **Strategiat ja toimintapolitiikat on koulutusohjelmassa viety yksilötasolle**. Suunnittelu- ja kehityskeskusteluissa asetetaan opettajille henkilökohtaiset tavoitteet konsernin BSC-mittaritavoitteiden toteuttamiseksi. Mittareita asetetaan kuudesta kymmeneen kappaletta henkilöä kohden välittömästi henkilön työhön liittyen ja niiden toteutuminen seurataan kalenterivuositain seuraavassa suunnittelu- ja kehityskeskustelussa. Koulutusohjelmassa henkilökohtaiset BSC-mittarit on koettu toimiviksi ja tarpeellisiksi jokaisen tietäessä varmasti omat tavoitteensa ja sitoutuessa niiden toteuttamiseen.

3) Liiketalouden koulutusyksiköllä on **oma pedagoginen strategia**. Strategia sisältää yhteisesti hyväksytyyn käsitykseen oppimisen luonteesta ja näkemyksen toimijoiden vastuista koulutus- ja oppimisprosessin toteutuksessa. Pedagogisen strategian linjaukset ohjaavat opetuksen suunnittelua ja toteutusta.

4) Liiketalouden koulutusohjelmassa on otettu käyttöön **ongelmaperustaisen oppimisen (PBL) menetelmä**. Ammattikorkeakoulun tehtävänä on ammatillisten asiantuntijoiden kouluttaminen työelämään ja sen kehittämisen tarpeisiin. Oppimisen ohjauksessa käytettävien työmenetelmien valinnoilla liiketalouden koulutusohjelma on osoittanut, että se

pedagogiikallaan haluaa olla edistämässä työelämässä tarvittavien kompetenssien ja asiantuntijavalmiuksien kehittymistä. Ongelmaperustaiseen menetelmään perehtyminen ja osittainen siirtyminen on merkinnyt myönteistä muutosta vallitsevaan oppimis- ja opettamiskulttuuriin sekä lisännyt pedagogista keskustelua ja yhteistyötä.

5) Koulutusohjelman vahvuutena on **henkilökunnan vahva substanssi-osaaminen yhdistettynä kehitysmuotoiseen ilmapiiriin**. Koulutusohjelman opetussuunnitelma on muuttunut merkittävästi PBL-menetelmän ja lisääntyneen työelämäyhteistyön myötä. Nämä ovat olleet henkilökunnalle raskaita ponnistuksia.

3.2 Kehittämishaasteet

Perehdyttyään itsearviointiraporttiin ja tehtyään arviointikäynnin arviointiryhmä esittää harkittavaksi seuraavia kehittämisehdotuksia:

1) Koulutusohjelman haasteena on **kehittää ohjausta kokonaisuutena**. Liiketalouden koulutusohjelman pedagoginen strategia painottaa oppija- ja oppimislähtöistä pedagogiikkaa. Oppijaa pidetään itseohjautuvana oman oppimisprosessinsa vastuullisena johtajana. Ammatillisen kasvun etenemiseen ja laadukkaan oppimisprosessin turvaamiseen opiskelijat tarvitsevat mahdollisuuksia saada monipuolisesti ohjausta ammattitaitoiselta henkilökunnalta. Henkilökohtaista ohjausta tarvitaan erityisesti opintojen suunnittelussa, työharjoittelun sitomisessa muihin opintoihin sekä opinnäytetyön tekemisessä. Koulutusohjelman haasteita ovat yhteisen ohjauskulttuurin luominen, ohjausajattelun kehittäminen ja ohjauskäytäntöjen systematisoiminen.

2) **Ongelmaperustaisen oppimisen soveltaminen vaatii edelleen kehittämistä** erityisesti siten, että ongelmat olisivat aidoista työelämän tilanteista. Koulutusohjelmassa PBL-menetelmää sovelletaan myös tilanteissa, joihin ei liity aitoa työelämlähtöistä ongelmaa.

3) **Opiskelijoiden oppimisen arvioinnin** menetelmissä on mahdollisuuksia vielä monipuolistaa käytettävien menetelmien kirjoa siten, että ne tukisivat ongelmaperustaisen oppimisen periaatteita laajemmin. Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota arvioinnin yhtenäisyyteen eri opettajien välillä ja yhdessä sovitussa arviointiperusteissa pysymiseen. Lisäksi tulee huolehtia opintojaksojen riittävästä vaativuudesta tradenomi -koulutuksessa.

4) **Työelämäkontaktien syventäminen** on välttämätöntä, jotta kontakteista syntyisi lisää tutkimus- ja kehityshankkeita. Lupaavia hankkeita on olemassa, mutta määrällisesti ne tuottavat vielä niukasti todellisia työelämää kehittäviä oppimiskokemuksia. Koulutusohjelman henkilökunnalla on runsaasti työelämäyhteyksiä, mutta ne eivät vielä riittävästi konkretisoidu opiskelijan toimintamahdollisuuksiksi. Kontaktien syventäminen on tärkeää tutkimus- ja kehityshankkeiden toteutumiseksi. Tutkimus- ja kehitystoiminta ei myöskään näy koulutusohjelman opiskelijoille eikä edes koko henkilöstölle.

3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle

Tietojärjestelmiin liittyvään kehittämiseen tulee koko ammattikorkeakoulun osalta panostaa systemaattisesti ja tavoitteellisesti. Tietotekniikan peruspalvelut toimivat ja tekninen infrastruktuuri on luotettavaa. Näiden päälle rakentuvat järjestelmät ovat kuitenkin irrallisia, niiden välinen tiedonvälitys on vaikeaa toteuttaa ja siksi rajallista ja osin epävarmaa. Käyttäjien kannalta sovellusten toimintalogiikat ovat varsin erilaisia ja ne koetaan eräiden sovellusten osalta liian vaikeaksi satunnaisen käyttäjään mieltää.

Tietojärjestelmiä pitäisi suunnitella ja kehittää kokonaisuutena eikä yksittäisistä sovelluksista tai tarpeista lähtien, jotta kokonaisuus muodostaisi yhtenäisen ja käyttäjää palvelevan kokonaisuuden, jossa myös tieto on eheää, yhtenäistä ja kaikissa tilanteissa luotettavaa.

Logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

*Hannu Ikonen
Johanna Heikkilä
Ritva Pyykkönen
Irmeli Maunonen-Eskelinen
Marja Nives
Osmo Laaksonen
Tuula Mäkelä*

1 Logistiikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun logistiikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi tammikuussa 2006. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt kulttuurialan yksikönjohtaja Hannu Ikosen, sihteeriksi laatu-pääällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi yliopettaja Ritva Pyykkösen, yliopettaja Irmeli Maunonen-Eskelisen, lehtori Marja Niveksen, tietohallintopääällikkö Osmo Laaksosen sekä opiskelijakunnan edustajaksi Tuula Mäkelän. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin helmikuussa, jossa sovittiin ristiinarviointikäsitteen mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Logistiikan koulutusohjelma toteutti itsearvioinnin siten, että siihen osallistui koko koulutusohjelman henkilöstö: johto, koulutusvastaava, opettajat, tutkimus- ja kehitystyön henkilöstö ja muu henkilöstö sekä opiskelijat. Itsearviointi toteutettiin kaksivaiheisena. Ensimmäiseksi henkilöstö vastasi itsearviointikysymyksiin kolmessa eri tiimissä, jotka ovat kuljetus-, materiaalinkäsittely- ja ILS- (Integrated Logistics Support) tiimit. Näissä tiimeissä koulutusohjelma on edustettuna kattavasti, sillä jäseninä ovat opetushenkilöstön lisäksi muun muassa koulutusvastaava, kehityspääällikkö sekä osa tutkimus- ja kehitystyön henkilöstöä. Samanlaisesti opiskelijat vastasivat kysymyksiin ryhmänä, jossa oli opiskelijoita lähes kaikilta vuosikursseilta (ILO1S, ILO2S, ILO3S, ILO4S). Toisessa vaiheessa henkilöstön ja opiskelijoiden vastauksista Juha Sipilä ja Marita Valkonen kokosivat yhteenvetoraportin, johon lisättiin koulutusyksikön johtajan, koulutus-pääällikön, tukitiimin sekä tutkimus- ja kehitystyötiimin näkemyksiä.

Arviointiryhmä valmistautui arviointivierailuun tunnistamalla itsearviointimateriaalin analyysin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet sekä suunnittelemalla yhdessä arviointihaastattelukysymykset. Arviointivierailu toteutui 2.5.2006. Haastateltavina olivat johdon edustajina yksikön johtaja Mikko Salminen, koulutus-pääällikkö Mikko Keskinen, perusopetuksen koulutusvastaava Jouko Käenmäki, aikuiskoulutuksen koulutusvastaava Kaius Kuusimurto ja kehityspääällikkö Seppo Pitkänen. Henkilöstön edustajia olivat matematiikan yliopettaja Pasi Lehtola, laboratorioinsinööri Esko Vainio, kuljetusteknologian yliopettaja Hannu Lähdevaara, projekti-insinööri Jukka Lahti,

projekti-insinööri Juha Sipilä sekä projekti-insinööri Marita Valkonen. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat ensimmäisen vuoden opiskelija Michael Lahelma, toisen vuoden opiskelijat Ilkka Lassila ja Hanna Manninen, kolmannen vuoden opiskelija Henri Liukkunen sekä opintojensa loppuvaiheessa oleva Juha Pesonen.

Arviointiryhmä työsti logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointiraporttia vastuualueittain parityöskentelynä. Logistiikan koulutusohjelma on kommentoinut arviointiraportin tekstin mahdolliset asiavirheet. Arvioinnin palautekeskustelu käytiin kesäkuussa 2006. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman syksyllä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään seuraavan vuoden keväällä.

2 Logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Taustaa logistiikan koulutusohjelmasta

Logistiikan koulutusohjelmalla on alallaan vankka asema, joka on saavutettu pitkäjänteisellä, jo vuosikymmeniä jatkuneella toiminnalla. Koulutusohjelman edustama ammattiala on monipuolinen ja erilaisine ilmiöineen ja laajoine sovellusmahdollisuuksineen haastava. Logistiikan osaamista voi soveltaa hyvin erilaisiin ilmiöihin ja prosesseihin, mikä tekee sen käsitteistöstä monimuotoisen ja joillekin opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden.

Kohtaamiinsa haasteisiin koulutusohjelma on vastannut kehittämällä vuosien mittaan laajan yhteistyöverkoston työnantajien, kumppaneiden, alumni- ja kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa. Tämän verkoston avulla koulutusohjelma pystyy päivittämään nopeasti opetussuunnitelmansa työelämässä eteen tulevien haasteiden mukaiseksi. Koska koulutusohjelma on selkeästi työelämään orientoitunut ja siihen orientoiva, opiskelijoiden valmistumisvaiheen työllistymisaste on pysynyt hyvänä. Vuonna 2005 valmistuneista opiskelijoista työllistyi valmistumishetkellä 72 %. Työllisyysaste vuoden kuluttua valmistumisesta oli jo 91 %.

Koulutusohjelma on vetovoimainen. Nuorten tutkintoon johtavista logistiikan koulutusohjelmien hakijoista Jyväskylän ammattikorkeakoulun logistiikan koulutusohjelmaan hakee noin 75 % koko Suomen logistiikkainsinöörikoulutukseen hakijoista. Kaikista Suomen logistiikan koulutusohjelmista valmistuvista insinööreistä 53 % valmistuu Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Koulutusohjelmaan hakee lähes yhdeksänkertainen määrä ensisijaisia hakijoita jokaista aloituspaikkaa kohden.

Logistiikan koulutusohjelman ristiinarviointi tehtiin koulutusohjelman kirjoittaman itsearviointiraportin ja arviointivierailun aikana tehtyjen havaintojen avulla. Arviointiryhmä kiinnitti huomiota siihen, että koulutusohjelma oli ottanut eri tiimit ja ryhmät hyvin huomioon itsearviointiraporttia koottaessa; myös itsearviointiraportin kommentointiin osallistui 22 henkilöstön jäsentä ja kaksi opiskelijaryhmää. Henkilöstöllä näyttää niin ikään olevan varsin yhdenmukaiset käsitykset koulutusohjelman toimintatavoista.

Arviointivierailu sujui hyvässä hengessä ja myönteisessä ilmapiirissä. Koko arviointiprosessista ja yhteistyöstä sen aikana arviointiryhmä esittää logistiikan koulutusohjelmalle lämpimät kiitokset.

2.2 Logistiikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Yhteiset linjaukset suunnittelun ohjaajina

Koulutusohjelman henkilöstö on sitoutunut Jyväskylän ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmään kuuluvan toiminnanohjauskäsikirjan mukaisiin toimintoihin koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa. Logistiikan koulutusohjelma on sitoutunut myös ammattikorkeakoulun asettamiin aluekehityksen vahvistamisen tavoitteisiin ja sillä onkin tiivis työelämä- ja yritysysteistyö. Arviointivierailulla vahvistui käsitys, että ammattikorkeakoulun yhteisesti sovitut strategiat ja toimintapolitiikat tulevat otetuksi huomioon suunnittelutyössä laadunvarmistusjärjestelmän tuottaman strategisen kehyksen kautta. Toiminnanohjauskäsikirja on koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelun keskeinen, ohjaava työkalu koulutusohjelman suunnittelutoimintojen eri tasoilla. Se on myös opintojaksojen aikataulutuksen lähtökohtana.

Logistiikan koulutusohjelman toimintaa leimaa kehitysmuutosmyönteisyys. Se on aloittanut työn koulutusohjelman kehittämiseksi. Tämä realisoituu osallistumisena esimerkiksi uusien pedagogisten ratkaisujen suunnitteluun ja käyttöönottoon koulutusohjelmassa tulevaisuudessa. Arviointivierailulla johto ja henkilöstö totesivat, että pedagogiikan kehittämiseen liittyviä keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa henkilöstön syvällisen ja laajan asiantuntemuksen sekä hiljaisen tiedon siirtyminen koko työyhteisön käyttöön ja tuleville opettajasukupolville. Myös opetussuunnitelman toteuttamiseen liittyvien päällekkäisyyksien minimoiminen nähtiin tärkeänä tavoitteena.

Logistiikan koulutusohjelman itsearviointiraportissa mainitaan, että koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa otetaan huomioon ammattikorkeakoulussa laaditut ohjeistukset ja hyvät käytänteet. Koulutusohjelma kuvaa sekä itsearviointiraportissaan että arviointivierailulla johdon ja henkilöstön tapaamisissa, että ammattikorkeakoulun strategiat ja yksikön niistä johtamat strategiset linjaukset käsitellään koulutusyksikön johtoryhmässä. Tämän jälkeen ne käsitellään koulutusohjelman kokouksissa ja tiimeissä, joissa sovitut toiminnot toteutetaan koulutusohjelman käytänteissä. Arviointivierailulla johto ja opettajat vahvistivat, että koulutusohjelmalla ei siis ole erikseen määriteltyä omaa strategiaansa, vaan se noudattaa koulutusyksikön johtoryhmän tekemiä, ammattikorkeakoulun yhteisistä strategioista johdettuja linjauksia. Opettajat tote-

sivat arviointivierailulla, että strategiseen määrittelyyn on mahdollista vaikuttaa myös koulutusohjelmasta koulutusyksikköön päin toimimalla toiminnanohjauskäsikirjassa kuvattujen prosessien mukaisesti.

Logistiikan koulutusohjelmalla on laaja työelämä- ja yritysysteistyö koulutusohjelman ja sen suunnittelun tukena. Itsearviointiraportin perusteella opiskelijat tunnistavat yritysysteistyöhön suunnatut kehittämispäinnot ja niiden laajuuden, mutta eivät täysin näe niiden merkitystä käytännössä oman toimintansa kannalta. Arviointivierailulla tavatut opiskelijat kuitenkin vahvistivat, että logistiikan koulutusohjelman yritysysteistyö ja työelämälähtöinen projektitoiminta selkeästi vahvistavat opiskelijan oppimista ja ovat opiskelun kannalta hyödyllisiä.

Arviointiryhmä tunnisti logistiikan koulutusohjelman vahvuudeksi ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän tuottaman suunnittelukehityksen käytön, jolla on selkeä yhteys korkeakoulun strategiaan tavoitteisiin. Koulutusohjelman suunnittelua ohjaa yleinen kehitysoptimisyys sekä laaja työelämä- ja yritysysteistyö. Logistiikan koulutusohjelman suunnittelu nojaa ammattikorkeakoulun ja koulutusyksikön yhteisesti linjaamiin strategiaan valintoihin vaikka koulutusohjelmakohtaista, erillistä strategiamäärittelyä ei ole tehty.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Logistiikan koulutusohjelma toteaa itsearviointiraportissaan ja arviointivierailulla noudattavansa tekniikan ja liikenteen koulutusyksikön strategisia valintoja, jotka on laadittu ammattikorkeakoulun strategioiden ja toimintapolitiikkien mukaisesti. Logistiikan koulutusohjelman opiskelijoiden mukaan suunnittelua ohjaavat myös suunniteltu ja toivottava valmistumisaika, määrärahat sekä arvot ja ideat. Koulutusohjelman tavoitteena todetaan olevan hyvien työelämävalmiuksien antaminen.

Logistiikan koulutusohjelmalle työelämä- ja yritysysteistyö on tärkeää aluekehityksen ja ammattikorkeakoulun alueellisen, kansallisen ja kansainvälisen tunnettuuden kannalta. Arviointivierailulla vahvistuneen käsityksen mukaan logistiikan koulutusohjelman tavoiteasetannan lähtökohtina näyttävät olevan siis työelämälähtöisyys ja aluekehitys sekä aluekehitys- ja tutkimus- ja kehitysoptimisen integrointi opetukseen. Tavoitteena ovat myös opiskelijan valmistuminen tavoiteajassa ja koulutuksen korkea laatu. Koulutusohjelma pyrkii tukemaan opintojen määräaikaista loppuunsaattamista ja hyvää valmistumistulosta. Suunnittelun lähtökohtana olevat tavoitteet ovat periaatteessa selkeät ja käytännölliset. Seurauksena

tästä kaikki koulutusohjelmassa laaditut opinnäytetyöt on hankkeistettu ja valmistumisvaiheen työllisyysaste on hyvä.

Itsearviointiraportin mukaan ammattikorkeakoulun strategioiden läpinäkyvyyttä opiskelijoiden kannalta aiotaan parantaa. Tämä näyttää tarkoituksenmukaiselta kehitykseltä, sillä opiskelijoiden käsitykset koulutusohjelman strategisista tavoitteista olivat itsearviointiraportin mukaan hieman epäselvät. Opiskelijat totesivat lisäksi arviointivierailulla, että heidän mahdollisuutensa osallistua koulutusohjelman kehittämiseen rajoittuvat lähinnä palautejärjestelmän mukaisiin toimintoihin. Opiskelijoille koulutusohjelman omat strategiset valinnat eivät näy, vaan he kokevat asiat arjessa liian muuttuvaisiksi.

Arviointivierailulla koulutusohjelman johto mainitsi, että neuvottelukunnan antamien palautteiden ja arvioiden avulla koulutusohjelma pyrkii turvaamaan sen, että siinä tehtävät muutokset ovat työelämän pysyväluonteisten osaamisvaatimusten suuntaisia. Neuvottelukunnan jäsenten sitoutuminen koulutusohjelman sisältöjen ja laadun arviointiin todettiin keskeiseksi tekijäksi koulutusohjelman suunnittelussa. Edellä kuvattu asetelma, joka on työelämän näkemyksiä herkästi kuunteleva ja ammattikorkeakoulun ja yksikön linjauksia soveltava, näyttää edellyttävän koulutusohjelmalta nopeaa reagointikykyä. Muutosten tekeminen siten, että niiden vaikutukset koulutusohjelman omaan toimintaan ja opiskelijoiden opintosuunnitelmien toteutumiseen voidaan ennakoida riittävästi, näyttää jatkuvalta haasteelta.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi tiiviiseen työelämä- ja yritys yhteistyöhön perustuvan työelämälähtöisyyden ja aluekehityksen sekä laajan opintotarjonnan mahdollistamana opintojen räätälöinnin ja joustavan toteuttamisen. Strategiset valinnat näyttävät onnistuneilta, koska logistiikan koulutusohjelman vetovoima, työllistävyyden ja osaamisen taso näyttävät esitettyjen tunnuslukujen perusteella hyviltä. Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelman kannattaa pohtia menettelyjä, joiden avulla opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa koulutusohjelman suunnitteluun varmistetaan.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyn kehittäminen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Koulutusohjelma noudattaa ammattikorkeakoulun yhteistä kansainvälistymisstrategiaa. Koulutusohjelma käyttää runsaasti työelämäasiantuntijoita luennoitsijoina, myös kansainvälisiä asiantuntijoita, mikä on

huomioitu koulutusohjelman osaamisen kokonaisuudessa. Opettjaliikkuvuuden lähtökohtana on täydentää oman henkilöstön osaamista. Näin opettajaliikkuvuus vahvistaa koulutuksen laatua.

Opiskelijat ovat tietoisia koulutusohjelman yhteistyöstä ulkomaisten oppilaitosten kanssa ja he saavat informaation tästä pääosin sähköpostitse. Opiskelijat totesivat arviointivierailulla, että suomenkieliset logistiikan opiskelijat voivat sujuvasti valita vieraskielisiä jaksoja englanninkielisestä logistiikan koulutusohjelmasta ja näin kehittää kansainvälisiä valmiuksiaan. Lisäksi suomenkielisessä logistiikan koulutusohjelmassa luennoi vuosittain ulkomaisia luennoitsijoita, jotka täydentävät oman henkilöstön kompetensseja.

Vaihto-opiskelumahdollisuuksia käytetään hyvin ja opiskelijaliikkuvuuden tunnusluvut ovat kohtuullisen hyvät. Kansainvälinen opiskelijavaihtojärjestelmä toimii määrällisesti suurin piirtein tasavahvasti Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen. Opettajat ovat aktiivisesti mukana kansainvälisessä vaihdossa ja käyttävät mahdollisuutta lähteä ulkomaiseen vaihtoon aktiivisesti hyväkseen. Päätoimisia opettajia on 25 ja ulkomaisessa vaihdossa on opettajia ollut 28 kertaa. Ulkomaisten luennoitsijoiden ja vaihto-opiskelijoiden määrä on saatu kasvamaan.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman kansainvälistä kilpailukykyä vahvistetaan myös pitämällä aktiivisesti yhteyttä yhteistyöoppilaitoksiin, yrityksiin ja järjestöihin sekä osallistumalla koulutuksiin ja seminaareihin, joita pidetään muun muassa vuosittaisten European Forum of Logistics Education (EFLE) ja Société Européenne pour la Formation des Ingeneurs (SEFI) -järjestöjen tapaamisissa ja kokouksissa. Näin toteutuu myös osa henkilökunnan kansainvälisen osaamisen kehittämisestä ja logistiikan koulutusohjelma voi vahvistaa omaa kansainvälistä osaamisensa.

Logistiikan koulutusohjelman rinnakkaisohjelma tekniikan ja liikenteen yksikössä on sen englanninkielinen vastine Degree Programme in Logistics Engineering, joka on ammattikorkeakoulun Internet-sivuston mukaan ainoa vastaava koulutusohjelma Euroopassa. Kummallakin koulutusohjelmalla on oma neuvottelukuntansa, jotka arviointivierailulla vahvistuneen tiedon mukaan kuitenkin eivät juuri kommunikoi keskenään johtuen koulutusohjelmien erilaisista painottumisista perusopintojen jälkeen. Neuvottelukunnat kommentoivat kuitenkin opetus suunnitelmat ristiin.

Arviointivierailu vahvisti käsityksen siitä, että koulutusohjelmalla ei ole käytössään eikä se varsinaisesti ole kehittämässä koulutuksen kan-

sainvälisiä laatukriteereitä koulutusohjelman kilpailukyvyn kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Arviointivierailulla käyty keskustelu toi esille sen, että koulutusohjelmalla on ilmeisesti tärkeä rooli eurooppalaisessa logistiikkakoulutuksessa ja sen hankkimaa osaamista ja kokemusta pidetään arvokkaana. Onhan logistiikan koulutusohjelma yksi EFLE:n perustajajäsenistä. Arviointiryhmälle välittyi vaikutelma, että koulutusohjelma voisi halutessaan ottaa näkyvän roolin koulutuksen kansainvälisten laatukriteereiden määrittelyssä logistiikan korkeakoulutuksessa. Tosin sen toteuttaminen on resurssien suuntaamisen näkökulmasta hyvin haasteellista.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi laajat kansainväliset verkostot, jotka ajantasaistavat koulutusohjelman tietoja kansainvälisestä kehityksestä. Samoin koulutusohjelmalla on arvostettu asema näissä verkostoissa. Arviointiryhmä jäi pohtimaan, mitä hyötyjä koulutusohjelmalle koituisi, jos se tiivistäisi suomenkielisen ja englanninkielisen logistiikan koulutusohjelman neuvottelukuntien viestintää ja vuorovaikutusta.

2.2.4 Logistiikan koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaaminen

Koulutusohjelma hyödyntää aktiivisesti neuvottelukuntaa ja yrityskontakteja sekä näistä saatuja palautteita. Arviointivierailulla johto totesi, että neuvottelukunta käyttää lausuntojen antamisessa hyväksi myös omia taustaorganisaatioitaan ja verkostojaan. Samoin todettiin neuvottelukunnan jäsenten edustavan kattavasti logistiikan alan toimijoita. Tällä tavalla neuvottelukunnan merkitys tavoitteiden päivittäjänä on varsin suuri.

Koulutusohjelma toteaa lisäksi, että opiskelijoiden projektitöiden ja oppinäytetöiden tekemisen yhteydessä käydään arviointikeskusteluja yritysten kanssa. Koulutusohjelman tiimit, joita ovat kuljetus-, materiaalin käsittely- ja Integrated Logistics Support -tiimit, käsittelevät nämä palautteet ja saatua tietoa hyödynnetään opetuksen suunnittelussa. Tutkimus- ja kehitystoiminnan kautta saadaan välitöntä palautetta sekä yrityselämän vaatimuksista että koulutusohjelman vastaavuudesta näihin haasteisiin. Koulutusohjelma toteaa hyödyntävänsä tämän arviointitiedon.

Lisäksi alan lehdistön ja kirjallisuuden seuraaminen sekä verkostoituminen alan seminaareihin sekä osallistuminen valtakunnallisiin järjestöihin ajantasaistaa koulutusohjelman tietoa koulutuksen kehittämistarpeista. Arviointivierailulla tuli esille käsitys, että työelämässä toimivista

logistiikkainsinööreistä merkittävä osa on Jyväskylässä koulutettuja. Edellä mainituilta tahoilta saatava tieto hyödynnetään opetuksen suunnittelussa ja opetussuunnitelman päivittämisessä. Järjestelmä vaikuttaa suoraviivaiselta. Olisi hyödyllistä, jos koulutusohjelma voisi kuvata tämän palaute- ja päätöksentekoprosessin systemaattisemmin.

Nopea teknologinen kehitys pyritään huomiomaan koulutusohjelmassa, mikä on varsin haasteellista. Opiskelijaryhmä kritisoi sitä, että tietoteknologisten sovellusten lisääntyvä käyttö logistiikan alalla ei ole heidän mielestään riittävästi esillä koulutuksessa. Koulutusohjelma kuitenkin toteaa, että teknologian osalta opiskelijoita valmennetaan erityisesti jatkuvaan uuden oppimiseen, muutosvalmiuteen ja muutosten kohtaamiseen.

2.2.5 Logistiikan koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinta

Koulutusohjelma on hyvin tietoinen ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmään kuuluvasta toiminnanohjauksesta ja sitä noudatetaan opetussuunnitelmien laadinnassa, mistä koulutuspäällikkö vastaa. Suunnittelutyöhön osallistuu kattava joukko opetushenkilöstöä.

Toiminnanohjauksäkäsikirjassa ja Tekniikan ja liikenteen yksikön laatukäsikirjassa kuvatut prosessit ovat systemaattisessa käytössä ja suunnittelu tehdään sitä noudattaen. Koulutuspäällikkö vastaa opetussuunnitelman laadinnasta, mutta myös koulutusvastaavat, yliopettajat sekä tiimien ja koulutusohjelman ja kokousten välityksellä myös kaikki opettajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen. Itsearviointiraportin perusteella näyttää siis, että kaikkien opettajien osallistuminen on mahdollistettu opetussuunnitelmatyössä. Tiimeissä on opettajia, koulutusvastaava, kehityspäällikkö ja tutkimus- ja kehitystyön henkilöstöä mutta ei ilmeisesti opiskelijaedustajia. Opiskelijoiden mahdollisuudet vaikuttaa opetussuunnitelman laatimiseen ovat määrittelemättä. Koulutusohjelma voi hyötyä siitä, jos se ottaa opiskelijoita mukaan opetussuunnitelman suunnitteluprosesseihin, kuten korkeakouluyhteisön jäsenenä opiskelijoiden rooliin tuoreen ammattikorkeakouluja koskevan lainsäädännön mukaan kuuluu.

Opiskelijoiden opetussuunnitelmia koskevat kommentit olivat hieman ristiriitaisia. Opiskelijat kokevat, että huolimatta opetussuunnitelman joustavuudesta ja koulutusohjelman hyvästä kyvystä reagoida toimintaympäristön muuttuviin osaamisvaatimuksiin opetussuunnitelmatyössä, muutoksia ei kuitenkaan näy tai ne eivät toteudu. Opiskelijat kokevat,

että opetussuunnitelmat ja sisällöt säilyvät samankaltaisina. Toisaalta he toteavat, että koulutusohjelmassa tehtävät nopeat muutokset aiheuttavat ongelmia poissaolotapauksissa ja ovat siten esteenä muun muassa opiskelijavaihtoon lähdölle. Opiskelijoiden mukaan kursseja pitäisi kuitenkin jatkuvasti uudistaa.

Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelman kannattaa harkita toimenpiteitä, joilla opetussuunnitelman laatimisessa voidaan tarkoituksemukaisella tavalla huomioida myös opiskelijoiden havainnot ja kokemukset opetussuunnitelman toimivuudesta. Arviointiryhmä suosittelee opiskelijoiden mukaan ottamista opetussuunnitelmatyöhön.

2.2.6 Logistiikan koulutusohjelman opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laadinta

Arviointiryhmä sai käsityksen, että opettajien osallistuminen toteutussuunnitelmien laatimiseen opintojaksojen osalta on laajaa. Koulutusohjelma on organisoitunut tiimeihin opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laatimisessa. Tiimit ovat kattavia, koska niihin kuuluu lähes koko koulutusohjelman henkilöstö eri tavoin. Tiimit ja koulutusohjelman kokoukset suunnittelevat opetussuunnitelman toteutussuunnitelman kouluspäällikön ja koulutusvastaavan ohjauksessa. Kouluspäällikkö ja koulutusvastaava vastaavat lisäksi toteutussuunnitelman edellyttämien henkilöstöresurssien kohdentamisesta.

Koulutusohjelma toteuttaa laajaa yritys yhteistyötä ja tutkimus- ja kehitystoimintaa. Arviointivierailu vahvisti käsityksen, että opettajan työn kohdistaminen opetukseen ja tutkimus- ja kehitystoimintaan ja sitä kautta myös opetussuunnitelman toteuttamiseen tapahtuu henkilökohtaisten kehityskeskustelujen ja toisaalta tarjolla olevien kehityshankkeiden sisältöjen yhteensovittamisen pohjalta. Arviointiryhmä totesi, että yhteensovittamisessa huomioidaan opettajan henkilökohtaiset toiveet.

2.2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Tiimeissä opettajat ja projektihenkilöstö tekevät yhteistyötä opintokokonaisuuksien ja -jaksojen suunnittelussa sekä keskenään että yli tiimirajojen parhaimman asiantuntijuuden hyödyntämiseksi. Tätä yhteistyötä pidetään tärkeänä. Tiimit huolehtivat opintojaksojen yksityiskohdista yhteistyössä opintojaksojen vastuuopettajien kanssa. Näin varmistunee henkilöstön yhteistyö. Opintojaksojen suunnittelun periaate on selkeä.

Opintojaksojen halutaan muodostavan kokonaisuuden, jossa ne täydentävät toisiaan. Tavoitteena on ”kertauksen” muodossa osoittaa opiskelijoille, kuinka asiat liittyvät toisiinsa. Liikaa päällekkäisyyttä pyritään kuitenkin välttämään. Sisältöjen toistumista perustellaan sillä, että se on edellytys opintojen syventämiselle.

Opiskelijoiden mukaan opintojaksoissa on päällekkäisiä sisältöjä. Opiskelijaryhmän mukaan opintokokonaisuuksia suunniteltaessa ei oteta tarpeeksi huomioon muiden kurssien sisältöä, joten toistoa tulee monella kurssilla. Opiskelijoiden käsityksen mukaan suunnittelua ohjaavat ensisijaisesti opettajalähtöiset intressit. Arviointivierailulla vahvistui kuva, jonka mukaan koulutusohjelman henkilöstö on hyvin tietoinen päällekkäisyyksiin liittyvästä problematiikasta ja pyrkii aktiivisesti löytämään ratkaisuja siihen. Arviointiryhmä suosittelee, että koulutusohjelma jatkaisi aloittamaansa työskentelyä tarpeettomiksi havaittujen päällekkäisyyksien minimoimiseksi.

2.3 Logistiikan koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Logistiikan koulutusohjelman yhteistyötahojen, kuten neuvottelukunnan, logistiikkayhdistyksen ja yritysten kanssa luodaan yhteistä käsitystä logistiikan insinöörin osaamisesta, johon koulutuksessa pyritään vastaamaan. Myös yhteydet koulutusohjelmasta valmistuneisiin opiskelijoihin ovat hyvät ja niiden avulla saa tietoa siitä, miten hyvin koulutus vastaa työelämän tarpeita ja mitä osaamista työelämässä tarvitaan. Neuvottelukunnan näkemyksen mukaan koulutusohjelman tulee kouluttaa yleisosaajia, sillä alan erityispiirteet opitaan myöhemmin työelämässä. Tästä lähtökohdasta johdetaan alan perustoimintojen opetussisällöt. Koulutus tähtää hyviin insinööritaitoihin, joita ovat muun muassa kokonaisuuksien hallinta, järjestelmien suunnittelu, ratkaisumallien tuottaminen ja tekeminen, johtaminen ja yritystalouteen liittyvä osaaminen. Arviointivierailulla osaamisen perusosiksi mainittiin myös toimitusketjun hallinta, kokonaisuuksien hallinta, looginen ajattelu logistisissa prosesseissa, johtaminen sekä pääoma-, tieto- ja materiaalivirran hallinta. Osaamisperustaisen ajattelun ja siihen pohjautuvien opetussuunnitelmien rakentuminen on alkamassa. Arviointivierailulla tuli esiin se, että yhtenäinen käsitys koulutusohjelman tavoitteena olevasta logistiikkainsinöörin osaamisesta ei vielä avaudu ainakaan koulutusohjelman ulkopuoliselle toimijalle.

Koulutusohjelma rakentuu siten, että alussa opiskellaan lähinnä matemaattis-luonnontieteellistä perusosaamista ja kolmantena vuonna erikoistutaan. Tutkimus- ja kehitystoiminta nivotaan opiskeluun. Yritysten kanssa työskentely on keskeinen osa koulutusohjelman toimintakulttuuria. Kaikkiin opintokokonaisuuksiin sisältyy yritysten kanssa tehtäviä projekteja ja jokainen opiskelija osallistuu projekteihin. Koulutuspäällikkö karsii ja valitsee hankkeita yhdessä koulutusvastaavan ja tiimivastaavan kanssa opintojaksojen oppimistavoitteiden perusteella.

Opetuksen toteutusta ohjaavat Jyväskylän ammattikorkeakoulun arvot, jotka ovat kaiken toiminnan ohjaava perusta. Arviointiryhmä jäi kuitenkin pohtimaan, mitä korkeakouluyhteisön arvoista todella seuraa opetuksen toteutukseen. Raportissa ja arviointivierailulla arvojen merkitys jää irralliseksi ja konkretisoitumatta.

Kukin opettaja voi käyttää omiin pedagogisiin taitoihinsa ja opintojaksoon parhaiten soveltuvia menetelmiä. Opetuksen toteutuksessa vallitsee opettajakohtainen, yksilöllinen toimintakulttuuri, joka mahdollistaa erilaiset, monipuoliset toteuttamistavat. Koulutusohjelman johto korosti sitä, että opettajilta edellytetään pedagogista pätevyyttä ja siihen luoteetaan. Opettajilla on mahdollisuus toteuttaa opetustaan monin tavoin. Konsernin pedagogisen strategian kehittämisen myötä logistiikan koulutusohjelmassa on käynnistetty pedagoginen kehittämistyö, joka konkretisoituu muun muassa kehittämispäivänä toukokuussa 2006. Pedagoginen kehittäminen on osa henkilöstön kokonaisvaltaista kehittämistä. Johto pitää pedagogisina haasteina muun muassa nuorten sitoutumiseen ja sukupolven välisiin eroihin liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kokenut opettajakunta eläköityy ja siksi kertyneen osaamisen jakaminen on tärkeää. Johto pitää tärkeänä pitkäjänteistä ja askel askeleelta etenevää kehittämistä. Koulutusohjelman arviointipäivässä henkilöstö näki pedagogisen kehittämistyön sisällöllisenä, lähinnä sisältöjen päällekkäisyyteen liittyvänä työnä ja pedagogisten ratkaisuiden määrittävän resurssien, kuten tilavarausten, käytettävissä olevan kaluston ja ohjelmistojen perusteella. Pedagogisen strategian merkitystä henkilöstön näkökulmasta vielä haetaan ja se asetetaan hieman kyseenalaiseksi.

Osaamisperustaisen opetussuunnitelman kehittäminen, siihen liittyvien pedagogisten johtoajatusten linjaaminen ja näistä viestiminen henkilöstölle ja opiskelijoille on erityinen haaste koulutusohjelmalle. Koulutusohjelman opetushenkilöstöstä suuri osa on vierailevia luennoitsijoita ja tuntiopettajia ja kun tätä toimintatapaa pyritään vahvistamaan, niin koulutusohjelman pedagogisten perusteiden muodostaminen ja kuva-

minen selkeästi auttaa hahmottamaan koulutusohjelman ulkopuolelta tuleville sen opetus- ja oppimiskulttuuria. Pedagogisen toiminnan laadun ja jatkuvan kehittämisen varmistaminen on haasteellista etenkin, kun koulutusohjelmassa pyritään vahvistamaan monitahoista koulutuksen toteutusta. Logistiikan osaamisperustan kuvaaminen systemaattisena kokonaisuutena on ensiarvoisen tärkeää, jotta koulutusohjelman monimuotoiset rakenteet saadaan entistä tietoisemmin palvelemaan tavoiteltavaa osaamista. Tärkeää on myös riittävän yhteisen käsityksen muodostuminen oppimisesta, oppimisprosessien suunnittelusta sekä opetus- ja oppimisstrategioista. Arviointiryhmän käsityksen mukaan koulutusohjelman kannattaa jatkaa aloittamaansa pedagogista kehittämistyötä.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että pedagogisen kehittämisen tarve koulutusohjelman strategian toteuttamiseksi ja tulevaisuuden vahvuuksien varmistamiseksi on tunnistettu koko henkilöstön piirissä. Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelmalle voisi olla hyödyllistä osaamisen kuvaaminen systemaattisena, osaamisperustaisena kokonaisuutena: mitä ovat logistiikkainsinöörin perusosaamiset koulutusohjelman suunnittelun pohjana.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman avulla sekä koulutusohjelman järjestämällä uraohjauksella ja tutoroinnilla tuetaan opiskelua opiskelija- ja ryhmäkohtaisesti. Opintojaksojen alussa opiskelijalle kerrotaan selkeästi opintojaksojen tavoitteet, sisältö, vaatimukset ja arviointi. Koulutusohjelma käyttää yksikön tutor-järjestelmää, jonka mukaan opiskelijalle on määritelty sekä opettaja- että opiskelijatutor. Lisäksi jokaisella aloitusryhmällä on oma tutoropettajansa. Opintojen uraohjaus aloitetaan jo opintojen alussa, ja se on kytketty International Skills -opintopakettiin. Opiskelijoita informoidaan muiden koulutusohjelmien opintotarjonnasta ja heitä kannustetaan valitsemaan opintoja myös muista koulutusohjelmista. Yksikön oma tutorkoordinaattori kehittää järjestelmää jatkuvasti, mikä tukee opiskelijoita tavoitteiden asettelussa. Opiskelun tukipalveluja hyödynnetään tarvittaessa. Opiskelijat saavat erityisohjausta esimerkiksi lukihäiriötapaauksissa, mahdollisuuksia oppimisvaikeuksien testaamiseen, ohjausta tukiryhmissä ja tukiopestusta esimerkiksi matematiikassa. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan koulutusohjelmassa on tiedostettu opiskelijoiden yksilöllisen tuen tarve ja tarpeisiin pyritään vastaamaan.

Koulutusohjelmassa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä, joista

esimerkkeinä ovat muun muassa yritysprojektit ja laboratorioympäristössä tapahtuva opetus. Opetusmenetelmien kehittämiseen ja kehittymiseen viitataan virtuaalisen oppimisympäristön (Generation R5) käytön yleistymisen ja parantumisen avulla. Opettajia kannustetaan myös uusien ja erilaisten opetustekniikoiden ja -metodien käyttöön. Oppimista edistäviä oppimisympäristöjä ovat esimerkiksi laboratoriotyöskentely, tietokonetilat, kirjasto, tiimityöskentely, verkko-opiskelu, yrityksiin tehtävät projektiopinnot, opinnäytteet sekä työharjoittelu. Arviointivierailulla opiskelijat ilmaisivat, että opetusmenetelmät ovat monipuolisia etenkin opiskelun loppuvaiheessa. Opiskelijat kertoivat, että opintojen alussa ensimmäisinä vuosina opetuksessa käytettiin kuitenkin perinteisiä kalvo- ja PowerPoint-esityksiä. Opiskelijat toteavat, että opetusmenetelmät ovat yhteydessä opettajien ikäjakaumaan: nuoremmilla opettajilla on erilaisia itseopiskelumenetelmiä, ”vanhat jermut” ovat hyviä, persoonallisia opettajia. Opiskelijat toivovat, että yritysten kanssa tehtävät hankkeet saataisiin vieläkin lähemmäksi opiskelijaa esimerkiksi avaamalla hankkeiden taustoja ja merkitystä yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman merkitys oppimisen tukemisessa ja ohjauksessa näyttää jääneen epäselväksi. Opiskelijoilla on erilaisia kokemuksia henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman merkityksestä ja mielekkyydestä, kun koulutus on työjärjestyspainotteista. Jotkut opiskelijat eivät ole tehneet henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ollenkaan, toiset kokevat, että siitä on hyötyä, mikäli keskusteluaikaa sen käsittelyyn opettajan kanssa on riittävästi. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma jää opiskelijan näkökulmasta helposti tekniseksi suoritukseksi, opintojaksojen luetelmaksi. Henkilöstön käsitys henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta näyttäytyy siten, että henkilökohtainen opiskelusuunnitelma on tarpeen, mikäli opiskelija poikkeaa ennakkoon laaditusta opintotarjonnasta.

Koulutusohjelmassa toimitaan joustavasti ja opiskelijälähtöisesti räättälöiden opintoja silloin, kun opiskelijan henkilökohtaisen opintusuunnitelman toteutuminen sitä edellyttää esimerkiksi vaihto-opiskelusta saapuvan opiskelijan kohdalla. Myös keskeytyneiden opintojen loppuunsaattamisessa joustetaan. Vaihto-opiskelusta saapuvilla opiskelijoilla on tässä ollut kuitenkin joitakin vaikeuksia. Vaihto-opiskelu ei saisi aiheuttaa ammattikorkeakouluopintojen katkeamista tai niistä ”poissaoloa”, vaan sen tulisi olla oleellinen osa opiskelijan laatimaa opintosuunnitelmaa ja sen toteutumista. Koulutusohjelman lienee hyvä kiinnittää tähän seikkaan huomiota. Koulutusohjelman haasteena on kehittää henkilökohtaista

opiskelusuunnitelmaa asiantuntijuuden kehittymisen viitekehyksessä. Tämä kytkeytyy osaamisperustaisen opetussuunnitelman kehittämiseen.

Arviointiryhmä suosittelee, että opintojen henkilökohtaistamisen ajattelua, jonka työkaluna henkilökohtainen opiskelusuunnitelma toimii, syvennetään, ja sen avulla kehitetään henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman käytäntöjä. Huomiota tulisi kiinnittää etenkin jo ennen opintojen aloittamista tapahtuvaan orientoitumiseen alalle ja opintoihin sekä opintojen alkuvaiheessa tapahtuvaan ohjaukseen. Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman idean ja käytäntöjen tulisi palvella ohjauksen linkaarta, joka alkaa opiskelijavalinnasta.

2.3.3 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Koulutusohjelmassa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, kuten saleja, mikrotiloja, laboratorioita, virtuaaliopintoja, yritys ympäristössä ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoiminnan yhteydessä toteutettavia työelämäprojekteja sekä harjoitus- ja opinnäytetöitä. Työelämäyhteyksien keskeinen rooli on vahvuus ja selkeä valinta, johon monet toiminnat perustuvat. Työelämäyhteyksien rakentaminen kytkeytyy logistiikan koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoimintaan. Harjoitus- ja opinnäytetöiden sekä työelämäprojektien kautta tiivis yritys yhteistyö parantaa opiskelijoiden mielestä heidän oppimistuloksiaan, mikä osoittaa sitä, että tämä peruslinjaus on koulutuksen laadun kannalta merkittävä. Oppimisympäristöjä kehitetään yritys- ja opintojaksopalautteiden avulla.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi monipuoliset työelämäyhteydet, opetuksen laatua vahvistavat kansainväliset yhteydet sekä monipuoliset oppimisympäristöt, jotka kattavat fyysisten tilojen lisäksi myös toiminnalliset ympäristöt, kuten työelämäprojektit sekä uuden teknologian mahdollistamat oppimisympäristöt.

2.3.4 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystyön hyödyntäminen

Koulutusohjelmassa on kehitetty ja kehitetään edelleen opetuksen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan integroimista. Kehittämistyö perustuu Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioihin.

Koulutusohjelma käyttää runsaasti työelämän asiantuntijoita luennoitsijoina täydentämässä koulutusohjelman omaa osaamisprofiilia. Myös kansainvälisiä asiantuntijoita käytetään koulutuksen laadun vahvistamiseksi. Koulutusohjelma toteuttaa ulkopuolisten luennoitsijoiden vierailut siten, että niitä käytetään yhtäaikaaisesti opiskelijoiden peruskoulutuksessa sekä tutkimus- ja kehitystoiminnassa sekä merkittävien asiakkaitten tai yritysten täydennyskoulutustoiminnassa. Tästä hyötyvät sekä koulutusohjelma että sen sidosryhmät, ja näin aluekehitys vahvistuu. Malli on sellainen, josta monet muut yksiköt voisivat oppia ja jota ne voisivat soveltaa omiin käytänteisiinsä.

Opettajista noin puolet toimii sekä opettajina että tutkimus- ja kehitystoiminnan asiantuntijoina. Opiskelijoiden oppiminen on tuotu osaksi koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoimintaa aina kulloistenkin mahdollisuuksien mukaan; opiskelijoiden harjoitustöitä ja opinnäytetöitä tehdään tarpeen mukaan tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Esimerkkinä mainitaan muun muassa kesällä 2005 Nesteelle tuotettu ajoneuvon paikantamisdemo, valmistumassa oleva logistiikan telematiikkaan liittyvä opinnäytetyö sekä Konginkankaan bussionnettomuuden seurauksena kehitetty kuormansidonnan testauslaitteisto laboratorio-olosuhteisiin. Samoin koulutusohjelman tilojen ajantasaistamisessa ja investoinneissa huomioidaan työelämälle suunnattujen tutkimus- ja kehitysprojektien ja perusopetuksen yhteiset tarpeet.

Itsearviointiraportissa todetaan, että tutkimus- ja kehitystoiminnan tuottama tieto siirtyy opetustoimintaan. Esimerkkeinä mainitaan Telematical Environmental Measuring in Logistics -projekti (TEMIL) sekä Ilmavoimien kanssa tehty pitkäaikainen yhteistyö. Työelämäyhteistyö kehittää opettajien osaamista, mikä näkyy tutkimus- ja kehityspalvelujen ja perusopetuksen opintojaksojen kehittämisenä. Opettajat esittävät kehityskeskusteluissa toiveensa siitä, millä osaamisalueella ja millä tavalla he haluavat olla tutkimus- ja kehitystoiminnassa mukana. Opiskelijat hyötyvät työelämäyhteyksistä siten, että he usein työllistyvät siihen yritykseen, jossa ovat olleet harjoittelemassa tai jonka tarpeisiin ovat tehneet opinnäytetyönsä. Harjoittelun ja opinnäytetöiden avulla opiskelija erikoistuu tietyn yrityksen tarpeisiin.

Koulutusohjelman vahvuutena on, että se tarjoaa todellisen tutkimus- ja kehitysympäristön yrityksille. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ja perusopetuksen synergian rakentaminen on onnistunut siten, että seurauksena on toisiaan ruokkivan, rikastavan ja kehittävän suhteen muodostuminen näiden toimintojen kesken. Huolimatta monipuolisilta näyttävistä toi-

mintamuodoista opiskelijat kaipaavat tukea yrityskontakteihin. Tähän seikkaan koulutusohjelma voinee kiinnittää huomiota.

2.3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välinen yhteistyön toteutuminen

Koulutusalojen ja -ohjelmien välinen yhteistyö toteutuu sekä perusopetuksessa että tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Henkilöstö ymmärtää hyvin tuotekehityksen poikkitieteellisen luonteen. Opettajien yhteiskäyttö toimii eri koulutusalojen kanssa. Opettajat toimivat opettajina eri yksiköissä (esim. Liiketalouden ja Sosiaali- ja terveysalan yksiköissä) ja ohjelmissa (Konetekniikka) sekä osallistuvat monialaisiin kehityshankkeisiin (Luonnonvara-alan osaamiskeskittymä). Konetekniikan opettajat puolestaan ovat mukana Logistiikan hallinnoimassa UPM-koulutuksessa. Uutta alojen välistä toimintaa suunnitellaan Sosiaali- ja terveysalan kanssa hyvinvointiteknologian osalta, Luonnonvara-alan kanssa pellettilogistiikan ja Mobiilipelletti -hankkeen (Tupas -hanke Destamaticille) puitteissa biodieselin laadunhallinnan kehittämiseksi. Yhteistyötä pyritään lisäämään myös Informaatioteknologian instituutin ja Liiketalouden kanssa. Yhteistyöaikeita Ammatillisen opettajakorkeakoulun kanssa ei mainittu huolimatta esillä olleen pedagogisen kehittämistyön tarpeesta. Koulutusohjelman osaaminen on poikkeuksellisen hyvin käytössä yli yksikkörajojen. Henkilöstö painottaa, että hankkeiden suunnitteluvaiheessa tulisi olla enemmän tietoa muiden koulutusalojen hankkeista synergiaetujen saamiseksi. Tiedon jakamisessa hanketyössä on kehittämistä. Esille ei tullut se, miten yhteistyö kehityshankkeissa koskee opiskelijoita ja saavatko opiskelijat oppimiskokemuksia monialaisissa ryhmissä toimimisesta koulutusalojen välisissä hankkeissa.

Tekniikan ja liikenteen yksikössä koulutusohjelmien välistä yhteistyötä pyritään lisäämään. Tiimirakenne mahdollistaa koulutusohjelmien välisen yhteistyön. Integrated Logistics Support -tiimissä on jäseniä konetekniikasta ja logistiikasta. Konetekniikan, hyvinvointitekniikan ja logistiikan koulutusohjelmien kesken suunnitellaan yhteisen ohjelmiston hankintaa, joka mahdollisesti lisää yhteistyötä sekä opetuksessa että tutkimus- ja kehitystoiminnassa. Koulutusohjelmien välinen yhteistyö näyttäytyy opiskelijoille pelkästään opintotarjonnan hyödyntämisenä. Opiskelijoita kannustetaan henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien kautta ottamaan vapaavalintaisia kokonaisuuksia eri koulutusyksiköiden ja -ohjelmien, kuten esimerkiksi Informaatioteknologian instituutin, tarjonnasta. Opis-

kelijoiden näkemyksien mukaan muiden koulutusohjelmien opintotarjontaa hyödynnetään melko hyvin. Opiskelijat korostivat, että tarjonnan hyödyntäminen perustuu opiskelijoiden omaan harkintaan.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi monialaisen yhteistyön, joka toteutuu kehityshankkeissa eri koulutusalojen kanssa. Yhteistyötä on johdon mukaan useamman koulutusalan kesken ja suunnitteilla on laajentaa yhteistyötä niiden alojen suhteen, joiden kanssa se on vähäistä. Koulutusohjelman linjausta yhteistyön vahvistamisesta pidetään varsin myönteisenä.

2.3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportissa todetaan, että tiimien ja projektien välinen yhteistyö on ollut aktiivista ja opettajien välinen materiaalin vaihto on vilkasta. Opettajien yhteistyö on konkretisoitunut muun muassa oppikirjojen kirjoittamisena. Koulutusohjelmassa tiedostetaan jatkuva yhteistyön kehittämisvaatimus ja osaamisen jakamisen tärkeys. Koulutusohjelmassa on ideoitu joitakin toimintamalleja, kuten opetuksen yhteissuunnittelun, yhteistoteutuksen ja materiaalipankin kehittäminen kertyneen tiedon keräämiseksi ja jakamiseksi. Huolimatta kehitetyistä yhteistyöratkaisuksista opiskelijat ovat nostaneet esiin sisältöjen päällekkäisyyden eri opintojaksojen välillä. Sisällöllinen kehittämistyö on jatkuvaa. Opintojaksot on määritelty tiettyjen tiimien vastuulle. Sisältöjä käydään läpi tiimeissä päällekkäisyyksien välttämiseksi. Koska opintojaksojen sisällöt eivät ole toisistaan täysin erillisiä, käydään opintojaksojen rajapinnoista keskustelua koulutusvastaavien ja tiimien vetäjien välillä. Päällekkäisyyksiin puututaan, mikäli sellaista ilmenee.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi tiimien ja projektien välisen yhteistyön sekä materiaalin vaihdon opettajien kesken. Koulutusohjelmassa on suunnitteilla erilaisia osaamisen jakamista edistäviä toimintamalleja. Arviointiryhmä toteaa opettajien yhteistyön olevan edistynyttä. Se ei ole kuitenkaan estänyt päällekkäisten sisältöjen syntymistä opetuksessa, mihin opiskelijat ovat suhtautuneet kriittisesti. Tähän seikkaan koulutusohjelma voisi kiinnittää enemmän huomiota.

2.3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoituksen perusteet ja menettelyt

Itsearviointiraportissa todetaan, että suunnittelussa otetaan huomioon opintojaksojen vaativuuden lisääntyminen ja niiden nivoutuminen ai-

empiin opintoihin. Henkilöstön mukaan suunnittelu kytkeytyy aihealueiden ja niiden sisäiseen synkronointiin ja henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin. Lisäksi harjoittelujaksojen ajoitus otetaan huomioon suunnittelussa niin, että opiskelijoilla on valmiudet onnistua työssään. Koulutusohjelmalla on selkeä näkemys siitä, miten toteutuksen ajoitus varmistaa opintojen vaativuuden lisääntymisen ja oppimisen kumuloitumisen. Ajoitus suunnitellaan koulutuspäällikön, koulutusvastaavien ja lehtoreiden yhteistyönä ja opetussuunnitelmat käsitellään eri kokouksissa ja tiimeissä.

Opintojaksoja tarjotaan kaksi kertaa vuodessa, syksyllä ja keväällä. Tällä pyritään turvaamaan se, että opinto-ohjelman joustavuus voi toteutua. Henkilöstön mielestä ajoitusjärjestelmä toimii hyvin. Opintojaksojen toteuttaminen kaksi kertaa vuodessa tukee tavoitevalmistumisaikaan pääsemistä. Itsearviointiraportin perusteella opiskelijat kokevat, että opintojen suunnittelu ei ole täysin toimiva. Heidän mielestään koulutusohjelmiin tehdään muutoksia liian usein, jolloin pitkät poissaolot, esimerkiksi opiskelijavaihdon vuoksi, vaikeuttavat opintojen jatkamista.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi opiskelijan valmiuksien kehittymisen suunnittelua ohjaavana tekijänä. Ajatus siitä, että ”ajoituksen suunnittelussa otetaan huomioon se, että opiskelijalla on valmiudet onnistua työssään” heijastaa näkemystä ammatillisesta kasvusta ja ammatillaiseksi kehittymisestä. Koulutusohjelma voisi tehdä näkyvämmäksi perusoletuksiaan ammatillisesta kehittymisestä. Arviointivierailulla kävi ilmi, että opiskelijoiden osallistumista suunnitteluun ei ole jäsennetty, eikä opiskelijan osuutta siinä pidetä kovin tärkeänä. Arviointiryhmä ehdottaa opiskelijoiden näkemysten hyödyntämistä koulutusohjelman toteutuksen suunnittelussa.

2.4 Logistiikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Logistiikan koulutusohjelman tavoitteena on opetussuunnitelman mukaan kouluttaa teoreettis-käytännöllisiä insinöörejä logistiikan suunnittelu- ja johtotehtäviin sekä itsenäisiksi yrittäjiksi niin kotimaassa kuin ulkomailla. Hyvän tekniikan tuntemuksen lisäksi heille muodostuu käsitys logistiikan merkityksestä yrityksen liiketoiminnan prosesseissa. Opintojen

loppuvaiheessa opiskelijat voivat erikoistua kuljetuksiin, materiaalikäsittelyyn ja varastointiin tai logistiikan telematiikkaan.

Koulutusohjelmaa kuvaavat tunnusluvut osoittavat, että koulutusohjelma on vetovoimainen, sillä vuonna 2005 yhtä aloituspaikkaa kohti hakijoita oli 8,8. Tunnuslukujen perusteella keskimääräinen opiskeluaika logistiikan koulutusohjelmassa oli 4,1 vuotta, mikä antaa hyvän kuvan koulutusohjelman toiminnasta. Koulutusohjelmasta valmistuneiden työllistyminen valmistumisvaiheessa on hyvä (valmistumisvaiheessa työssä 72 %). Tämä samoin kuin työssä olevien osuus vuosi valmistumisen jälkeen (91,3 %) vahvistaa mielikuvaa siitä, että koulutusohjelmasta valmistuneet insinöörit ovat työelämän kaipaamia ammattiosajia.

Koulutusohjelmaa kuvaavien tunnuslukujen mukaan keskeyttämisprosentti vuonna 2005 oli 9,3 %, joka on pienempi kuin koulutuslalla yleensä koko maassa ja samaa luokkaa kuin kaikissa koulutusohjelmissa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Logistiikan koulutusohjelman AMKOTA-raportin mukaan näyttää siltä, että keskeyttämisen syyt ovat jonkin verran erilaiset kuin muissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun koulutusohjelmissa. Suurin osa logistiikan koulutusohjelman keskeyttäneistä opiskelijoista (noin 41 %) ei koskaan edes aloita opintojaan koulutusohjelmassa. Kaikissa Jyväskylän ammattikorkeakoulun koulutusohjelmissa vastaava luku on huomattavasti pienempi (noin 17 %). Toinen suuri keskeyttäneiden opiskelijoiden ryhmä logistiikan koulutusohjelmassa on läsnäoloilmoittautumisensa laiminlyöneet opiskelijat (noin 29 %). Muissa koulutusohjelmissa näidenkin opiskelijoiden osuus on pienempi (noin 19 %). Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelman on syytä selvittää tarkemmin syitä, jotka johtavat runsaaseen keskeyttämiseen opintojen aloitusvaiheessa.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma hyödyntää toiminnassaan mm. neuvottelukunnan lausuntoja, yhteistyökorkeakoulujen kommentteja ja yhteistyöyrityksiltä kerättyjä palautteita. Palautteiden käsittelylle on laatukäsikirjassa selkeät ohjeet. Toimintaa arvioidaan myös OPALA-kyselyillä. Opintojaksojen toteutuksista opiskelijoilta kerätään palautetta opintojaksojen puoliväli- ja loppuarvioinneilla. Kerätty opintojaksopalaute käsitellään laatukäsikirjan ohjeiden mukaisesti tiimipalaverissa ja koulutusohjelman kokouksissa. Arviointivierailun aikana nousi esiin myös opiskelijaryhmän ”vanhimman” merkitys koulutusohjelman tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa ja tiedonkulun turvaamisessa. Niin johto, henkilökunta kuin opiskelijatkin painottavat myös epävirallisten keskustelujen merkitystä palautekanavana. Näitä ovat esimerkiksi opet-

tajien ja opiskelijoiden keskenään käymät keskustelut sekä opettajien keskinäiset keskustelut.

Arviointiryhmä toteaa, että logistiikan koulutusohjelmalla on monipuoliset sekä laatukäsikirjassa määritellyt viralliset että epäviralliset palautekanavat, joiden tuottama tieto hyödyttää koulutusohjelman tavoitteiden mukaista toimintaa ja mahdollistaa tehokkaan opiskelun. Arviointivierailusta jäi vaikutelma vuorovaikutteisesta opiskeluilmapiiiristä ja siitä, että koulutusohjelma tarttuu aktiivisesti ilmeneviin muutostarpeisiin.

2.4.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella koulutusohjelman ja työelämän vuorovaikutuksessa keskeinen foorumi on aktiivisesti toimiva neuvottelukunta, joka koostuu työelämän edustajista. Neuvottelukunta antaa lausuntoja koulutusohjelman sisällöistä. Koulutusohjelman johdon mukaan eri foorumeilla työelämän edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa nousevat usein esiin opiskelijoiden tiedot ja taidot – mitä osataan ja mitä pitäisi osata. Koulutusohjelmalle ominaista on myös vilkas yritysvierailutoiminta ja asiantuntijaluennoitsijat kotimaasta ja ulkomailta. Tällainen toiminta tuo oppimissisältöihin aiheita työelämän todellisista tarpeista ja toimintatavoista. Opiskelijoiden puheenvuoroissa arviointivierailun aikana ilmeni, että he arvostavat koulutusohjelman monipuolista vuorovaikutusta työelämän kanssa.

Työelämäsuhteita ylläpitää lisäksi yhteistyö työelämän asiantuntijoiden kanssa erilaisissa projekteissa, harjoitustöissä sekä harjoittelujen ja opinnäytetöiden aikana. Koulutusohjelmaa kuvaavista tunnuslukuista selviää, että kaikki opinnäytetyöt koulutusohjelmassa tehdään työelämän toimeksiantojen pohjalta. Yhteistyön merkittävyttä lisää se, että työelämän edustajilta saadaan kirjallinen palaute opinnäytetöistä. Opiskelijat kuvaavat itsearviointiraportissa, että harjoitus- ja projektitöiden aiheiden saanti yrityksiltä on välillä haastavaa. Koulutusohjelman lienee syytä selvittää, mistä opiskelijoiden kokemuksista tällainen viesti nousee.

Valmistuneet opiskelijat eli alumnit antavat tärkeää palautetta työelämästä, joka voidaan hyödyntää koulutusohjelman toteuttamiseen ja kehittämiseen. Muun yhteydenpidon ja vuorovaikutuksen lisäksi valmistuneet opiskelijat kokoontuvat säännöllisesti alumnitilaisuuksiin. Myös opiskelijoiden puheenvuoroissa tuotiin esiin alumnien merkitys ammattikorkeakoululle.

Arviointiryhmän havainnon mukaan koulutusohjelman vahvuutena on se, työelämä osallistuu aktiivisesti ja useilla tavoilla koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin. Arviointiryhmälle muodostui kuva, että logistiikan koulutusohjelma on kehittänyt hyviä käytänteitä työelämän osallistumisessa arviointiin. Koulutusohjelman harkittavaksi jää, millaisia toimenpiteitä käynnistetään opiskelijoiden projektitöiden toteutumisen monipuolistamiseksi.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Tekniikan ja liikenteen yksikön laatukäsikirjassa on kuvattu selkeästi menettelytavat opintojaksojen toteutuksen arviointiin. Yleensä opettaja esittelee opintojakson tavoitteet, sisällön ja toteutustavat opintojakson alussa. Tällöin opettajalla ja opiskelijoilla on mahdollisuus neuvotella muutostarpeista suunnitelmassa jo ennen kuin opintojaksoa lähdetään toteuttamaan. Arviointivierailun aikana välittyi vaikutelma, että kaikki osapuolet ovat myös sisäistäneet nämä menettelytavat.

Haastateltujen mukaan palautetta koetaan olevan riittävästi kehitystyötä ajatellen. Arviointi toteutuu pääasiassa opiskelijoille suunnatuilla opintojakso- ja välipalautekyselyillä sekä niiden pohjalta tiimipalavereissa ja koulutusohjelman kokouksissa käydyissä keskusteluissa. Sekä henkilökunta että opiskelijat ovat tästä samaa mieltä. Keskusteluja opintojaksojen toteutuksesta käydään myös henkilökunnan kehittämispäivillä. Kehittämispäivien aikana pyritään kehittämään opintojaksojen sisältöä poistamalla päällekkäisyyksiä ja integroimalla opintojaksojen sisältöä entisestään. Opettajat tekevät jatkuvaa kehittämistyötä, esimerkiksi tutkimus- ja kehitystoiminnasta nousee koulutusohjelmaan jatkuvia kehittämishaasteita.

Arviointivierailun aikana tuli ilmi, että ulkopuolisten luennoitsijoiden luennot tukevat olennaiselta osaltaan opintosuunnitelman rakennetta. Opintojaksojen sisällölliseen arviointiin työelämän toimijat eivät varsinaisesti osallistu. Työharjoittelussa he arvioivat opiskelijoiden tietoja ja taitoja työelämän tehtävissä.

Haastatteluissa tuli esille, että opiskelijat tunnistavat hyvin laatukäsikirjan määrittelemät laadun kriteerit. Opintojaksopalautteen lisäksi opiskelijoiden antamaa muuta palautetta voitaisiin koulutusohjelmassa arviointiryhmän mielestä hyödyntää vieläkin tehokkaammin kuin tällä hetkellä tapahtuu. Nyt nämä opiskelijoiden näkemykset tulevat paljolti esiin vain epävirallisissa yhteyksissä puheen tasolla, eikä opiskelijoiden

edustajien osallistumisen tärkeyttä koulutusohjelmatiimeihin ja muihin kehittämistilaisuuksiin ole vielä täysin tunnistettu.

Arviointivierailun aikana vahvistui myönteinen mielikuva laatukäsikirjassa määritellyn opintojakson toteutuksen arviointijärjestelmän toimivuudesta. Sekä henkilöstö että opiskelijat ovat sisäistäneet laatukäsikirjan menettelyt. Virallisen opintojaksopalautteen lisäksi koulutusohjelma voisi pohtia tarkemmin menettelytapoja, joilla opiskelijoiden mielipiteet saataisiin selvemmin kehittämistyöhön mukaan.

2.4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportin mukaan oppimisen arviointiin käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Näitä ovat esimerkiksi tentit, itsearviointit, laboraatiot, harjoitus- ja projektityöt, case-esimerkit ja portfoliot. Jatkuvan arvioinnin idea ja itsearviointi opintojaksoilla on myös otettu huomioon.

Johdon haastatteluissa tuli esiin luottamus opettajien ammattitaitoon oppimisen arvioinnin määrittäjänä ja toteuttajana. Jos on kyse laajemmasta kokonaisuudesta, jossa on monia toteuttajia, kokoa moduulin vastuuhenkilö osasuoritukset yhteen. Tärkeänä pidetään myös sitä, että pelisäännöt ja arviointikriteerit selvitetään opintokokonaisuuden alussa opiskelijoille. Myös opettajat olivat tästä samaa mieltä.

Opettajien haastatteluissa nousi esiin keskustelevan palautteen vähäisyys silloin kun kaikki toteutuu suunnitellusti. Opettajat totesivat kuitenkin, että usein uusintojen ja suoritusten viivästymisen yhteydessä opiskelija saa henkilökohtaista arviointia suorituksestaan. Harjoitus- ja projektitöiden palautuksen yhteydessä samoin kuin R5-ympäristössä oppimisen arviointi sisältää opettajien näkemyksen mukaan monipuolista keskustelua.

Henkilökunnan kuvaamaa oppimisen arvioinnin monipuolisuutta eivät opiskelijat itsearviointiraportin mukaan tunnista aivan samantapaisena. Arviointivierailun keskusteluissa opiskelijoiden näkemys oppimisen arvioinnista kuitenkin tarkentui ja monipuolistui. He totesivat oppimisen arvioinnin toteutuvan melko hyvin. Hyvästä opiskeluilmapiiristä kertoo se, että opiskelijoiden mukaan he voivat mennä keskustelemaan arvioinnin perusteista opettajan kanssa aina, kun siihen on tarvetta. He totesivat myös, että projekteissa saa yleensä sanallista arviointia monilta opettajilta. Lisäksi pidetään projektiseminaareja, joissa saa suoraa palautetta osaamisesta. Opiskelijoiden mukaan oppiminen on tehokkainta suhteellisen pienissä projektiryhmissä. Oppiminen työelämäprojekteissa

on heidän mielestään huomattavasti tehokkaampaa, kuin jos istuttaisiin vain luentoja kuuntelemaan.

Arviointiryhmälle jäi vaikutelma, että johto luottaa opetushenkilöstön asiantuntemukseen oppimisen arvioinnin määrittäjänä. Tulossa oleva osaamislähtöinen koulutusohjelman kehittämistyö ja pedagogiset uudet linjaukset ohjaavat koulutusohjelman jatkossa pohtimaan syällisemmin myös oppimisen ja osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin problematiikkaa. Tämä pohdinta terävöittää käsitystä logistiikkainsinöörin osaamisalueista ja niiden arvioinnista.

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Arviointijärjestelmän tuottama palaute käsitellään tiimeissä, jotka tuottavat palautteen pohjalta kehittämisehdotukset. Aloitteentekovastuu muutoksista täsmennettiin arviointivierailun aikana olevan koulutusvastavalla. Itsearviointiraportin mukaan tiimeissä päätetään toimenpiteistä, joiden perusteella kehitetään opintojaksojen sisältöjä, opetusmenetelmiä ja koulutusohjelman rakennetta. Yhteenvedo opintojaksosta saadusta palautteesta toimitetaan myös kyseisen opintojakson opettajalle. Arviointivierailun aikana nousi esiin ajatus toimittaa palautteesta koottu raportti myös opiskelijoiden luettavaksi.

Arviointivierailun aikana tuli ilmi, että koulutusohjelman kehittämisen kannalta keskeisiin tiimi- ja koulutusohjelmanpalavereihin osallistuvat pääasiassa opettajat, opiskelijat eivät ole toistaiseksi kokouksiin osallistuneet. Vaikka opiskelijat toivat esiin, että heidän mahdollisuutensa vaikuttaa palautelomakkeiden kautta ovat hyvät, arviointiryhmän näkemyksen mukaan on kuitenkin syytä pohtia opiskelijoiden edustuksellisen osuuden lisäämistä koulutusohjelman suunnittelutyössä. Ammattikorkeakoululainsäädännön uudistamisen mukanaan tuoma opiskelijakuntien virallistaminen tukee tätä ajatusta.

Arviointivierailun aikana vahvistui vaikutelma, että koulutusohjelma toimii vuorovaikutteisesti ja saatua palautetta hyödynnetään koulutusohjelman ja opintojaksojen kehittämisessä hyvässä yhteistyöhengessä.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Koulutusohjelma on hahmottanut kehittämisaskeleet omien vahvuuksiensa pohjalta; tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä opetustoiminnan

integroimista jatketaan. Toisaalta kehittyvä teknologia ja teknologisten innovaatioiden käyttöönotto nähdään henkilöstön mukaan merkittävänä koulutusohjelman kehittämishaasteena. Tulevaisuudessa tärkeänä nähdään myös pedagogisen kehittämisen tarve muun muassa virtuaaliopintojen suhteen. Tällaiset tarpeet edellyttävät henkilöstön osaamisen kehittämistä.

Arviointivierailun aikana nousi esiin, että opettaja voi halutessaan painottaa omaa työtänsä joko tutkimus- ja kehitystoimintaan tai opetukseen oman osaamisensa tai osaamistarpeensa suunnassa. Vuosittain käytävä kehityskeskustelu on merkittävä työväline henkilökunnan osaamisen, sitoutumisen ja jaksamisen näkemiseen sekä näiden kautta koulutusohjelman kehittämiseen.

Koulutusohjelman kehittämishaasteena itsearviointiraportissa esiin nostettuun virtuaaliopiskeluun ottivat opiskelijat kantaa arviointivierailun aikana. Jyväskylän ammattikorkeakoulun käytössä olevaa R5-oppimisympäristöä käytetään vaihtelevasti. Opiskelijat painottivat, että sekä opettajat että opiskelijat tarvitsisivat lisää opetusta verkon tarkoituksenmukaiseen käyttöön opiskelussa.

Arviointivierailun aikana nousi monessa kohdin esiin opiskelijoiden roolin ja vaikutusmahdollisuuden nostaminen entistä näkyvämmiin kehittämistyön osaksi.

Opiskelijat näkevät koulutusohjelman kehittämisen tavoitteet itsearviointiraportissa kypsän pitkäjänteisesti: ”jatkuvan parantamisen tulisi tuottaa työelämään toivottuja ammattilaisia, jotka kykenevät vastaamaan alati kasvaviin haasteisiin. Avainsanana voitaneen pitää monipuolisuutta.”

2.5 Logistiikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Itsearviointiraportissa käsitellään kattavasti kaikkien tukipalvelujen toimintaa. Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella kirjasto on hyvä yhteistyökumppani, joka mahdollistaa osalle opiskelijoista opintomateriaalin saamisen edullisesti. Opiskelijat toivoisivat lisää opintojaksoihin liittyviä kirjoja, sillä nyt he kopioivat kirjoja mahdollistaakseen opintojen etenemisen. Henkilöstö pitää elektronisia kirjoja erinomaisena kehityksenä, mutta opiskelijoille elektroniset materiaalit ovat vielä tuntemattomia. Kirjaston sijainti koetaan logistiikan koulutusohjelman kannalta mainiona. Kirjastoa käytetään tehokkaasti ja laajasti hyväksi ja sen palveluihin ollaan tyytyväisiä.

Itsearviointiraportissa todetaan tietohallintopalvelujen olevan tärkeitä logistiikan opetustyön kannalta. Koulutusohjelman henkilöstön käytössä on pääsääntöisesti uudehkoa tietotekniikkaa. Opetuksessa tarvittavat tietokoneet ja sovellusohjelmat toimivat. Lähes jokaisessa opintojaksossa on välttämätöntä käyttää tietokonetta sekä Internetiä, ja osa opintojaksoista toteutetaan verkko-opintoina. Myös suurin osa opintoja koskevasta informaatiosta liikkuu Internetin kautta. Opiskelijat kiittävät tietohallintopalveluita. Tietohallintopalveluiden osalta koulutusohjelma esittää kehitysehdotuksena Travelin ja sen käytön ohjeistuksen kehittämistä.

Opintotoimiston palvelut toimivat hyvin sekä henkilöstön että opiskelijoiden näkökulmasta. Opiskelijoille pääkampuksen opintotoimisto on muodostunut selkeäksi asiointipaikaksi ja merkitykselliseksi etenkin opintojen alussa. Kansainvälistymispalvelut ovat helpottaneet merkittävästi koulutusohjelman kansainväliseen toimintaan liittyvien rutiinitehtävien hoidossa. Opiskelijavaihdon tukitoimet ovat auttaneet koulutusohjelmaa ja varsinkin opiskelijoita muun muassa opintososiaalisten asioiden hoidossa. Kansainvälisyyttä käsittelevät tiedotustilaisuudet kannustavat opiskelijoita kansainvälistymään, mutta kansainvälistymispalvelut koskevat lähinnä niitä, jotka lähtevät opiskelijavaihtoon.

Itsearviointiraportissa todetaan, että ura- ja rekrytointipalvelut on tarkoitettu lähinnä opiskelijoille. Opiskelijat toteavat, että he ovat saaneet sieltä runsaasti hyödyllisiä sähköpostiviestejä ja että järjestetyt koulutukset ovat tarpeellisia. Henkilöstölle toiminta näkyy erityisesti Jobstepin muodossa. Opiskelijat pitävät palveluja hyödyllisinä, sillä niiden avulla voidaan välittää ammattikorkeakoululle tulleita työpaikkailmoituksia ja ehdotuksia oppinäytetöiksi. Ura- ja rekrytointipalveluiden osalta koulutusohjelma esittää palvelujen kehittämistä koulutusohjelmakohtaisesti.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan merkitys on sisäistetty logistiikan koulutusohjelmassa. Henkilöstön palautteen mukaan Ura- ja rekrytointipalveluiden toimintaan ollaan tyytyväisiä, sillä se toimii apuna tutkimus- ja kehitystoiminnan yleissuunnittelussa. Arviointivierailulla henkilöstö nosti esiin sen, että konsernissa käynnissä ja suunnitteilla olevista hankkeista pitäisi tiedottaa paremmin, jotta voitaisiin saada synergiaetuja hankevalmistelussa ja toteutuksessa. Koulutusohjelmien tutkimus- ja kehitystoiminnan tehostamiseksi voitaisiin esimerkiksi rahoituslähteistä keskitetyksi koota osaamista.

Itsearviointiraportin mukaan henkilöstö on tyytyväinen työterveyspalveluihin. Opiskelijat esittävät terveydenhuoltopalvelujen saavutettavuuden kehittämistä sekä hammashoitopalveluiden sisällyttämistä terveyspalveluihin ja hinnoittelua opiskelijaystävällisemmäksi. Henkilöstö

toivoo liikuntapalveluiden lisäämistä opetuksettomana aikana ja opiskelijat kaipaavat myös liikuntatiloja ja -mahdollisuuksia.

Itsearviointiraportissa kuvataan, että laatutyössä on tehty päällekkäistä työtä ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän kehittämisen ja pidempään käytössä olleen tekniikan ja liikenteen koulutusalan laatujärjestelmän takia. Päällekkäinen työ väistyy kuluvan vuoden aikana. Henkilökunta on kokenut tämän asian jossakin määrin työllistävänä esimerkiksi raporttien tuottamisen vuoksi. Arviointivierailun perusteella koko ammattikorkeakoulun laatutyö nähdään toimintaa jäsentävänä. Prosessien selkeä määrittely tukee koulutusohjelman arkitoimintaa.

Itsearviointiraportin perusteella markkinointi- ja viestintäpalveluiden nivoutumista koko ammattikorkeakoulun ja koulutusohjelman jokapäiväiseen toimintaan ei täysin hahmoteta. Koulutusohjelma esittää, että palvelujen tavoitteista ja niiden välittömästä hyödystä voisi viestiä henkilöstön mukaan vielä aiempaa täsmällisemmin koulutusohjelmalle.

Henkilöstö toteaa, että talous- ja henkilöstöpalvelujen osalta vierailvien luennoitsijoiden maksatuksiin liittyy ongelmia, sillä toimintaohjeissa koetaan olevan puutteita. Ongelmalliseksi kuitenkin koetaan ennen kaikkea järjestelmien kankeahko käyttö ja erillisten tietojärjestelmien suuri määrä.

Arviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että useat palvelut sekä henkilöstön että opiskelijoiden mielestä toimivat hyvin ja tukevat koulutusohjelman toimintoja. Toimivista tukipalveluista, kuten kirjasto-, tietohallinto-, opintotoimisto- sekä kansainvälistymispalvelut, hyötyvät ennen kaikkea opiskelijat. Terveyspalvelut on sisäistetty yleistä hyvinvointia tukeviksi palveluiksi. Opiskelijoiden terveyspalveluissa on kehittämistä hammaslääkäripalveluiden sekä lääkärin vastaanotolle pääsemisen osalta. Koulutusohjelmassa on halu kehittää tukipalveluja entistä tarkoituksenmukaisemmiksi.

Arviointiryhmän mielestä koulutusohjelma voisi pohtia, miten se itse voisi kehittää vuoropuhelua ja suunnitteluun osallistumista niiden tukipalveluiden suhteen, jotka ovat vähiten toimivia koulutusohjelman kokemuksen mukaan. Itsearviointiraportissa todetaan tiettyjä ongelmia markkinointi- ja viestintä-, talous-, henkilöstö- ja tilapalveluiden sekä laatutyön osalta. Arviointivierailun yhteydessä nousi laajaan keskusteluun kielikeskuksen ja koulutusohjelman yhteistyö. Koulutusohjelmassa todettiin ongelmalliseksi yhteistyön kannalta kielikeskuksen palveluiden hinnoittelun periaate, joka saattaa rajoittaa kielikeskuksen opettajien laaja-alaista osallistumista opetussuunnitelman ja koulutusohjelman kokonaisvaltaiseen kehittämiseen.

3 Logistiikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet

3.1 Vahvuudet

Tekemänsä arvioinnin perusteella arviointiryhmä korostaa, että logistiikan koulutusohjelmalla on seuraavia vahvuuksia:

- 1) Koulutusohjelma käyttää laadunvarmistusjärjestelmän mukaista suunnittelukehystä kattavasti ja yhdenmukaisesti suunnitteluprosessissa. Lisäksi kehityskeskustelut ohjaavat tehokkaasti opettajien työn suuntaamista opetukseen, kansainväliseen toimintaan ja tutkimus- ja kehityshankkeisiin.
- 2) Koulutusohjelmalla on tiivis ja vilkas yritysysteistyö, tutkimus- ja kehitystoiminta ja kehitysmuotoisuus koulutusohjelman ja sen pedagogiikan kehittämisessä. Tutkimus- ja kehityshankkeet tukevat oppimista. Projektihenkilöstön osaamista hyödynnetään tiimeissä ja opetuksessa.
- 3) Koulutusohjelmalla on monipuoliset työelämäyhteydet sekä opetuksen laatua vahvistavat, toimivat kansainväliset verkostot ja kansainvälinen vaihtojärjestelmä. Samoin koulutusohjelma kokoaa ja hyödyntää mallikkaasti neuvottelukunnan ja yrityskontaktien antaman palautteen ja arviointitiedon.
- 4) Koulutusohjelmalla on monipuoliset palautekanavat, joiden tuottama tieto on dokumentoitu systemaattisesti ja käsitelty kattavasti koulutusohjelman eri foorumeilla kuten tiimeissä ja koulutusohjelmakokouksissa.
- 5) Koulutusohjelmalla on tiimeihin organisoituneena kattava sisäinen yhteistyö opetussuunnitelmien kehittämisessä ja ajantasaistamisessa. Tiimien poikkialainen ja monipuolinen toiminta koulutuksen sisältöjen ja toimintatapojen kehittämisessä on mallikasta. Tiimien ja projektien välinen yhteistyö ja materiaalien vaihto opettajien kesken toimii.
- 6) Pedagogisen kehittämisen tarve koulutusohjelman strategian toteuttamiseksi ja tulevaisuuden vahvuuksien varmistamiseksi on tunnistettu koko henkilöstön piirissä.

3.2 Kehittämishaasteet

Raportin yhteenvedona arviointiryhmä esittää harkittavaksi seuraavia kehittämisehdotuksia koulutusohjelmaan:

- 1) Osaamisen kuvaaminen systemaattisena, osaamisperustaisena kokonaisuutena on hyödyllistä: mitkä ovat logistiikkainsinöörin perus-osaamiset koulutusohjelman suunnittelun pohjana.
- 2) Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ohjaus ovat kehittymässä hyvin erityisesti formaalin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman osalta. Se koetaan hyödylliseksi. Kytkeä opiskelijan osaamisen kehittämisen systemaattiseen tukemiseen, opiskelijan oman asiantuntijuuden rakentamiseen ehdotetaan selkiytettävän.
- 3) Kansainvälisten koulutuksen laatuksiteereiden pohtiminen, kehittäminen, käyttöönotto ja lanseeraaminen laajan kansainvälisen verkoston avulla omien, käytettävissä olevien resurssien puitteissa.
- 4) Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien parantaminen koulutusohjelman ja sen opetussuunnitelman kehittämiseen tarjoamalla opiskelijoiden edustajille mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun ja opetussuunnitelmaprosessiin pidetään tärkeänä kehittämiskohteena. Opiskelijoiden roolin määrittäminen ja asemoiminen koulutusohjelman kehittämisessä nähdään tarpeelliseksi.

3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle

Arviointiryhmä esittää seuraavia koulutusohjelman arvioinnista nousevia kehittämiskohteita ammattikorkeakoululle:

- 1) Ammattikorkeakoulun viestiminen yksikköihin ja koulutusohjelmiin erilaisista yhteisistä strategisista kehityshankkeista, kuten pedagogisen strategian kehittämisestä voisi olla selkeämpää ja tehokkaampaa.
- 2) Henkilöstön eläköitymiseen varautuminen suunnitelmallisella rekrytointiohjelmalla ja hiljaisen tiedon siirtymisen edistäminen muutosvaiheessa.

- 3) Pedagogisen osaamisen kehittämisen tukeminen.
- 4) Tutkimus- ja kehitystukipalveluiden ja yksikön tutkimus- ja kehitystukitoimintojen selkeämpi integrointi, yhteensovittaminen ja tiedonvälitys tehostaisi tutkimus- ja kehitystoimintoja molemmin puolin. Esimerkkinä mainitaan Reprotronic-järjestelmän käyttöä edeltävät hankevalmisteluvaiheet.
- 5) Tukipalveluiden palvelulupausten selkeämpi määrittely koulutusyksikön ja koulutusohjelman kannalta nähdään tarpeellisena; tukipalveluiden ja koulutusohjelmien vuorovaikutuksen systemaattisen menettelyn rakentaminen edistäisi tukipalvelujen kehittämistä (erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukipalvelut, viestintä- ja talouspalvelut).
- 6) Kielikeskuksen ja koulutusohjelman yhteistyön kustannustehokkuuden parantaminen.

Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Eila Latvala
Johanna Heikkilä
Martti Heikkinen
Marjukka Seppänen
Kari Mäki
Pekka Jääskö
Antti Suuronen

1 Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi tammikuussa 2006. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt Sosiaali- ja terveystieteiden yksikön johtaja Eila Latvalan, sihteeriksi laatuspäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi viestinnän koulutusohjelman koulutuspäällikkö Martti Heikkisen, opettajankouluttaja Marjukka Seppäsen Ammatillisesta opettajakorkeakoulusta, yliopettaja Kari Mäen Tekniikan ja liikenteen yksiköstä, talousjohtaja Pekka Jääskön sekä opiskelijakunnan edustajaksi Antti Suurosen. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin helmikuussa, jossa sovittiin ristiinarviointikäsitteen mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastuualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Mediatekniikan koulutusohjelma toteutti itsearviointin siten, että mediatekniikan koulutusohjelman koulutusvastaava Kari Niemi kirjoitti raportin pohjan, ja sitä täydensi koulutuspäällikkö Tapani Äijänen. Opettajat ja opiskelijat (4 henkilöä) muodostivat omat työryhmät, jotka tuottivat oman raporttinsa. Koulutuspäällikkö kokosi näiden kolmen raportin tiedot yhteiseen lopulliseen raporttiin, jonka koulutusvastaava vielä tarkisti. Koulutuspäällikkö keräsi tunnuslukuihin tarvittavia numeerotietoja ja kirjoitti niihin liittyvän analyysin.

Itsearviointiraportin materiaalin analyysin arviointiryhmä toteutti parityöskentelynä. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla itsearviointimateriaalin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet sekä suunnittelemalla yhdessä arviointihaastattelukysymykset. Varsinainen arviointivierailu toteutui 28.4.2006. Haastateltavina olivat johdosta yksikön johtaja Heikki Saastamoinen, koulutuspäällikkö Tapani Äijänen ja koulutusvastaava Kari Niemi. Henkilöstön edustajista haastateltavina olivat lehtori Pasi Manninen, mediatekniikan ammattiopinnot, lehtori Juha Peltomäki, mobiili- ja verkko-ohjelmointi, yliopettaja Jouni Huotari, tietokannat; pt. tuntiopettaja Tarja Lappalainen-Kajan, yritystalous ja markkinointi. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat ensimmäisen vuoden opiskelijat Sonja Saarela ja Teemu Lampinen, toisen vuoden opiskelijat Pekka Jääskeläinen ja Juho Herpman, kolmannen vuoden opiskelija Kati Lähdemäki sekä neljännen vuoden opiskelija Matti Humalamäki.

Mediatekniikan koulutusohjelman raporttia on työstetty vastuualueittain parityöskentelynä. Mediatekniikan koulutusohjelma on kommentoinut arviointiraportin tekstin mahdolliset asiavirheet. Arvioinnin palautekeskustelu käytiin kesäkuussa 2006. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman syksyllä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään seuraavan vuoden keväällä.

2 Mediatekniikan koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Taustaa mediatekniikan koulutusohjelmasta

Mediatekniikan koulutusohjelmasta valmistuu insinöörejä, joilla on projektityöskentelytaidot ja jotka hallitsevat eri medioiden standardit ja käsittelyn sekä osaavat toteuttaa digitaalisen median palveluita ja Internet-verkkopalveluita. Lisäksi opiskelun aikana hankitaan muita työelämässä tarvittavia valmiuksia, kuten neuvottelu- ja viestintätaitoja ja vieraiden kielten hallintaa. Mediatekniikan koulutusohjelman perusopinnot antavat valmiudet insinöörin ammatin edellyttämiin matemaattisiin ja luonnontieteellisiin perusteisiin, lisäksi eri teknologia-alueiden perustietoihin ja yritystalouden perusteisiin.

Ammattiopinnoissa tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää eri medioiden erityispiirteet ja osaa työstää medioita eri käyttötarkoituksiin kuten digitaalisen median palvelut (mm. DVD, CD ROM ja verkkosovellukset), internet-palvelut tietokantoja hyödyntäen mukaan lukien eri päätelaitteet. Keskeisinä osaamistavoitteina ovat myös projektityöskentelytaidot projektimuotoisten ryhmätöiden kautta.

Valinnaisten ammattiopintojen tavoitteena on, että opiskelija on syventänyt tietämystään valitsemissaan ammattiaineissa ja pystyy soveltamaan tietämystään käytäntöön.

Vapaasti valittavien opintojen tavoitteena on, että opiskelija on laajentanut ja syventänyt ammatillista ja persoonallista kehittymistään valintojensa mukaisesti. Hän on voinut laajentaa osaamistaan teknologia-osaamisen lisäksi esimerkiksi kaupalliseen suuntaan.

Harjoittelussa opiskelija saa konkreettisen käsityksen insinöörin ammatissa tarvittavista tiedoista ja taidoista. Opinnäytteessään opiskelija soveltaa oppimiaan teknologiatietoja projektimuotoiseen hankkeeseen ja osaa raportoida projektin kirjallisessa muodossa.

Opintojen keskeisiä aihealueita ovat eri mediat, kuten teksti, kuva, video, ääni ja niiden käsittely, lisäksi multimediasovellukset, käyttöliittymät, käytettävyys, www-tekniikat ja ohjelmointi. Valinnaisissa opinnoissa opiskelija voi vahvistaa osaamistaan www-palvelujen, 3D-mallintamisen, ohjelmoinnin, tietokantojen ja graafisen tekniikan opinnoissa. Mediatekniikan koulutusohjelmasta valmistunut insinööri voi työskennellä esimerkiksi www-suunnittelijana tai ohjelmoijana digitaalisen median alan yrityksissä.

2.2 Mediatekniikan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Yhteiset linjaukset suunnittelun ohjaajina

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun aikana saadun tiedon mukaan mediatekniikan koulutusohjelmassa ei ole omaa eksplisiittistä strategiaa. Ammattikorkeakoulun yhteisesti sovitut erityisesti aluekehitystä ja kansainvälisyyttä painottavat linjaukset ohjaavat koulutusohjelman suunnittelua ja myös koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelua. Aluekehitystä ja kansainvälisyyttä painottavat linjaukset konkretisoituvat BSC-mittareissa. Kehityskeskusteluissa asetetaan henkilöstölle tavoitteet em. painopisteiden mukaisesti. Konsernin tutkimus- ja kehitystyön strategiaa toteutetaan kehitysyksikön kautta. Arviointivierailulla käydyn keskustelun perusteella jäi epäselväksi, miten tutkimus- ja kehitystoiminta hyödyntää opetusta, mutta opetuksen ja koulutusohjelman projektien välinen yhteistyö vaikutti toimivalta.

Mediatekniikan koulutusohjelmassa tavoitteena on Keski-Suomen alueen yritysten, organisaatioiden ja yhteisöjen palveleminen siten, että koulutusohjelman opintojen sisällöissä huomioidaan työelämän tarpeet alueellisesti. Koulutusohjelmassa on hyvät suhteet alueen yrityksiin ja ammatilliseen koulutukseen, jonka neuvottelukunnassa mediatekniikkaa edustaa koulutuspäällikkö. Mediaklusterin toiminta on hiipumassa ja Jyväskylän yliopiston, ammattikorkeakoulun ja ammattiopiston media-alan yhteishanke ns. mediakeittiötoiminta on muuttamassa muualle.

Mediatekniikan koulutusohjelmassa on vahvasti kehitetty itsearviointiraportin ja arviointivierailulla saadun tiedon mukaan opintoihin sisältyviä projektityötaitoja. Ensimmäisen vuoden opinnoissa opiskelijat tekevät ryhmätyönä digitaalisen median projektin (multimediasovellus). Aluekehitystehtävän huomioiminen näkyy opiskelun edetessä opintoihin integroituina yrityksille tarjottavana projektimuotoisena toimintana. Tällä hetkellä opiskelijat toteuttavat toisena opintovuonna laajan (15 op) media-alan yritysprojektin, joissa heillä on mahdollisuus toimia yhteistyössä paikallisesti toimivien yritysten ja yhteisöjen kanssa. Jatkossa tämä yritysprojekti siirtyy toteutettavaksi kolmantena opiskeluvuotena. Viimeisenä opintovuonna projektityöskentely jatkuu opiskelijoiden harjoittelun ja opinnäytetyön yhteydessä. Projektityöskentelyn liittäminen vahvasti opintojen eri vaiheisiin vaikuttaa arviointivierailussa saadun kuvauksen perusteella hyvältä käytännöltä.

Itsearviointiraportin mukaan kansainvälisyys on otettu huomioon siten, että koulutusohjelman opiskelijalla on mahdollisuus osallistua ammatillisen englannin opetukseen, jossa suullinen englannin osaaminen todetaan portfolion, referaatin sekä pidetyn esitelmän avulla. Opiskelijalla on mahdollisuus osallistua myös muiden koulutusohjelmien tarjoamaan englanninkieliseen opetukseen. Arviointivierailun yhteydessä todettiin, että kansainvälisyys vahvana strategisena painopisteenä vaatii koulutusohjelmassa vielä kehittämistä ja suunnittelua. Kansainvälisyys on eräs koulutusohjelman kehittämisen haaste.

Virtuaaliopetusta on kehitetty ja itsearviointiraportin mukaan sitä on tarjolla esimerkiksi tietokannoissa. Materiaalit löytyvät verkosta R5-ympäristöstä. Lähes kaikki ammattiopintojen opetus on verkon kautta käytettävissä (tehtävät, harjoitukset sekä materiaali). Arviointivierailulla voitiin todeta, että mediatekniikan koulutusohjelmassa ei yhtään opintojaksoa toteuteta kokonaan virtuaalisesti, ainoastaan osia opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuuksissa nähtiin olevan sellaisia osioita, joita ei voi oppia virtuaalisessa muodossa, koska ei riitä, että ymmärtää, vaan pitää myös osata tehdä. Tällä perusteella arviointivierailulla korostettiin lähiopetuksen tärkeyttä.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta voidaan todeta, että mediatekniikan koulutusohjelmassa ammattikorkeakoulun yhteisesti sovitut linjaukset ohjaavat koulutusohjelman suunnittelua, mutta kansainvälisyys vaatii vielä kehittämistä. Hyvältä käytänteeltä vaikuttaa monipuolinen projektien hyödyntäminen koulutusohjelmassa.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Arviointivierailun aikana oli todettavissa, että strategioiden konkretisointuminen opetuksen suunnittelussa jää opettajille etäiseksi eikä yksikön painopistealueita aina hahmotettu. Arviointivierailun keskustelujen perusteella oli todettavissa, että pääperiaatteena koulutusohjelman opetuksen suunnittelussa on teorian ja käytännön yhdistäminen. Koulutusohjelma tuottaa mm. ohjelmoinnin, www-palveluiden ja mobiiliteknologian asiantuntijoita. Itsearviointiraportin ja arviointivierailulla saadun kuvauksen mukaan yksikössä on käytössä oma laatukäsikirja, jonka mukaisesti opetus suunnitellaan ja toteutetaan. Yksikön laatukäsikirja pohjautuu konsernissa käytössä olevaan toiminnanohjauskäsikirjaan. Osaamiseen liittyvää palautetta kerätään työelämän yhteistyökumppaneilta neuvottelukunnassa. Opiskelijoilta palautetta kerätään opintokokonaisuuksien puolivälissä ja

lopussa. Puolivälipalautte on käytäntönä uusi, mutta osoittautunut toimivaksi arviointivierailulla käydyn opiskelijoiden haastattelun mukaan.

Koulutusohjelman painopistealueet on valittu ja koulutusohjelman opetuksen suunnittelua ohjaa vahvasti pedagoginen näkemys, jossa yhdistetään teoriaa ja käytäntöä. Strategisten painopisteiden selkeämpi kirjallinen tunnistaminen painopisteinä tai tavoitteina helpottaisi niiden hahmottamista henkilötasolle.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyn kehittäminen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Arviointivierailulla selvisi, että koulutusohjelmasta syntyvää osaamista kehitetään kansallisten ja kansainvälisten kriteereiden pohjalta. Mediatekniikan koulutusohjelmassa 4 opiskelijaa on ollut viime vuoden (2005) aikana vaihdossa. Koulutusohjelmassa opiskeli 102 opiskelijaa. Henkilöstö ei ollut käynyt vaihdoissa ulkomailla. Kansainvälistymistä yhtenä painopistealueena pyritään konkretisoimaan kehityskeskusteluissa. Opiskelijoille kansainväliseen vaihtoon liittyvistä asioista tiedotetaan monipuolisesti arviointivierailun opiskelijahaastattelun mukaan.

Itsearviointiraportin tilastoliitteen ja arviointivierailun perusteella koulutusohjelman kansainvälinen toiminta on vähäistä, vaikka opettajat ovat kansainvälisesti huippuosaajia. ICT-sektorin toiminta edellyttää vahvaa kansainvälistä näkökulmaa. Koulutusohjelma on ollut mukana kansainvälisissä projekteissa. Toisaalta opetushenkilöstön osallistuminen alan kansainvälisen kehityksen seuraamiseen oli arviointivierailun opettajahaastattelun mukaan monipuolista ja tiedon etsinnän työkaluja osataan hyödyntää. Arviointivierailulla todettiin, että opiskelijavaihdon painopiste on Suomeen tulevissa opiskelijoissa, lähteviä on vähän. Opiskelijoiden ja opettajien haastattelussa keskusteltiin vaihtoon liittyvistä kannustavista tekijöistä, kuten esimerkiksi miten vaihto voisi olla paremmin hyödynnettävissä opintoihin niin, että valmistuminen ei viivästy eikä jää omasta tutusta ryhmästä ulkopuolelle.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta voidaan todeta, että kansainvälisyys on vielä iso haaste. Erityisesti opettaja ja opiskelijavaihtoihin liittyvien mahdollistavien tekijöiden pohtiminen ja kehittäminen, esimerkiksi kv-HOPS voisi helpottaa opiskelijoiden vaihtoa. Arviointivierailulla erityisesti opiskelijoiden ja opettajien haastatteluissa todettiin, että ABET-kriteerien mukaisia muutoksia ei aina nähty hyödylliseksi opetussuunnitelmassa.

2.2.4 Mediatekniikan koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan neuvottelukuntatyöskentely ja hyvien suhteiden ylläpito alueen yrityksiin mahdollistaa työelämäkompetenssien hyvän huomioon ottamisen opetuksen suunnittelussa, samoin työelämäprojektien hyödyntäminen opetuksessa. Alan kehitystä seurataan monipuolisesti mm. kansallisissa ja kansainvälisissä konferensseissa. Itsearviointiraportissa ja arviointivierailulla tuodaan esille koulutusohjelman kansainvälistä tasoa oleva osaaminen (Macromedia Flash [Adoben] MX developer-sertifikaatti). Opetusmateriaalin uudistamiseen on vuosittaisia paineita, sillä uusia teknologioita ja ohjelmistopäivityksiä tulee olemassa oleviin teknologioihin joka vuosi. Koulutusohjelman toimintaympäristö IT-dynamossa ja lähellä ICT-alan keskittymää on koettu hyväksi. Koulutusohjelman laitteistojen, ohjelmistojen ja välineistön uusimiseen on kuitenkin jatkuvia resurssipaineita.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta voidaan todeta, että koulutusohjelman tavoitteiden päivittämiseksi ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaamiseksi kerätään kattavasti tietoa alueelta ja tavoitteet on suunnattu kansainvälistymiseen.

2.2.5 Mediatekniikan koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinta

Koulutusohjelman opetussuunnitelman painopistealueet on valittu yksikön strategisista painopistealueista. Koulutusvastaava ohjaa näiden valintojen pohjalta vahvasti opetussuunnitelman laadintaa. Hänen tukeaan toimivat tiimit ja hyvä yhteistyö työelämän kanssa.

Arviointivierailulla todettiin, että opetussuunnitelmia ollaan muuttamassa kompetenssipohjaisiksi. Kansainväliset insinöörikoulutuksen kriteerit edellyttävät tiettyjen insinööriopintojen sisällyttämistä tutkintoon. Näiden (matematiikka ja fysiikka) määrää on jo opetussuunnitelmassa lisätty. Neuvottelukuntatyöskentely mahdollistaa keskustelun työelämän kanssa kompetensseista.

Arviointivierailun aikana kävi ilmi, että mediatekniikan koulutusohjelmassa pedagogisena lähtökohtana näyttää olevan teorian ja käytännön yhdistäminen, mikä näkyy myös opetuksen käytännön toteutuksessa projektiopintoina, jotka ovat vahvasti yhteydessä yritys- ja elinkeinoelämään. Koulutusohjelman opetussuunnitelmien laadinnassa pyritään

toteuttamaan kompetenssipohjaista suunnittelua. Tietoa työelämässä tarvittavista kompetensseista hankitaan neuvottelukuntatyöskentelyn ja yritys yhteistyön avulla.

2.2.6 Mediatekniikan koulutusohjelman opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laadinta

Arviointivierailun aikana koulutusohjelman johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden haastatteluissa kuvattiin opetussuunnitelman toteutuksen lähtökohdista opetussuunnitelman rakennetaulukoita. Rakennetaulukot havainnollistavat opetuksen ja oppimisen kulkua ja ajoitusta koulutusohjelmassa. Koulutuspäällikkö, joka osallistuu neuvottelukuntatyöskentelyyn, vastaa toteutussuunnitelmasta ja resurssien suunnittelusta yhteistyössä tiimien vetäjien kanssa. Opetussuunnitelman toteutussuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan koulutusohjelman omat projektit ja varataan niihin liittyvään opetustyöhön opettajalle resurssit. Tutkimus- ja kehitystoiminnan hankkeiden ennakointi on vaikeaa eikä opettajille tehdä riittäviä ennakoivia resurssivarauksia tutkimus- ja kehitystoiminnan innoimiseen tai tarpeisiin.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä esittää pohdittavaksi, tulisiko opetusta tukevan tutkimus- ja kehitystoiminnan toimintaedellytyksiä tukea opettajien työaikasunnittelua kehittämällä.

2.2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Arviointivierailun aikana saadun tiedon perusteella näyttää siltä, että uudet opintokokonaisuudet tai opintojaksot perustuvat työelämän tai yritysten tarpeisiin ja heidän aloitteisiinsa. Uuden opintojakson tai kokonaisuuden suunnittelusta vastaa koulutusohjelman vastuhenkilö yhdessä tiimin kanssa. Arviointivierailun perusteella opintokokonaisuuksien ja jaksojen työelämälähtöiset sisällölliset painopisteet tulevat neuvottelukuntatyöskentelyn kautta. Koulutuspäällikkö ja koulutusvastaava päättävät uuden opintokokonaisuuden tai opintojakson ottamisesta opetusohjelmaan. Opintokokonaisuuden tai opintojakson suunnittelua ja resurssien pohdintaa jatketaan tiimien kokouksessa.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta voidaan todeta, että opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelussa on toimivat menettelytavat. Arviointiryhmä esittää kuitenkin pohdittavaksi, kuinka

opetusta tukevan tutkimus- ja kehitystoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen voitaisiin luoda toimintaedellytyksiä.

2.3 Mediatekniikan koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan opetuksen peruslinjauksia määrittelee sekä Informaatioteknologian instituutin laatukäsikirja että Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintosääntö. Informaatioteknologian instituutin eräs keskeinen pedagoginen linjaus on teorian ja käytännön yhdistäminen. Lisäksi jokaisella koulutusohjelman opettajalla on oma persoonallinen tapansa opettaa ja valita opetusmenetelmänsä. Yleisesti opettaja pyrkii luomaan opetustilanteessa oppimista tukevan, vuorovaikutteisen ja tavoitteellisen ilmapiirin.

Opinnot perustuvat projektioppimiseen, jossa opiskelijat toteuttavat työelämälähtöisiä tilaustöitä. Näissä korostuu ajankäytön hallinta, ongelmanratkaisutaidot, systemaattinen suunnittelu ja seuranta. Projektimuotoisessa oppimisessä työelämäkompetenssit tulevat huomioiduiksi. Tavoitteena on kehittää opiskelijoista omatoimisia, itsenäisesti ja vastuullisesti työtehtäviä suorittavia ja vuorovaikutuksen tärkeyden tiedostavia osajajia. Koulutusohjelman opintojaksojen ajoitus perustuu teemaajatteluun sekä ammattiaineopintojen aloittamiseen heti ensimmäisestä vuodesta alkaen. Ensimmäisen vuoden teemana on multimediasovellutus, toisen vuoden teemana verkkopalvelun toteutus ja kolmantena vuonna yritysprojekti. Projektit ja opintojaksot pyritään integroimaan ja niveltämään toisiinsa ammatillisen kehittymisen mukaan. Arviointivierailulla tuli opettajien taholta selvästi esille edellä kuvatun ajoituksen positiivinen vaikutus opiskelijoiden motivaatioon. Myös opintojaksoilla teorian ja käytännön yhdistäminen ohjaa toimintaa ja tästä syystä valtaosa opetuksesta annetaan tietokonealuokissa 20–30 opiskelijan ryhmille. Opetus on vuorovaikutteista ja joltakin osin toteutetaan ongelmaperustaista oppimista. Opintojaksoihin liittyy usein harjoitustyö, joka tehdään 2–3 opiskelijan ryhmissä. Harjoitustöissä pyritään aina nimeämään tehtävä tai ongelma, jota opiskelijat lähtevät ratkaisemaan. Kouluttajan rooli muuttuu opintojen edetessä orientoivan vaiheen opettajasta syventävän ja soveltavan vaiheen ohjaajaan.

Arviointivierailulla koulutusohjelman eräksi kehittämishaasteeksi

nousi resursointi. Lähinnä tämä tarkoittaa oppimisympäristöjen ohjelmistojen, laitteistojen yms. ajan tasalla pysymistä, sekä opetusresurssien riittävyyttä. Lisäksi opiskelijat ilmaisivat toivovansa enemmän resursseja ammatillisiin opintoihin ja enemmän syventäviä moduuleja. Heidän mukaansa yleiset insinööriopinnot (esim. fysiikka, digitaalitekniikan perusteet ja automaation perusteet) vievät ammattiopinnoilta liikaa tilaa. Opiskelijoiden mukaan laaja-alaisuus tuottaa pinnallista osaamista eikä huippuosaajia.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä toteaa, että koulutusohjelman peruslinjauksena on työelämälähtöisyys sekä vahva teorian ja käytännön yhdistäminen. Opettajat käyttävät vuorovaikutteisuuteen ja ongelmaperustaiseen oppimiseen tähtääviä opetusmenetelmiä. Näitä edellä kuvattuja peruslinjauksia toteutetaan projektioppimisen ja opintojaksokohtaisten käytännön harjoitustöiden kautta. Tätä käytäntöä voidaan pitää koulutusohjelman selkeänä vahvuutena. Toisena selkeänä vahvuutena arviointiryhmän mielestä on koulutusohjelman rakenne, jossa ammattiaineopintoja on teemoitettu ensimmäisestä opiskeluvuodesta alkaen, ja jossa teemoituksessa otetaan selkeästi huomioon opiskelijan ammatillinen kehittyminen. Koulutusohjelman kehittämishaasteina voidaan todeta opetuksen ja oppimisympäristöjen resursoinnin riittävyys sekä ammatillisten opintojen ja yleisten insinööriopintojen välinen tasapaino. Lisäksi koulutusohjelman kehittämishaasteena on kuvata oppimista ohjaava pedagoginen ajattelu tai linjaukset siten, että henkilöstön mahdollisissa vaihdoksissa voidaan turvata koulutusohjelman toiminnan jatkuvuus. Pedagogisten linjausten yksityiskohtaista kuvausta ei itsearviointiraportista ollut luettavissa, mutta henkilöstö toi sen syvällisesti esille haastatteluissa.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Sekä itsearviointiraportissa että arviointivierailulla kävi ilmi, että koulutusvastaava toimii opettajatutorina, jolloin hän tuntee erittäin hyvin opiskelijat. Tämä mahdollistaa opiskelijan henkilökohtaisen ohjaamisen, jolloin esim. opiskelijan suuntautumisvalintaa on mahdollista tukea jo varhaisessa opiskelujen vaiheessa. Opintojen aluksi opiskelijat laativat eHOPS:n kahdeksi vuodeksi. Tässä vaiheessa omia opintopolkuja ei ole mahdollista rakentaa, mutta seuraavassa vaiheessa henkilökohtainen opintosuunnitelma yksilöityy valinnaisten moduulien ja muualta otettavien, tutkintoon yhdistettävien opintojen mukaan. Projekteissa opetta-

jalla on noin viisi opiskelijaa ohjauksessa, jolloin mahdollistuu jatkuva vuorovaikutus ja henkilökohtainen ohjaus. Ryhmäkohtaista projektiohjausta toteutetaan vähintään kerran viikossa projektipalavereilla. Myös opintojaksoilla henkilökohtaista ohjausta annetaan tarvittaessa. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijalla on vaihtoehtoisia tapoja suorittaa opintojaksoja ja opettajalla on mahdollisuus eriyttää opintoja opiskelijan kykyjen mukaan.

Arviointivierailulla kävi ilmi, että opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen hoitaa keskitetysti harjoittelukoordinaattori. Tämä tarkoittaa sitä, ettei opettajille resursoida varsinaista harjoittelun ohjausta. Haastattelujen mukaan opiskelijat hankkivat itse työharjoittelupaikkansa, asettavat harjoittelulle tavoitteet, pitävät oppimispäiväkirjaa ja laativat harjoitteluraportin. Opettajat avustavat tarvittaessa harjoittelupaikkojen hankinnassa. Arviointityöryhmän mielestä tällä keskitetyllä harjoittelunohjauksikäytännöllä voi olla se seuraus, että opetushenkilöstön työelämäyhteyksien ylläpitäminen vaarantuu.

Opinnäytetyöt tässä koulutusohjelmassa tehdään 100 %:sti hankkeistettuna, ja opinnäytetöiden ohjauksessa ohjaava opettaja pyrkii käymään vähintään kerran yrityksessä työn ohjauksen yhteydessä.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointityöryhmän näkemys on, että koulutusohjelman opiskelijat kokevat saavansa riittävästi ohjausta opintoihinsa liittyen.

2.3.4 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi mm. sen, että opiskelijat pyritään työelämäprojektien avulla tutustuttamaan työelämään heti ensimmäisestä vuodesta alkaen. Sen kautta opiskelijoille saadaan harjoittelupaikkoja ja opinnäytetöiden aiheita. Arviointivierailun haastattelussa kävi ilmi, että koulutusohjelma etsii projektien yritysasiakkaat ja antaa opiskelijoille aiheet. Opiskelijat muodostavat projektiryhmät itsenäisesti niin, että erityyppistä asiantuntemusta tulee kuhunkin ryhmään. Projektin alussa toteutetaan asiakasyritysten kanssa workshopit, joiden jälkeen opiskelijat hoitavat suhteet asiakkaaseen ja opettaja ohjaa prosessia taustalla. Osa projekteista on oppilaitoksen sisäisiä projekteja ja osa ulkoisten asiakkaiden projekteja. Itsearviointiraportin mukaan osa opiskelijoista kokee eriarvoisuutta työelämäyhteyksien suhteen. Haastattelussa selvisi, että ulkopuolisten

projektien kautta opiskelijat voivat oman aktiivisuutensa ja kykyjensä mukaan luoda työelämäyhteyksiä, kun taas sisäiset projektiaiheet eivät tue niin hyvin opiskelijoiden työelämäyhteyksien luomista. Tämä näyttää olevan syynä eriarvoisuuden tuntemiseen.

Koulutusohjelmassa on käytössä R5-oppimisympäristö, joka toimii lähinnä materiaalipankkina ja tehtävien palauttamisessa. Arviointivierailulla selvisi, että kaikki koulutusohjelman opiskelumateriaali on verkkoympäristössä opettajien www-sivuilla ja opintojaksoja on suoritettavissa myös verkkokursseina. Opettajien mukaan tätä verkko-opiskelumahdollisuutta toteuttaa vuosittain 20–30 % opiskelijoista. Opettajien mukaan lähiopetusjaksoilla käydään läpi teoriaa ja tehdään harjoitustehtäviä. Tämä perustuu oppimisenäkemykseen teorian ja käytännön yhdistämisen tärkeydestä.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä toteaa, että projekteissa opiskelijat toimivat realistisissa työelämäympäristöissä. Täten koulutusohjelman laajat projektiopinnot tukevat hyvin opiskelijoiden työelämäyhteyksien rakentumista ja kehittävät opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja osaamisensa markkinointitaitoja.

Arviointiryhmä näkee vahvuutena sen, että koulutusohjelman kaikki opetusmateriaali on verkkoympäristössä, mikä mahdollistaa itsenäisen verkko-opiskelun. Eräs haaste oppimisympäristöihin liittyen on laitteistojen, ohjelmistojen ja opettajien ammatillisen osaamisen ylläpitäminen alan nopean teknisen kehittymisen ehdoilla.

2.3.5 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehittämistyön hyödyntäminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman selkeäksi vahvuudeksi sen, että opiskelijat opiskelevat projekteissa ja saavat mahdollisuuden luoda yhteyksiä työelämään. Lisäksi vahvuudeksi tunnistettiin aktiivinen vierailevien luennoitsijoiden hyödyntäminen ja yritysvierailut.

Tutkimus- ja kehitystoiminta sen sijaan koettiin opiskelijoiden taholta erilliseksi varsinaisesta opetuksesta. Haastattelun mukaan myös opettajien mielestä tutkimus- ja kehitystoiminnan ja opetuksen linkitys ei ole parhaalla mahdollisella tasolla. Nykykäytännön mukaan tutkimus- ja kehitystoiminta lähtee hankkeista liikkeelle. Haastattelussa kävi ilmi, että johdon mukaan resursointi perustuu pääsääntöisesti opettajien omaan haluun toimia tutkimus- ja kehityshankkeissa.

Lisäksi koulutusohjelman opettajat toivat arviointivierailulla esiin halun toimia nykyistä enemmän yritysten koulutuksessa ja osaamisen kehittämisessä. Nykyisellään tämän tyyppiseen tutkimus- ja kehitystoimintaan ei heidän mielestään ole resursoitu riittävästi. Koulutusohjelman opettajien osaaminen on haastatteluiden perusteella hyvin korkeatasoista sekä kansallisesti että kansainvälisesti arvioituna. Opettajat ovat lisäksi oman alansa kehitykseen sitoutuneita ja pedagogisesti vahvoja. Arviointiryhmän näkemyksen mukaan tämän tyyppistä yrityskoulutusta ja kehittämistoimintaa olisi hyvä lisätä mediatekniikan alalla. Tämä tukisi hyvin myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun tasoista tutkimus- ja kehitystyön strategiaa ja antaisi mediatekniikan koulutusohjelmalle lisää näkyvyyttä. Näin arviointiryhmän mielestä olisi mahdollista saada lisää projektimahdollisuuksia opiskelijoille. Tämä käytäntö pitäisi opiskelijat vielä laajemmin kiinni työelämän kehittymisessä ja sen vaatimissa kompetensseissa.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä näkee koulutusohjelman selkeänä kehittämiskohtena tutkimus- ja kehitystoiminnan vahvemman linkittämisen opetuksen kanssa. Lisäksi koulutusohjelman opettajien vahvaa osaamista voisi paremmin hyödyntää tutkimus- ja kehitystoiminnassa mm. yrityskoulutuksen saralla. Nämä molempien kehityssuunnat tukisivat entistä paremmin koulutusohjelman työelämäyhteyksien rakentumista.

2.3.6 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välisen yhteistyön toteutuminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi hyvät valmiudet yhteistyöhankkeisiin eri koulutusohjelmien välillä. Erityisesti tehokkaaseen yhteistyöhön mediatekniikan koulutusohjelmaa ohjaa sen koko ja omien resurssien rajallisuus. Tähän liittyvät mm. yhteiset tiimikokoukset ja opintojen suunnittelu sekä yhteiset yritysprojektit Informaatioteknologian instituutin sisällä. Erityisesti ohjelmointitekniikan koulutusohjelman kanssa pidetään yhteisiä tiimikokouksia ja suunnitellaan ammatillisten moduulien sisältöjä. Koulutusohjelmien välisestä yhteistyöstä voidaan nähdä esimerkkinä yhteinen multimediasikarjoittamisen opintojakso Viestinnän koulutusohjelman kanssa. Lisäksi itsearvioinnissa ja haastatteluissa tuli esiin yhteistyömuodot Jyväskylän ammattikorkeakoulutasolla, esim. yhteiset projektit Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmien kanssa, Matkailu-,

ravitsemus ja talousalan matkailumarkkinointiprojekti sekä yhteiset yritysprojektit ja Informaatioteknologian insituutin sisäiset hankkeet (esim. virtuaalitehtaan esittelysovellus sekä tietoverkkotekniikan ELMO-hanke). Lisäksi mediatekniikan koulutusohjelmalla on haastattelun mukaan yhteisiä projektitiloja viestinnän koulutusohjelman kanssa Turbiinitalossa.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmän johtopäätökset ovat, että mediatekniikan koulutusohjelman yhteistyömuodot eri koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välillä ovat hyvällä tasolla. Haasteena voidaan pitää nykyisen yhteistyötoiminnan ylläpitämistä ja edelleen kehittämistä erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta katsottuna.

2.3.7 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että opettajien yhteistyö toteutuu järjestelmällisen suunnitellusti. Opetuksessa pyritään integroimaan opintojaksot toisiaan ajallisesti tukeviksi sekä niveltämään opintojaksot toisiinsa sisällöllisesti. Haastatteluiden perusteella opiskelijat kokevat opettajien välisen yhteistyön toimivan riittävän hyvin.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä toteaa, että opettajien välisessä yhteistyötoiminnassa ei ole nähtävissä kehittämiskohteita.

2.3.8 Opintojaksojen toteutuksen ajoituksen perusteet ja menettelyt

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman selkeäksi vahvuudeksi ammatillisen kehittymisen mukaisen teema-ajattelun liittyen opintojen ajoitukseen ja ammattiaineopintojen ottaminen mukaan opintoihin heti ensimmäisestä lukuvuodesta lähtien. Opettajien mukaan tällä menettelyllä on ollut positiivinen vaikutus opiskelijoiden motivaatioon ja opiskeluasenteseen. Tästä seurauksena on nähtävissä myös keskimääräistä alhaisempi keskeyttämisprosentti. Opiskelijoiden mukaan projektit tukevat hyvin teoriassa opittuja asioita. Lisäksi vahvuutena voidaan nähdä se, että viimeisen vuoden opintojaksoihin sisällytetään uusinta tietoa sisältävät opintokokonaisuudet, jolloin ne palvelevat sekä työelämään siirtyviä opiskelijoita että itse työelämää.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta arviointiryhmä toteaa, että koulutusohjelman ajoituksen taustalla oleva teemoitukseen perustuva ratkaisumalli toimii hyvin ja edesauttaa opiskelijoiden motivoitumista ja parantaa opiskeluasennetta.

2.4 Mediatekniikan koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailulla saadun tiedon mukaan mediatekniikan koulutusohjelman vuosisuunnitelmassa tarkastellaan koulutuksen ydinosaa yhteiskunnan tarpeisiin nähden. Koulutusohjelman tavoitteiden määrittelyssä otetaan huomioon kansainväliset standardit ja Informaatioteknologian instituutin laatukäsikirja, sekä työelämän tarpeet. Työelämän tarpeita kartoitetaan neuvottelukunnan ja projektien mukana tulevien palautteiden avulla. Työelämän alueellista näkökulmaa koulutusohjelman toiminnan, rakenteen ja sisältöjen suunnitteluun ja arviointiin saadaan neuvottelukuntatyöskentelyn kautta.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä havaitsi, että koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumista seurataan palautejärjestelmän avulla. Opiskelijat pitävät palautteita ja niiden pohjalta käytyä keskustelua hyödyllisenä opintojaksojen kehittämisen näkökulmasta. Opiskelijoiden mukaan palautteet eivät aina kuitenkaan ole johtaneet heille näkyviin muutoksiin. Itsearviointiraportin mukaan opiskelijoiden opintojen etenemistä seurataan tiiviisti mm. henkilökohtaisten opintosuunnitelmien avulla, mutta arviointivierailulla selvisi, että keskeinen merkitys on myös henkilökohtaisilla ohjaussuhteilla.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä katsoo, että koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa opiskelijoiden ja neuvottelukunnan palautteiden hyödyntäminen ovat tehokkaita työvälineitä systemaattisesti toteutettuna.

2.2.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan mediatekniikan kou-

lutusohjelmassa kiinnitetään erityistä huomiota yhteistyöhön ja vuoro-vaikutukseen työelämän kanssa. Yritysyhteistyötä edistetään vuosittain järjestävällä teemapäivällä, jossa esitellään koulutusohjelman toimintaa ja yhteistyömahdollisuuksia. Tapahtuman todettiin edistävän yhteistyötä koulutusohjelman ja yritysten välillä. Tämä kehityssuunta vahvistui arviointivierailulla, jossa kuvattiin kokemuksia alan yrityksille juuri järjestyn Happy Hour -päivän toteutuksesta. Tätä rajapintaa tukee neuvottelukunta, joka myös antaa palautetta koulutusohjelman toiminnasta arvioimalla esimerkiksi projektien toteutumista.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta on nähtävissä, että työelämän edustajat osallistuvat neuvottelukunnan ja yhteistyöyritysten kanssa tehtävien projektien kautta palautteiden avulla koulutusohjelman kehittämiseen ja toteutukseen. Neuvottelukunnassa on työelämän puolelta mukana muutama paikallinen yhteistyöyritys, joiden rooli on tuoda koulutusohjelmaan työelämän näkemystä. Neuvottelukunnassa olevien yritysten vähäisen lukumäärän vuoksi sen näkemys voi olla keskittynyt liiaksi vain tietylle osaamisalueelle. Suoranaisten projektien kautta yhteistyöyrityksiltä tuleva palaute on monialaisempaa kuin neuvottelukunnan, yritysten monialaisuudesta johtuen. Hankkeistetut opinnäytetyöt ovat linkki yritysmaailmaan ja niiden myötä myös saadaan rakentavaa palautetta.

Arviointivierailun perusteella ristiinarviointiryhmä jäi pohtimaan, hyötyisikö koulutusohjelma opetussuunnitelman rakentamisessa ja arvioinnissa erityisesti mediatekniikkaan liittyvän työelämäpalautteen hankkimisesta.

2.2.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Koulutusohjelmassa opintojaksojen toteutuksen arviointi käynnistyy opintojakson toteutussuunnitelman ja arviointimenettelyn esittelyllä. Mediatekniikan koulutusohjelmassa opintojaksojen palautemenettelyä on laajennettu lisäämällä siihen puolivälipalaute, joka antaa mahdollisuuden korjaaviin toimenpiteisiin opintojakson jälkimmäistä osaa silmällä pitäen. Informaatioteknologian instituutin laatujärjestelmään kuuluu opintojakson loppupalaute.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta on havaittavissa, että toimiva palautejärjestelmä on käytössä opintojaksojen toteutuksen arvioinnissa kattaen sekä puolivälipalautteen että loppupalautteen. Palautteen kerääminen on pakollista, joskaan se ei kuitenkaan aina käy-

tännössä toteudu. Eri osapuolten näkemykset palautteiden kattavuuden osalta poikkesivat kuitenkin toisistaan: opiskelijoiden mukaan puoliväli-palautteita kerätään noin puolessa opintojaksoista ja loppupalautteista jää joitakin keräämättä, kun taas opettajien mukaan palautteiden kerääminen toteutuu kaikkien opintojaksojen osalta. Opintojakson loppupalaute kerätään lomakkeella, mutta puoliväli-palautteen voi opettaja kerätä haluamallaan tavalla joko kirjallisesti tai suullisesti. Palautteen toimivuutta auttaa opettajien palautteesta tekemä yhteenveto opiskelijoille, jolloin opettaja ja opiskelijat keskusteleval palautteesta. Tällöin palautteen anto toteutuu vuorovaikutteisena.

Ristiinarviointiryhmä katsoo, että kaikille yhteisen palautekeskustelun järjestäminen kirjallisten palautteiden lisäksi on suositeltavaa. Koulutusohjelman tulisi varmistaa, että yhteisesti sovittuihin linjauksiin sitoudutaan, koska usealla kurssilla välipalautetta ei ole ollenkaan, ja osassa loppupalautekin on jäänyt opiskelijoiden omatoimisuuden varaan

2.2.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Mediatekniikan koulutusohjelmassa opiskelijoiden oppimisen arvioimiseksi on kehitelty moniosainen ketju, jossa harjoitustyöt ja yleensä teoriaa ja käytäntöä soveltava tentti sekä laboratoriotyöt ja oppimispäiväkirja muodostavat arviointia perusteleavan kokonaisuuden. Itsearviointia koulutusohjelmassa käytetään lähinnä opinnäytetöiden ja projektiopintojen yhteydessä.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta vahvuuksiksi tunnistettiin kattava arviointikäytäntö sekä monipuolisten arviointimenetelyiden käyttö, jotka mahdollistavat prosessi-, vertais- ja itsearvioinnin. Soveltava tentti katsottiin teorian ja käytännön yhdistämisen kannalta vahvuudeksi. Nähtävissä on, että opettajat tuntevat opiskelijat hyvin pienen ryhmäkoon ansiosta. He ovat läheisessä kontaktissa opiskelijoiden kanssa, joka helpottaa arviointia ja oppimisen seurantaa.

2.2.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportin mukaan arviointi- ja palautetietoa hyödynnetään koulutusohjelman kehittämiseksi siten, että opintojakson puolivälissä kerätty palaute otetaan huomioon mahdollisesti jo saman opintojakson aikana, mutta viimeistään seuraavana lukuvuonna järjestettävissä samansisältöi-

sissä toteutuksissa. Palautteen kehittävää kohdentamista käsitellään opintojakson opettajan ja koulutuspäällikön kesken sekä tiimipalaverissa.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta on katsottavissa, että arviointia hyödynnetään kehittämistyössä jonkin verran. Opiskelijoiden mielestä ei näkyviä muutoksia palautteen pohjalta ole tullut. Palaute on koskenut pääasiassa laitteistoja ja ohjelmistoja. Resurssipulasta ja alan nopeasta kehityksestä johtuen laite- ja ohjelmistohankintoja ei ole varaa uudistaa koko ajan. Siitä johtunee palautteen näkymättömyys opiskelijoille. Henkilökunta kuitenkin pyrkii reagoimaan palautteeseen mahdollisimman nopeasti.

Kehittämiskohteeksi ristiinarviointiryhmä katsoi palautteen huomioon ottamisen koulutusohjelman kehitystyössä. Opintojaksojen tavoitteiden ja osaamisen tasojen määrittely sekä kompetenssien kehittämispyrkimys varmistaisi järjestelmällisen palautteiden hyödyntämisen koulutusohjelman kehittämiseksi.

2.2.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelman kehittämiseksi mediatekniikan koulutusohjelmassa valmistellaan tulevien insinöörien kompetenssien kartoitusta, jossa selvitetään keskeiset osaamisalueet ja hahmotetaan, miten ydinosaaminen on jaettavissa eri opintojaksoille. Kartoituksessa käytetään työvälineenä osaamismatriisia, joka nostaa kehittämiskohteet esiin ja edesauttaa korjaavien toimenpiteiden suunnittelussa.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä katsoi kompetenssialueiden määrittelyn keskeiseksi opetuksen suunnittelulle ja toteuttamiselle. Vahvuuksiksi katsottiin myös tekeillä oleva kompetenssianalyysi ja siitä johdettu osaamismatriisi opiskelijoille. Tämä toimenpide todettiin hyväksi työkaluksi myös arvioimisperusteluille.

Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä katsoo, että koulutusohjelmaa kehitetään niukoista resursseista huolimatta koko ajan. Opettajien sitoutuminen työhönsä ja huippuosaaminen luovat vahvat perustat ja kehittämisedellytykset koulutusohjelmalle. Opettajien ja opiskelijoiden kansainväliseen liikkuvuuteen ristiinarviointiryhmä esittää kohdennettavaksi nykyistä enemmän resursseja. Harjoittelun ja opinnäytetyön ohjauksen tehostaminen ja niiden entistä tiiviimpi orientoiminen työelämään on opiskelijoiden mukaan keskeinen kehittämiskohde. Opiskelijoiden mielestä kehittämishaaste kokonaisuudessaan on pystyä säilyttämään koulutusohjelmassa nykyinen taso, joka yleisesti katsottiin hyväksi.

2.5 Mediatekniikan koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella koulutusohjelma hyödyntää erityisesti Informaatioteknologian instituutin ISO-pohjaista laatujärjestelmää, joka antaa opettajalle esimerkiksi selkeät ohjeet opintojaksoprosessin toteuttamiseen kuvaten, mitä tehdä missäkin vaiheessa. Mediatekniikan koulutusohjelman henkilöstö hahmottaa koko ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän strategisena seurannan ja kehittämisen välineenä, ja sen todetaan toimivan laajasti. Kuitenkin opiskelijoille sekä ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmä että Informaatioteknologian instituutin ISO 9002 -järjestelmä ovat jääneet vieraiksi, esimerkiksi Ura ja ammatillinen kehittyminen -opintojakson ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän esittely materiaaleja ei opiskelijoiden mukaan käytetty aktiivisesti opiskelijoiden perehdytyksessä.

Itsearviointiraportin mukaan koulutusohjelma hyödyntää markkinointi- ja viestintäpalveluita lähinnä kohdistamalla markkinointia mediatekniikkaa opiskelemaan suuntautuviin hakijoihin (avointen ovien päivä, studiamessut). Arviointivierailulla vahvistui käsitys siitä, ettei viestintäpalveluiden palveluita tunneta eikä esimerkiksi erilaisten kalvo- ja asiakirjapohjien sijaintia tiedetä intranetissä.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan opiskelijoiden tiedonhankinnan kannalta kirjasto on merkittävässä asemassa. Sekä henkilöstö että opiskelijat kokevat, että IT-Dynamossa toimiva kirjasto on palvellut erittäin hyvin. Henkilöstö kirjastossa on aktiivista tiedustellen tietotarpeita ja niihin vastaten.

Itsearviointiraportin mukaan osa koulutusohjelman opettajista on mukana tutkimus- ja kehittämisprojekteissa ja siten myös joissain tapauksissa tekemisissä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukipalveluiden kanssa. Arviointivierailun perusteella tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukipalveluiden toivotaan selkiyttävän toimintaansa ja esimerkiksi sisäisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukirahoituksen käytänteitä, siten että hahmotettavissa olevat ja myönnettävät rahoitusosuudet olisivat helpommin haettavissa. Omassa yksikössä toimivat tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukipalvelut koetaan laadukkaiksi.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta voidaan todeta, että tietohallinnon ja mikrotuen palvelut ovat mediatekniikan koulutusohjelmalle välttämättömiä. Yhteistyö mikrotuen kanssa toimii hyvin ja

palvelee koulutusohjelman tarpeita. Kehittämistarpeita on keskusteluyhteydessä tietohallinnon kanssa liittyen tietohallinnon rajaaviin linjauksiin, jotta voidaan luoda koulutusohjelman erityistarpeet huomioon ottavia ratkaisuja. Tässä on viime aikoina edistytty verrattuna aikaisempaan. Esimerkiksi mediatekniikan opiskeluun liittyvät oppimistehtävät vaativat tavanomaista suurempaa levytilaa. Informaatioteknologian instituutin tiloissa on useita satoja tietokoneita. Laite- ja erityisesti ohjelmistoympäristöt vanhenevat nopeasti ja tämä aiheuttaa paineita niiden uudistamiseen ja investointeihin tulevaisuudessa, jotta voitaisiin palvella alan työelämää ja opiskelijoiden kompetenssien kehittymistä. Mediatekniikan koulutusohjelma haluaa olla edelläkävijä uusien teknisten sovellutusten käyttöönotossa.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella opintotoimisto hoitaa suurimman osan opiskelijahallintoon liittyvistä tehtävistä, jolloin yksikön ei tarvitse käyttää resursseja näihin asioihin. Opintotoimisto palvelee erittäin hyvin kaikissa opiskelijoiden hallintaan liittyvissä kysymyksissä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Kansainvälistymispalveluiden toiminta näkyy suhteellisen vähäisenä koulutusohjelmatasolla. Informaatioteknologian instituutin oma kv-koordinaattori huolehtii kansainvälisten opiskelijoiden käytännön asiat ja tiedottaa hyvin opiskelijoille liikkuvuusmahdollisuuksista. Tarvittavat palvelut ovat mediatekniikan koulutusohjelman näkökulmasta olleet aina saatavilla. Kuitenkaan kansainvälistymispalveluiden ja yksikön oman kv-koordinaattorin toiminta ei riitä yksikön strategisten tavoitteiden saavuttamiseen vaan liikkuvuustavoitteiden tarkastelun tulisi kytkeytyä koulutusohjelman suunnitteluun ja opetussuunnitelman rakentamiseen.

Ura- ja rekrytointipalveluiden toiminta ja tehtävät eivät ole hahmottuneet kokonaisuudessaan. Työllistymistä tukevat toiminnot ovat opiskelijoita palvelevia. Ura- ja rekrytointipalvelut lukevat ja korjaavat tarvittaessa mediatekniikan opiskelijoiden laatimia cv:itä sekä järjestävät yhdessä yliopiston kanssa työelämään perehdyttävää Jalka oven välissä -luentosarjaa, jonka tiettyihin luentoihin mediatekniikan opiskelijat ovat osallistuneet. Kuuntelemassa on käyty mm. työsopimuksen tekoon ja työaikalainsäädäntöön kuuluvista asioista.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta muut tukipalvelut ovat koulutusohjelman kannalta vähemmän käytettyjä. Talous-, henkilö- ja tilapalvelut näkyvät koulutusohjelman toiminnassa epäsuorasti siten, että ne mahdollistavat useiden välttämättömien toimintojen hoita-

misen siten, että yksikössä niihin ei tarvita erillistä resurssointia. Näihin ollaan tyytyväisiä ja erityisesti henkilöstöasioiden tukemisessa on palvelu huomattavasti parantunut.

3 Mediatekniikan koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet

3.1 Vahvuudet

Tekemänsä arvioinnin perusteella arviointiryhmä korostaa seuraavia koulutusohjelman vahvuuksia:

1) Jyväskylän ammattikorkeakoulun aluekehitystä tukevat linjaukset toimivat mediatekniikan koulutusohjelman suunnittelun perustana. Pedagogisella tasolla tämä todentuu opintojaksojen projektimuotoisena toteutustapana, jossa on havaittavissa vahva työelämän ja opetuksen sisällön kytkentä opiskelijoiden tehdessä yritysten tilaamia projektitöitä aidoissa työelämäkonteksteissa.

2) Henkilöstöllä on vahvaa alan kansainvälistä ja kansallista huippuosaa- mista. Se on myös alan kehitykseen sitoutunutta ja pedagogisesti vahvaa.

3) Mediatekniikan koulutusohjelmassa on toteutettu opintojen rakenne siten, että ammatilliset opinnot on teemoitettu eri vuosikursseille ajatellen opiskelijoiden ammatillista kehittymistä jatkumona. Tässä rakenteessa teoreettiset opinnot sekä käytännön projektiopinnot tukevat hyvin toisiaan.

4) Mediatekniikan koulutusohjelma on onnistunut opiskelijoiden valinnassa, ohjauksessa ja tutoroinnissa, mikä näyttäytyy tutkinnon suorittaneiden suurena osuutena.

5) Mediatekniikan koulutusohjelman opiskelijat ovat erittäin motivoituneita ja sitoutuneita opiskeluunsa ja valitsemaansa ammattialaansa.

6) Informaatioteknologian instituutissa ja sen mediatekniikan koulutusohjelmassa on kattava arviointi- ja palautejärjestelmä.

3.2 Kehittämishaasteet

Raportin yhteenvedona arviointiryhmä esittää harkittavaksi seuraavia kehittämisehdotuksia mediatekniikan koulutusohjelmaan:

- 1) Informaatioteknologian instituutin tulisi harkita strategisten painopisteiden selkeämpää kirjallista tunnistamista joko painopisteinä tai tavoiteasetannan avulla, jotta ne hahmottuisivat niin koulutusohjelma- kuin henkilötasolla.
- 2) Informaatioteknologian instituutin ja mediatekniikan koulutusohjelman tulisi käydä keskustelua tutkimus- ja kehitystoiminnan määrittelyn yhtenäiseksi ymmärtämiseksi. Lisäksi opiskelijoille tulisi viestittää selkeämmin koulutusohjelman tutkimus- ja kehitystoiminnasta. Koulutusohjelman opettajien vahvaa osaamista voisi paremmin hyödyntää tutkimus- ja kehittämistoiminnassa mm. yrityskoulutuksen saralla. Nämä molemmat kehityssuunnat tukisivat entistä paremmin koulutusohjelman työelämäyhteyksien rakentumista esim. konsernitason lisäpanostuksella.
- 3) Koulutusohjelman tulisi perustella opiskelijoille kansainvälistä vertailtavuutta lisäävien opintojaksojen merkityksellisyyttä opiskelijoiden opiskelumotivaation parantamiseksi.
- 4) Mediatekniikan koulutusohjelman tulisi vahvistaa erityisesti sekä opettajien että opiskelijoiden kansainvälistymistä.
- 5) Informaatioteknologian instituutin ja mediatekniikan koulutusohjelman tulisi kehittää palautejärjestelmän vaikuttavuuden dokumentointia ja erityisesti sen viestimistä. Palautejärjestelmä on kattava, mutta sen vaikutukset konkreettisesti toiminnan kehittämiseen jäävät etenkin opiskelijoille epäselväksi.

3.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle

Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle:

- 1) Investointien pitkäjänteistä suunnittelua tulisi kehittää, jotta voidaan taata koulutusohjelmien tarvitsemien laitteistojen ajanmukaisuus.
- 2) Kansainvälisen osaamisen ja opettajien ammatillisen osaamisen ajan tasalla pitämiseen tulisi panostaa kehityksen tukemiseksi.

- 3) Tehostamalla yksiköiden tutkimus- ja kehittämistoiminnasta viestimistä opiskelijoille voitaisiin edistää tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulevaisuuden markkinointia.
- 4) Opintojaksojen puolivälipalaute on opiskelijoiden kokemuksen mukaan erittäin toimiva ja motivoiva palautekäytäntö, siksi se voitaisiin sisällyttää esim. korkeakoulun pedagogiseen strategiaan yhtenä suositeltavana arviointimenettelynä.
- 5) Tuki- ja matriisipalveluiden tehtävät, tavoitteet, vastuut ja rajapinnat tulisi kuvata selkeämmin.

Musiikin koulutusohjelman ristiinarviointiraportti

Annikki Mikkonen

Johanna Heikkilä

Tapani Äijänen

Kaija Hannula

Jaana Auer

Jonna Korhonen

Matti Yli-Ojanperä

1 Musiikin koulutusohjelman ristiinarvioinnin suunnittelu ja toteutus

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Musiikin koulutusohjelman ristiinarvioinnin valmistelu käynnistyi tammikuussa 2006. Arviointiryhmän puheenjohtajaksi rehtori oli nimittänyt Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan yksikönjohtaja Annikki Mikkosen, sihteeriksi lautupäällikkö Johanna Heikkilän ja jäseniksi koulutuspäällikkö Tapani Äijäsen, opettajankouluttaja Kaija Hannulan, maaseutuyrityshäjäyden lehtori Jaana Auerin, kansainvälisten asioiden assistentti Jonna Korhosen sekä opiskelijakunnan edustajaksi Matti Yli-Ojanperän. Ensimmäinen valmisteleva kokous pidettiin helmikuussa, jossa sovittiin ristiinarviointikäsiikirjan mukaisesti arvioinnin toteutusaikataulu sekä arvioinnin vastualueet. Kokouksen jälkeen itsearviointiteemat lähetettiin koulutusohjelman käyttöön.

Musiikin koulutusohjelma toteutti itsearviointin osallistaen koko henkilöstön ja opiskelijat laajasti. Itsearviointia varten koottiin viisi tiimiä, joihin kuului 10 opettajaa, tukipalveluhenkilöstön viisi henkilöä sekä kuusi opiskelijaa eri aloitusryhmistä. Tiimit tuottivat oman perustekstinsä kaikkiin itsearviointikysymyksiin. Koulutuspäällikkö ja koulutusalojohtaja kirjoittivat kaikkien vastausten pohjalta tekstin, jota ns. ydintiimi kommentoi. Ydintiimiin kuuluivat koulutusalojohtaja, koulutuspäällikkö, yliopettaja, opiskelijayhdistyksen puheenjohtaja ja opintotoimiston edustaja. Kaikki raportin versiot taustamateriaaleineen olivat intranetissä koko henkilöstön ja mainittujen tiimien luettavissa ja kommentoitavissa prosessin ajan. Lopullisen raportin stilisoivat koulutuspäällikkö ja koulutusalojohtaja. Musiikin neuvottelukunta käsiitelti raportin kokouksessaan huhtikuun alussa.

Itsearviointiraportin materiaalin analyysin arviointiryhmä toteutti parityöskentelynä. Arviointivierailuun valmistauduttiin tunnistamalla itsearviointimateriaalin pohjalta koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämissaasteet sekä suunnittelemalla yhdessä arviointihaastattelukysymykset. Varsinainen arviointivierailu toteutui 26.5.2006. Haastateltavina olivat johdosta yksikön johtaja Hannu Ikonen, kehityspäällikkö Petri Jussila ja koulutuspäällikkö Eva Halme. Henkilöstön edustajista haastateltavina olivat pianonsoiton lehtori Katariina Liimatainen, pianonsoiton lehtori ja kansainvälisten asioiden koordinaattori Sampsa Konttinen, päätoiminen tuntiopeettaja Ari Korhonen, kamarimusiikin yliopettaja Merja Soisaari, instrumenttipedagogiikan yliopettaja Markku Pöyhönen ja opintosihteri

Arja Huttunen. Opiskelijoista haastatteluun osallistuivat vuonna 2003 aloittanut musiikinohjaajaksi valmistuva, Jammauksen puheenjohtaja Marianne Koto ja vuonna 2001 aloittanut viulunsoiton opettajaksi valmistuva, Jammauksen sihteeri Sonja Niskanen.

Musiikin koulutusohjelman raporttia on työstetty vastuualueittain parityöskentelynä. Musiikin koulutusohjelma on kommentoinut arviointiraportin tekstin mahdolliset asiavirheet. Arvioinnin palautekeskustelu käytiin elokuussa 2006. Koulutusohjelma asettaa raportin pohjalta omat kehittämiskohteet ja laatii kehittämissuunnitelman syksyllä 2006. Seuranta- ja arviointikeskustelu tullaan käymään seuraavan vuoden keväällä.

2 Musiikin koulutusohjelman ristiinarviointi arviointiteemoittain

2.1 Taustaa musiikin koulutusohjelmasta

Kulttuurin koulutusyksikköön kuuluvat musiikin, vaatetuksen ja viestinnän- koulutusohjelmat sekä englanninkielinen Degree Programme in Music Management. Koulutusohjelmien käytössä olevat tilat sijaitsevat eri puolilla Jyväskylän kaupunkia. Musiikin koulutusohjelmassa on viime vuosina jouduttu toteuttamaan talouden tervehdyttämishjelma, jonka seurauksena on osa opettajista osa-aikaistettu ja osa on siirtynyt kokonaan sivutoimiseksi opettajiksi. Resurssitilanne on kuitenkin johdon mukaan hyvä verrattuna maan vastaaviin koulutusohjelmiin.

Musiikin koulutusohjelmaan otetaan vuosittain 40 opiskelijaa (nuorten koulutus). Koulutusohjelman vetovoima on hyvä. Vuonna 2005 tutkintoon oli 129 ensisijaista hakijaa. Koulutusohjelmaan pääsyn edellytyksenä on ammattikorkeakoulun hakukelpoisuuden lisäksi musiikkiopistotason opintoja tai vastaavien tietojen hallinta sekä hyväksytysti suoritettu valintakoe. Keväällä 2006 koulutusohjelmassa opiskeli 219 opiskelijaa

Musiikin koulutusohjelman laajuus on 270 opintopistettä (4,5 vuotta). Koulutusohjelmassa on kaksi suuntautumisvaihtoehtoa: muusikko (AMK) ja musiikkipedagogi (AMK). Valmistuneet voivat toimia instrumenttiopettajina, musiikkileikkikoulun opettajana/varhaisiän musiikkikasvattajana, musiikinohjaajana (mm. pop/jazz), teorian ja säveltapailun opettajana, kuoronjohtajana, orkesteri-/kamarimusikkona, säestäjänä piano pääaineena.

Koulutusohjelman yleiskuvauksen mukaan muusikkous ilmenee monipuolisena soivan materiaalin jäsentämisenä, tyylien tuntemuksena ja esiintymistilanteiden hallintana. Muusikkous on olemukseltaan monitasoista, moniulotteista ja lähtökohtaisesti ei-verbaalista, joskin sen monia piirteitä osataan jäsentää ja kommunikoida myös verbaalisesti. Muusikkouteen sisältyvät luovuuden ja jatkuvan kehittymisen näkökulmat. Opintojensa jälkeen opiskelijalla on kyky arvioida omaa toimintaansa ja kehittymistään. Hän näkee musiikin ja siten myös musiikkikasvatuksen merkityksen inhimillisessä elämässä ja yhteiskunnassa. Jos opintoihin sisältyvät pedagogiset opinnot, opiskelija on muusikkouden lisäksi kehittännyt opettajuuttaan. Tällöin opiskelijalla on tiedot ja taidot ohjata

erilaisten opiskelijoiden oppimista sekä kehittää opetusalaansa (asetus 357/2003). Opiskelija on erityisen perehtynyt suuntautumisensa mukaisiin opetustehtäviin.

Musiikin koulutusohjelman ammattiopintoihin sisältyy muun muassa esittävän säveltaiteen opintoja, instrumenttiopintoja, musiikkikasvatuksen opintoja, musiikin teorian syventäviä opintoja, musiikin, yhteismusiisointia, kuoron- ja orkesterin johtamisopintoja ja musiikin teknologiaa. Opinnäytetyössä edellytetään, että opiskelija pystyy soveltamaan ammattiopinnoissaan hankkimiaan tietoja ja taitoja sekä hankkimaan tarvitsemaansa uutta tietoa ja osaamista toteuttaakseen itsenäisesti musiikkialan tarpeista nousevan kehityshankkeen tai vaativan taideteoksen. Haastattelujen perusteella musiikin koulutusohjelman opinnäytetöistä vain 33 % on hankkeistettuja ja suurin osa on ns. soivia opinnäytetöitä.

Musiikin koulutusohjelman opiskelijat ovat hyvin sitoutuneita ja motivoituneita opintoihinsa. Keskimääräinen opiskeluaika on 4 vuotta ja keskeyttämisprosentti on 4,1. Työllistymisprosentti valmistumisvaiheessa oli vuonna 2005 vain 55 %. Musiikkialalla on tavanomaista runsas jatko-opintoihin hakeutuminen (25 %) tutkinnon suorittamisen jälkeen. Musiikin jatko-opintoihin hakeutumisen syynä pidettiin ammatillisia ambitiesiä ja ammattikentän korkeita osaamisvaatimuksia.

Vierailun aikana nostettiin esiin yhteiskunnallisen kehityksen vaikutukset kulttuurin yhteiskunnalliseen asemaan ja sen tuomat musiikin opetuksen muutostarpeet. Kulttuuripoliittinen keskustelu ja linjaukset ovat jatkuvassa muutoksessa. Nykyinen taiteen tukijärjestelmä ja muu perusjärjestelmä on luotu lähinnä 1960–70-luvuilla, jolloin professorien Yrjö Sotamaan ja Markku Wileniuksen mukaan kulttuurilla oli yhteiskunnassa elitistinen rooli. Tämän jälkeen on tapahtunut kulttuurin demokratisoituminen, ja laman jälkeen 2000-luvulla kulttuurin strateginen rooli on hahmotettu laajasti uudelleen. Kulttuurilla nähdään olevan innovatiivinen ja luovaa hyvinvointiyhteiskuntaa uudistava rooli. Nykyiset opettajat on koulutettu pääsääntöisesti ennen tätä merkittävää muutosprosessia. Tämä koskee lähes kaikkia kulttuurin oppilaitoksia Suomessa. Vierailun aikana tuli esiin, että Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelma haluaa olla kulttuurin yhteiskunnallisessa kehitys- ja määrittelyprosessissa aktiivisesti mukana.

2.2 Musiikin koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelu

2.2.1 Yhteiset linjaukset suunnittelun ohjaajina

Ammattikorkeakoulun yhteiset sovitut linjaukset välittyvät itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan seuraavan prosessin kautta. Koulutusalaohjelmajohtaja on vastuussa siitä, että strategiaryhmässä sovitut linjaukset ja strategiat tuodaan koulutusyksikköön ja -ohjelmaan. Koulutusohjelman suunnittelukokouksessa keväällä käydään keskustelu koulutusohjelman strategiasta seuraavaa toimintakautta varten. Tämän jälkeen johtoryhmä ja koulutusalaohjelmajohtaja valmistelevat koulutusalan suunnittelukokouksen. Koulutusalan suunnittelukokouksessa koulutusohjelman strategia määritellään ja integroidaan yksikön strategiaan linjauksiin, jotka liitetään yksikön ja rehtorin väliseen tavoite- ja tulossopimukseen. Opiskelijoiden mahdollisuutta osallistua suunnittelukokouksiin pidettiin hyvänä. Kun suunnitteluprosessi on osa toiminnanohjauskäsikirjaa, se on milloin tahansa henkilöstön tarkistettavissa ja tukee avoimuuden tavoitetta.

Musiikin koulutusohjelman edustajat osallistuvat kaikkiin yksikön yhteisiin kehittämistiimeihin, joita on neljä: tutkimus- ja kehittämistoiminta, kansainvälistyminen, verkkopedagogiikka ja strategisen osaamisen kehittäminen (=laatutiimi). Kehittämistiimit konkretisoivat ammattikorkeakoulun yhteiset strategiat koulutusohjelmien ja koulutusyksikön toiminnaksi. Myös opiskelijat osallistuvat yksikön kehittämistiimeihin. Opiskelijat kokevat, että he voivat vaikuttaa yksikön ja koulutusohjelman suunnitteluun, mutta tietävät, että se on heidän omasta aktiivisuudestaan kiinni.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan henkilöstö ei ole kuitenkaan täysin tunnistanut strategiaprosessin etenemistä ja eri osien yhteyksiä. Yhtenä syynä epä tietoisuuteen näyttäisi olevan strategiakielen tunnistamattomuus ja asenteet: konsernitason linjauksia ei nähdä tarpeellisenä ja omaa työtä tukevana vaan ylhäältä annettuina ohjeistuksina. Toisaalta ammattikorkeakoulun linjaukset nähdään niin yleisellä tasolla olevina, ei yhteisesti sovittuina, että konkretisointi musiikin maailmaan on vaikeaa eikä linjausten nähdä ohjaavan koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelua.

Koulutusohjelman edustajat olivat yksimielisiä siitä, että musiikin koulutusohjelmassa on kansainvälistymisellä ja kansainvälisellä toiminnalla erityinen strateginen painoarvo. Kansainvälistyminen näkyy erityi-

sesti opettajavaihdossa ja osallistumisessa kansainvälisiin verkostoihin, joista mainittiin Association of European Conservatoires (AEC) ja The European League of Institutes of Arts (ELIA). Haasteellisia strategisia alueita haastattelujen mukaan olivat aluekehitystoiminta ja yrittäjyys, joiden toteuttamismahdollisuuksista koulutusohjelman edustajien näkökannat jakaantuivat.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi yksikön systemaattisen strategiaproessin, joka on kuvattu yksikön toiminnanohjauksikirjassa. Arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta koulutusohjelman kehittämishaasteena on jatkaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategioiden jalkauttamista ja konkretisoimista käytännön toiminnan tasolla niin, että sekä opettajat että opiskelijat tunnistavat ne omikseen.

2.2.2 Yksikön omat toimintasuunnitelmat suunnittelun ohjaajina

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun mukaan yksikön ja koulutusohjelman strategiat pyritään sovittamaan yhteen yksikön suunnittelukoouksessa. Kulttuurialan strategia on tämän prosessin tuloksena seuraava: Kulttuuriala toimii yhteishallinnaisissa verkostoissa ja kehittää Keski-Suomeen luovan talouden ja toimialan osaamiskeskittymän. Tuloksena syntyy uusia kulttuurituotteita ja -palveluita. Koulutusohjelman strategia on kiteytetty tässä prosessissa seuraavasti: Koulutuksen kehittämisen perustana on uusien, kansainvälisesti korkealaatuisten ja kilpailukykyisten toimintatapojen luominen ja toteuttaminen yhteistyössä alueen musiikki-, kasvatus- ja opetusalan sekä hyvinvointisektorin toimijoiden kanssa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan painopiste on taiteellisen toiminnan ja soveltavan musiikintutkimuksen kehittäminen.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen pohjalta näyttää siltä, että Tatu-sopimuksen tutuksi ja ohjaavaksi asiakirjaksi tekeminen on edelleen haaste. Haastatteluissa tuli ilmi, että yksikön tutkimus- ja kehittämistoiminta on vielä muotoutumisvaiheessa. Haasteena on henkilöstön ohjaaminen näkemään musiikin opetus- ja kehittämistyö laaja-alaisesti, ei ainoastaan luokkahuoneeseen sijoittuvana yksilöiden ohjauksena. Tähän liittyy myös se esiin tuotu ongelma, että Kulttuurin koulutusala ei koeta omana yhteisönään eivätkä kaikki opettajat pitäneet sitä musiikin koulutusohjelman kannalta tarkoituksenmukaisena toimintaympäristönä. Lisäksi sivutoimisten tuntiopettajien määrä on koulutusohjelman luonteen vuoksi erittäin suuri. Yksikön strategisen linjauksen mukaan

tuntiopettajat eivät osallistu strategiatyöskentelyyn, mikä saattaa hankaloittaa yhteisten linjausten mukaista toimintaa.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että Kulttuurialan koulutusyksikölle on luotu oma strategia, jolla on selvä yhteys alueelliseen luovan toiminnan strategiaan, ja musiikin koulutusohjelman strategia on sen osa. Haasteena on yksikön ja koulutusohjelman strategisten linjausten kirkastaminen ja henkilöstön sitoutumisen lisääminen sekä linjausten välittäminen runsaslukuiselle tuntiopettajakunnalle.

2.2.3 Koulutuksen kansainvälisen kilpailukyvyyn kehittäminen koulutusohjelman ja sen opetuksen suunnittelussa

Koulutusohjelmien kansainvälisiä laatukriteereitä ei itsearviointiraportin mukaan ole määritelty. Koulutusohjelman tietoisuus kansainvälisistä osaamisvaatimuksista on kehittynyt kansainvälisten kontaktien kautta. Näitä kontakteja luovat opettajat henkilökohtaisesti opettajavaihtojen ja muun kansainvälisen toiminnan esimerkiksi kansainvälisten projektien, konferenssien jne. kautta. Opettajavaihto on vilkasta musiikin koulutusohjelmassa. Yhteistyöoppilaitoksia on 32 kpl 16 eri maassa, näistä aktiivisina oli 13 eurooppalaista korkeakoulua vuonna 2005. Opettajavaihdosta saatu opettajakohtainen, epämuodollinen palaute Jyväskylän ammattikorkeakoulun toiminnan laadusta on ollut hyvin myönteistä. Samoin aktiivinen osallistuminen eurooppalaisen musiikkikorkeakoulujen yhteistyöjärjestön AEC:n (Association of European Conservatoires) työhön on jatkuvasti ajantasaistanut tietoisuutta kansainvälisistä koulutuksen osaamisvaatimuksista. Näistä yhteyksistä saatuja kehittämisideoita viedään suoraan opetuksen sisältöihin. Yhteistyö useissa erilaisissa valtakunnallisissa työryhmissä takaa Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikin koulutuksen tason tarkastelun valtakunnallisesti.

Kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoja on paljon, mutta ei käynyt ilmi, mitä kriteereitä yhteistyön laadulle on määritelty. Verkostosta saatavan uuden tiedon ja osaamisen systemaattinen dokumentointi näyttää puuttuvan ollen lähinnä henkilösidonnaista. Haasteena on siten dokumentoinnin systemointi ja sitä kautta saadun palautteen jakaminen työyhteisössä.

Henkilöstön haastattelun perusteella opiskelijat eivät ole kovin valmiita lähtemään kansainväliseen vaihtoon, eikä vaihtojen aikaisiin opintoihin ole kaikissa tapauksissa löydetty henkilökohtaisiin opiskelu-

suunnitelmiin (HOPS) soveltuvia ratkaisuja. Perusteluina tuli esiin, että opiskelijan oman instrumentin hallinnan tulee olla riittävällä tasolla, jotta hän löytää vaihtoaikanaan riittävästi itseään hyödyttäviä opintoja. Opiskelijat eivät myöskään mielellään katkaise ohjaussuhdetta omaan ohjaajaansa ammattikorkeakoulussa. Opettajat kokivat, että kotikan-sainvälistyminen ulkomaisten opettajien toimesta on vilkasta ja se takaa opiskelijoille laadukkaat opiskelumahdollisuudet kotimaassa. Sen sijaan opiskelijat kokivat, että vaihtoon lähteminen on lähinnä ”eliitin” asia eikä heillä ole riittävästi tietoa vaihtoon lähtömahdollisuuksista tai vaihtop-pilaitosten opintojen laadusta. Opiskelijat esittivät, että vaihtoa voisi markkinoida paremmin tai ainakin tuoda nykyistä paremmin esiin sen, missä vaiheessa vaihtoon lähteminen parhaiten onnistuisi.

Arviointiprosessin myötä arviointiryhmälle muodostui käsitys, että koulutusohjelman vahvuuksia ovat runsaat kansainväliset kontaktit ja aktiivinen osallistuminen eurooppalaiseen musiikkikorkeakoulujen väli-sen yhteistyöhön. Aktiivisuus näkyy myös kansallisissa yhteistyöverkos-toissa toimimisena. Kansainvälisistä osaamisvaatimuksista henkilöstöllä on itsearviointiraportin perusteella vahva näkemys ja tiedon katsotaan näkyvän myös koulutusohjelman oppisisällöissä. Yksikkö vaikuttaa ole-van ylpeä kansainvälisestä ja kansallisesta yhteistyöstään. Kansalliset ja kansainväliset verkostot ovat osa koulutusohjelman palaute- ja kehittä-misideaympäristöä (esim. Joint Degree -projekti).

2.2.4 Musiikin koulutusohjelman tavoitteiden päivittäminen ja tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin vastaaminen

Koulutusohjelman opetus suunnitelman tarkistaminen on itsearviointi-raportin mukaan jatkuva prosessi. Ajankohtaista tietoa saadaan alumni-palautteiden, työ- ja opetusharjoittelupalautteiden sekä opettajien henkilö-kohtaisten ammatillisten verkostojen kautta. Palautetietoa arvioidaan koulutusohjelman kokouksissa. Osa palautteiden kautta saadusta tiedosta jaetaan musiikin koulutusohjelman kokouksiin osallistuvien opettajien kesken, mutta tämän ulkopuolelle jäävät tuntiopettajat. Samoin opetta-jien henkilökohtaiset keskustelut työelämäedustajien kanssa jäävät usein dokumentoimatta tai muuten jäävät välittymättä kaikille samoja opinto-jaksoja ohjaaville opettajille.

Musiikin nykyinen neuvottelukunta on perustettu vuonna 2005. Neu-vottelukunnan asiantuntijuutta käytetään hyödyksi koulutuksen ja sen laadun kehittämisessä. Neuvottelukunnan mielestä koulutusohjelman

strategista profilia tulisi kirkastaa ja terävöittää. Lisäksi erilaiset valtakunnalliset työryhmät, joissa musiikin koulutusohjelman edustajat ovat mukana, tuovat tarvittavaa tietoa koulutusohjelmalle. Muun muassa MUTAn (Musiikin ja tanssin työryhmä) kokouksissa on suunniteltu ylempää amk-tutkintoa. Vuosittaiset tapaamiset alueen musiikki-oppilaitosten edustajien kanssa ovat tärkeitä. Näistä tapaamisista saadaan erityisen arvokasta tietoa niin koulutuksen sisältöihin kuin myös maakunnallisiin täydennyskoulutuksen tarpeisiin.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi opettajien laajat kontaktipinnat työelämän kanssa ja halun kehittää yhteistyötä musiikin ja kulttuurin toimijoiden kanssa. Vahvuuksia ovat lisäksi MUTA-yhteistyö, valtakunnallinen näkyvyys ja kilpailutoiminta. Käytössä on laaja palauteverkosto (alumnipalautteet, työ- ja opetusharjoittelupalautteet, henkilökohtaiset ammatilliset verkostot sekä valtakunnalliset ja alueelliset verkostot). Opetussuunnitelmaa tarkennetaan jatkuvasti palautteen perusteella, neuvottelukuntatoiminta on aloitettu. Palautetta arvioidaan koulutusohjelman kokouksissa. Huolimatta laajasta palauteverkostosta, palautteen systemaattinen hyväksikäyttö ja tiedottaminen opetuksen suunnittelussa on vielä kehitysvaiheessa. Tuntiopettajat ovat palautekeskustelujen ja kehittämistoimenpiteiden ulkopuolella.

2.2.5 Musiikin koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinta

Itsearviointiraportin mukaan koulutuspäällikkö vastaa musiikin koulutusohjelman opetussuunnitelman laadinnasta. Opetussuunnitelman rakenteen ja sisällön päivittämiseen osallistuvat koulutuspäällikön johdolla linjavastaavat ja opintokokonaisuuksista vastaavat opettajat kuten instrumenttiopinnoista vastaava, opetusharjoittelusta vastaava jne. Uusitun opetussuunnitelman saamaa palautetta käsitellään musiikin koulutusohjelman kokouksissa. Opiskelijoilta saadut kommentit huomioidaan, mutta palautteen keräämistä muutoin kuin opintojaksotasolla ei ole organisoitu eikä yksittäisiä keskusteluja dokumentoitu. Opiskelijoiden osallistuminen on epämuodollista ja tapahtuu koulutusohjelman arjen kohtaamis- ja tapaamistilanteissa, mikä toimii haastattelujen perusteella hyvin.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että henkilöstö osallistuu laajasti koulutusohjelmien jatkuvaan päivitykseen. Opettajat osallistuvat suunnitteluun ja

opiskelijoiden antama epämuodollinenkin palaute huomioidaan. Työelämän näkökulma huomioidaan ja siihen uusi neuvottelukuntatyöskentely tuo systemaattisuutta. Koulutusohjelman haasteena on suunnitteluprosessin yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen sekä musiikin koulutusohjelman yhteisen päämäärän ja tavoitteiston määrittely.

2.2.6 Musiikin koulutusohjelman opetussuunnitelman toteutussuunnitelman laadinta

Itsearviointiraportin mukaan opetussuunnitelman laadintaan osallistuvat koulutuspäällikön johdolla linjavastaavat ja opintokokonaisuuksista vastaavat opettajat. Toimintasuunnitelman laadinnassa on viime vuosina erityisesti kiinnitetty huomiota eri opintojaksojen tarkoituksenmukaiseen tarjontasykliin; ts. tarjotaanko opintojaksoja joka vuosi, joka toinen tai vain joka kolmas vuosi. Tähän vaikuttavia tekijöitä ovat riittävän suuret ryhmäkoot ja resurssien tarkoituksenmukainen käyttö. Työjärjestys, josta usein käytetään nimitystä lukujärjestys, laaditaan ryhmäaineiden osalta tämän tarjonnan pohjalta. Aikataulutukseen vaikuttavat eniten käytössä olevat ryhmäluokatilat. Instrumenttiopetuksen lukujärjestyksen laatii jokainen instrumenttiopettaja itsenäisesti ryhmäaineiden lukujärjestyksen huomioiden.

Itsearviointiraportin ja haastattelujen mukaan opintojaksojen tarjontasykliin on kiinnitetty huomiota ja opinnot koetetaan järjestää resurssien ja kysynnän mukaan. Tavoitteena on myös opiskelijoiden oman ajankäytön ja opintojen suunnitelmallisuuden kehittäminen, joita pidetään tarvittavina työelämätaitoina. Haastatteluissa tuli esiin, että musiikin koulutusohjelman toteutussuunnitelma toimii enimmäkseen hyvin. Kehittämishaasteena nähtiin toteutussuunnitelmasta ja sen perusteista tiedottaminen niin opettajille kuin opiskelijoillekin, sillä resursseja on rajallisesti ja näin ollen ryhmäkokojen on tarpeen olla riittävän suuria. Haastattelujen perusteella opiskelijat olisivat valmiita myös muunlaiseen kuin yksilölliseen opetukseen, josta opiskelijat käyttivät nimitystä ”koppiopetus”. Erilaiset projektit saattaisivat tuoda väljyyttä.

2.2.7 Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu

Opintokokonaisuuksien ja opintojaksojen suunnittelu tapahtuu itsearviointiraportin mukaan siten, että koulutuspäällikkö keskustelee opintokokonaisuuksista niistä vastaavien opettajien kanssa. Nämä opettajat

puolestaan käsittelevät asiaa vielä mahdollisissa kollegioissa, jotka eivät haastattelujen mukaan kuitenkaan ole osa koulutusohjelman virallista organisaatiota. Opintojakson sisällön suunnittelun vastuu on opintojakson vastuupettajalla, joka tarvittaessa delegoi suunnittelun opintojakson ohjaavalle opettajalle. Yliopettaja kokoaa opintokokonaisuuksien ja -jaksojen kuvaukset ja viimeistelee ne yhdessä kyseisten vastuupettajien kanssa.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi sen, että kollegiokäsittely laajentaa opintojaksojen suunnittelijoiden määrää ja lisää siten sekä asiantuntijuutta että sitoutumista. Kuitenkin suunnitteluprosessin eteneminen edellä kuvatulla tavalla on moniportainen ja vaikea hahmottaa. Monelle opettajalle prosessi ei olekaan itsearviointiraportin mukaan auennut. Opintojaksojen sisällön suunnittelun vastuu on yksittäisillä opettajilla. Tällöin haasteena on löytää sellaisia toimintatapoja, joilla yhteistyössä voidaan varmistaa koulutusohjelman osaamistavoitteiden saavuttaminen.

2.3 Musiikin koulutusohjelman opetuksen toteutus

2.3.1 Opetuksen toteuttamista ohjaavat peruslinjaukset

Itsearviointiraportin mukaan opetuksen toteuttamisen lähtökohtana on muusikolta ja musiikkipedagogilta edellytettävien hyvien toiminnallisten työelämävalmiuksien saavuttaminen ja valmistuminen ohjeajassa. Painopisteinä ovat muusikkouden ja pedagogeilla lisäksi opettajuuden kehittäminen. Näkemystä tavoiteltavasta osaamisesta ja osaamisalueista ei oltu aukikirjoitettu itsearviointiraportissa. Johdon kanssa käydyssä keskustelussa ilmeni, että muusikon osaamisalueita on pohdittu yhteistyössä eurooppalaisten yhteistyökumppanien kanssa. Haastattelussa koulutusohjelmassa tavoiteltaviksi keskeisiksi osaamisalueiksi nousi sekä musiikkien että musiikkipedagogien osalta ennen kaikkea instrumenttiosaaminen. Tämän lisäksi osaamisena nähtiin yleiset kompetenssit. Osa sekä henkilöstöstä että opiskelijoista nosti vahvasti esiin sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot sekä yrittäjäyden, markkinoinnin ja produktiiviset taidot. Arviointivierailulla ei eri keskusteluissa voitu kuitenkaan tunnistaa yhtenäistä näkemystä muusikon tai musiikkipedagogin osaamisalueista.

Itsenäiseen työskentelyyn ja itsereflektioon perustuva opiskelu nähtiin tärkeänä sekä opetusharjoittelussa että instrumenttiopinnoissa. Itsearviointiraportin mukaan instrumenttiopinnot perustuvat opiskelijan ja kokeneen taiteilija-opettajan keskinäiseen vuorovaikutukseen, jossa tai-

don oppimisen yhteydessä auditiivisella, kinesteettisellä ja affektiivisellä tiedolla on keskeinen osuus alan tradition verbaalisen käsitteistön ohella. Opetuksen toteutuksen peruslinjaukset kuulostivat toimivilta, perusteluilta ja koulutusohjelmaan soveltuvilta. Pedagogiikan toteuttaminen nähtiin sekä itsearviointiraportissa että keskusteluissa hyvin yksilöllisenä ratkaisuna. Pedagogista keskustelua käydään opettajakunnassa haastattelun perusteella mm. epävirallisten soitinkollegioiden kesken, mutta joidenkin opettajien mielestä valitettavan vähän niin itsearviointiraportin kuin arviointivierailunkin perusteella. Kaikille yhteisiä pedagogisia linjauksia ei ole.

Vaikka opetuksen peruslinjaukset vaikuttivat toimivilta, perusteluilta ja musiikin koulutusohjelmaan soveltuvilta, arviointiryhmä totesi kuitenkin arviointivierailun ja itsearviointiraportin pohjalta, että selkeä yhteinen käsitys tavoiteltavasta laaja-alaisesta osaamisesta sekä muusikoitten että musiikkipedagogien osalta tuntuisi vaativan vielä yhteistä prosessointia sekä sitoutumista yhteisiin päämääriin ja yhteisiin tavoitteen mukaisiin toimintatapoihin opetuksen toteutuksessa. Osaamisanalyysin työstäminen on käynnissä ja näin ollen myös siitä johdetut pedagogiset peruslinjauksetkin ovat vielä työn alla. Jotta pedagogiset ratkaisut palvelisivat ennen kaikkea tavoiteltavaa osaamista, niiden linjauksista olisi hyvä olla yhteinen käsitys.

2.3.2 Opiskelijan oppimisen tukemisen ja ohjauksen toteutuminen

Kullakin opiskelijalla on oma, koko opintoajaksi nimetty tutoropettaja, jonka kanssa hän käy vähintään vuosittain HOPS-keskustelun. Keskustelussa tarkastellaan sitä, vastaavatko opiskelijan itselleen asettamat tavoitteet ja valinnat toisiaan sekä takaavatko valinnat valmistumisen normiajassa. Arviointipäivän aikana kävi kuitenkin ilmi, että sekä tutoroinnin määrä että laatu vaihtelevat opettajasta riippuen. Itsearviointiraportissa todettiinkin tarve sekä tutoreiden tietojen päivittämiseen että koko yksikön ohjausjärjestelmän kehittämiseen. Tosin itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella osa opettajista katsoo, ettei yksittäisen opettajan edes tarvitse osata ohjata opiskelijaa kokonaistavoitteiden suuntaan. Arviointivierailun perusteella opiskelijoiden ohjaus ja tutorointi toteutuu sekä määrältään että laadultaan hyvin vaihtelevasti. Uudet opetus suunnitelmat tulevat itsearviointiraportin mukaan selkiyttämään ohjausta ja tämä sama viesti välittyi myös arviointikeskusteluissa eri ryhmien kanssa.

Opetusmenetelmien yhtenäisistä linjauksista koulutusohjelmassa ei ole yhteisesti keskusteltu. Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella pedagogiset lähestymistavat ja niistä johdetut menetelmät ovat jokaisen opettajan yksilöllisen arvion varassa eikä niistä ole olemassa yhteisiä linjauksia. Raportissa todetaan, että erilaisia opetusmenetelmiä ei välttämättä ole tarjolla, mutta sitä ei koeta ongelmana. Raportin mukaan instrumenttipedagogiikassa käytetään ongelmakeskeistä opetusta, mutta haastattelun perusteella käsite on ymmärretty varsin suppeasti eikä kyseessä ole varsinainen ongelmaperustainen oppiminen pedagogisena periaatteena. Syynä tähän saattaa olla se, että osalta opettajakuntaa puuttuu nykyaikainen laaja-alainen opettajankoulutus sekä siihen kuuluva yhteinen pedagoginen käsitteistö.

Jokaisella opettajalla on mahdollisuus valita itse omaan opetukseensa sopivia opetusmenetelmiä. Toisaalta sekä itsearviointiraportissa että arviointivierailulla ilmeni, että osa opettajakunnasta olisi halukasta käymään pedagogista keskustelua ja kehittämään opetusmenetelmiä, samoin opiskelijat, mutta osa opettajakunnasta ei kaipaa yhteisöllistä pedagogista keskustelua ja kehittämistä. Haastattelussa välittyi mielikuva, että osa opettajakunnasta ei tunne ammattikorkeakoulupedagogiikan sisällä laajemmin käytävää pedagogista ja metodologista keskustelua eikä välttämättä näe sitä myöskään tarpeellisena.

Arviointivierailulla opiskelijat katsoivat, että heillä on aito mahdollisuus vaikuttaa opetuksen toteutukseen nostamalla asioita avoimeen keskusteluun. Heistä koulutusohjelmassa vallitsee avoin keskustelukulttuuri ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa opetuksen toteutukseen.

Itsearviointiraportin ja keskustelun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi opetuksen henkilökohtaistamisen. Opetusmenetelmien valinnoissa ja erilaisten oppimistyylien huomioimisessa vahvuutena nähtiin opetusmenetelmien yksilöllinen joustavuus sekä opiskelijoiden että opettajien näkökulmasta. Opettajan ja opiskelijan pitkä ohjaussuhde mahdollistaa henkilökohtaiset ratkaisut opetuksen toteutustapojen valinnassa. Arviointityöryhmän mielestä kaikkien opiskelijoiden tasavertainen ja tarkoituksenmukainen ohjaus vaatii kuitenkin kehittämistä. Opiskelijat kokivat hyväksi käytännöksi saman suuntautumisvaihtoehdon tai instrumentin soittajien yhteiset keskustelut, joita osa opettajista käy ryhmänsä kanssa. Itsearviointiraporttissakin kaivattu ohjausjärjestelmän systematisoiminen ja jo olemassa olevien hyvien käytänteiden kehittäminen koko koulutusohjelman käyttöön olisi luonteva askel eteenpäin. Ristiinarviointityöryhmän mielestä haastattelussakin

kaivattu avoin pedagoginen keskustelu ja halu oppia uutta ilman vastakkainasettelua voisi tuottaa hyväksi havaittujen traditionaalisten menetelmien ja uusien pedagogisten mahdollisuuksien liitossa uudenlaista osaamista ja myös uudenlaista kaivattua yhteistyökulttuuria. Koulutusohjelmassa koulutetaan musiikkipedagogeja, jotka saavat tutkintonsa yhteydessä nk. laaja-alaisen opettajakelpoisuuden. Heidän ohjaajinaan toimittaessa vahvuus olisi tuntee ajantasaista pedagogista ajattelua ja osallistua pedagogiseen keskusteluun.

2.3.3 Oppimista edistävien oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentaminen

Muusikon ja musiikkipedagogin työharjoittelu toteutuu sekä omassa talossa että sen ulkopuolella, omissa konserteissa, omassa musiikkiharjoitteluopistossa, freelancer-muusikkona sekä pedagogin tehtävissä oman talon ulkopuolella. Itsearviointiraportin mukaan musiikkipedagogeiksi opiskelevien opetusharjoittelu harjoitteluoppilaitoksessa ja harjoittelun ohjaus on saanut opiskelijoilta positiivista palautetta, koska kyseinen toimintatapa mahdollistaa pitkäkestoisen harjoittelun ja ohjauksen.

Opiskelijat arvostivat omassa harjoittelumusiikkiopistossa saamaansa ohjausta, mutta myös kyseenalaistivat sen antamaa rajallista kuvaa työelämästä. Harjoitusmusiikkiopistoon valikoituu opiskelijoiden mukaan suhteellisen homogeenisia oppilaita, joko aloittelijoita tai hyvin nuoria. Tämä ei opiskelijoiden mielestä vastaa todellisen työelämän tilannetta. Opiskelijat kokivat myös liian vaativana ohjata aloittelevina pedagogeina musiikin vasta-alkajia. Myös itsearviointiraportissa ja arviointivierailun aikana katsottiin, että koulutusohjelma voisi viedä toimintojaan enemmän omien seinien ulkopuolelle. Haastattelussa opiskelijat peräänkuuluttivat raja-aitojen kaatamista sekä musiikin opetuksen sisällä, eri koulutusohjelmien välillä että koulutusalan ja työelämän välillä.

Koulutusohjelman yhteydet työelämään rakentuvat pitkälle opettajien henkilökohtaisten suhdeverkostojen varaan. Itsearviointiraportin mukaan niiden avulla koulutusohjelma auttaa opiskelijoita työelämäyhteyksien solmimisessa. Opala-palautteen mukana opiskelijat kokevat, että työelämäyhteyksien vahvistaminen koulutuksen aikana vaatisi kehittämistä. Arviointikeskustelussa koulutusohjelman johto katsoi, että yksilölliset työelämäyhteydet takaavat parhaiten verkostojen käytön ja että systemaattisempi työelämäyhteyksien kehittäminen vaatisi työn resurssointia. Arviointikeskustelussa opiskelijat näkivät itsensä resurssina uusien oppimisympäristöjen luomiseen. Haastattelussa opiskelijat kokivat, että

koulutuksessa he voisivat valmentautua nykyistä paremmin työmarkkinoille osallistumalla muiden koulutusohjelmien opintoihin perehtyen esim. markkinointiin, juridiikkaan sekä byrokraatiaan.

Verkko-opetusprojekti on mahdollistanut uudenlaisten oppimisympäristöjen rakentamisen, joskaan sitä ei ole itsearviointiraportin mukaan käytetty koulutusohjelmassa hyväksi kovin laajasti. Haastattelussa esiin noussut idea e-portfolion kehittämiseksi koulutusohjelman käyttöön sai kannatusta.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi oppimisympäristöjen ja työelämäyhteyksien rakentamisessa oman harjoittelumusiikkiopiston sekä opettajien henkilökohtaiset työelämäverkostot. Koulutusohjelmalla on tarjolla useita erilaisia keinoja harjoitella opiskeltavia taitoja käytännössä. Talon seinien sisällä tapahtuvan harjoittelun lisäksi tulisi kuitenkin keskittyä entistä enemmän verkostoitumiseen todellisen työelämän kanssa. Opiskelijoita pitäisi entistä enemmän rohkaista ja ohjata ”luomaan” itselleen työharjoittelupaikka. Yhtenä uutena, kannatettavana keinona työelämäyhteyksien rakentamisessa nousi esille ehdotus e-portfolion kehittämisestä opiskelijoiden käyntikortiksi työelämään.

2.3.4 Työelämäyhteyksien ja koulutusohjelman tutkimus- ja kehittämistyön hyödyntäminen

Koulutusohjelman tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrittely on itsearviointiraportin mukaan kesken eikä sitä ole yhteisesti aukikirjoitettu myöskään eurooppalaisella tasolla. Taiteellinen toiminta on kuitenkin tulkittu musiikin osalta alueen kulttuuripalveluja ja vetovoimaisuutta vahvistavaksi tutkimus- ja kehittämistoiminnaksi, joskin sen vaikuttavuus, analysointi ja raportointi on koettu haasteeksi. Tästä huolimatta koulutusohjelman johto katsoi arviointivierailun aikana, että tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja sen määrittelyssä ollaan alalla muuta maata pidemmällä. Koulutusohjelma on mukana Suomalainen musiikkikampus-hankkeessa sekä Eino Roiha -säätiossä. Itsearviointiraportin mukaan niiden hyödyntäminen alueen kehittämiseksi edellyttää vielä lisäpanostusta. Vaikutelmaksi jäi, että koulutusohjelman työelämän tunnistaminen auttaisi myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan ankkuroitumista koulutusyhteisöön.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla ei ole selkeää linkkiä opiskelijoiden oppimiseen tai opetukseen. Hankkeistettujen oppinnäytetöiden määrä on pieni.

Itsearviointiraportin pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi Suomalaisen musiikkikampus -hankkeen, jossa koulutusohjelma on mukana keskeisenä toimijana. Eino Roiha -säätiön perustaminen ja sen toimintaan osallistuminen nähtiin myös vahvuutena. Vetovoimaiseksi vahvuudeksi nähtiin alalle ominaisen taiteellisen toiminnan ja kulttuuripalveluiden tuottaminen ja sitä kautta niiden tunnistaminen ja kehittäminen osaksi tutkimus- ja kehitystyötä.

Ristiinarviointiryhmän mielestä koulutusohjelmalla on hyvät puitteet monien yhteistyökumppaniensa avulla lisätä tutkimus- ja kehittämistyön ja opetuksen yhteistyötä sekä hankkeistettujen opinnäytetöiden lukumäärää. Opettajien tulisikin miettiä yhteisesti, miten hankkeistus koulutusohjelmassa ymmärretään ja miten se Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on linjattu. Tämäkin vaatisi haastattelun perusteella yhteistä keskustelua ja yhteisiä linjauksia koulutusohjelman sisällä.

2.3.5 Koulutusyksiköiden ja -ohjelmien välisen yhteistyön toteutuminen

Itsearviointiraportin mukaan kulttuurialan sisäinen yhteistyö toteutuu lähinnä projektien yhteydessä. Koulutusohjelma tekee yhteistyötä mm. Kielikeskuksen, Ammatillisen opettajakorkeakoulun ja Sosiaali- ja terveystieteiden kanssa sekä Musiikkikampuksen nimissä Jyväskylän yliopiston ja Ammattiopiston konservatorion kanssa. Opettajat osallistuvat Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja kulttuurialan työryhmiin ja kehittämistiimeihin, joissa on myös opiskelijaedustus. Vuoden 2004 keväällä toteutettiin yksikön koulutusohjelmien yhteinen ideariihä, Fuusiopaja, jossa ideoitiin viisi yhteistä oppimis- ja työelämäprojektia, jotka kaikki käynnistyivät.

Yhteistyö niin koulutusohjelman sisällä kuin muidenkin koulutusohjelmien kanssa nähtiin raportissa kuitenkin ongelmallisena. Esteenä yhteistyölle nähdään mm. koulutusohjelmien opetussuunnitelmien rakenteelliset erot. Koulutusohjelmassa on tartuttu jo tämän epäkohdan poistamiseen tulevaisuudeksi suunnitelluilla henkilöstökoulutuksilla, jotka pyritään kohdentamaan aiempia koulutuksia paremmin.

Opiskelijat pitivät kokemuksiaan erilaisista työelämän kanssa toteutetuista projekteista antoisina. Heistä näitä, mielellään monialaisia projekteja voisi opintoissa olla enemmänkin, koska niissä voi kehittää monipuolisesti ammattitaitoaan ja omaa työelämäkompetenssiaan. Opiskelijat kokivat myös, että koulutuksessa he voisivat valmentautua nykyistä paremmin työmarkkinoille osallistamalla monialaisten ammattikorkeakou-

koulun muiden koulutusohjelmien opintoihin perehtyen esim. entistä laajemmin muusikon työelämään, markkinointiin, juridiikkaan sekä virallisten asioiden hoitamiseen.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuudeksi luovan toimialan eteenpäin viemisen avainhenkilöiden sitoutumisen kautta. Ristiinarviointiryhmän mielestä koulutusohjelman mahdollisuutena voidaan nähdä yhteiset projektit ja yhteinen koulutustehtävä joidenkin muiden ammattikorkeakoulun yksiköiden kanssa. Jotta tästä yhteistyöstä saadaan irti paras mahdollinen tulos, edellyttää se yhteistä suunnittelua ja yhteisen ymmärryksen luomista koulutuksen tavoitteista sekä projektien arvottamista oppimisympäristönä.

2.3.6 Opettajien yhteistyö opetuksen toteuttamisessa

Itsearviointiraportin mukaan opettajien yhteistyö opetuksen toteutuksessa vaihtelee opettajasta ja aineesta riippuen ja on siten hyvin yksilöllisestä. Instrumenttiohjauksessa osa opettajista on jatkuvassa vuorovaikutuksessa kollegansa kanssa. Arviointikeskustelussa välittyi käsitys, että opettajat tekevät kyllä yhteistyötä opiskelijoiden kanssa, mutta eivät ole erityisen halukkaita tekemään yhteistyötä keskenään. Tämän nähtiin heijastelevan alan opetuksen traditioita.

Ristiinarviointiryhmän mielestä kokonaisvaltaisen yhteistyökulttuurin luominen edellyttää sekä tahtoa että taitoa. Mikäli yhteiskulttuuria halutaan luoda, sen eteen on tehtävä töitä. Tämä työ voisi käynnistyä alan yhteisellä osaamisanalyysillä, josta edelleen päästäisiin osaamistavoitteista johdettujen pedagogisten käytänteiden yhteistoiminnalliseen rakentamiseen. Yhteistyökulttuurin luominen tarkoittaisi ”luokkahuone-työskentelyä” ja siitä keskustelun avaamista. Yhteisöllisen synergian edut paljastuvat yhteistyötä tekemällä.

2.3.7 Opintojaksojen toteutuksen ajoituksen perusteet ja menettelyt

Itsearviointiraportin mukaan opintojaksojen ajoituksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijan ammatillisten taitojen kehittymistä tukeva ajoitus. Raportin perusteella yksi kehittämisen paikoista ohjausjärjestelmässä on kurssien tarjontasyklin ja kysynnän yhteensovittaminen erityisesti musiikkikasvatuksessa. Haastattelussa opiskelijat kuitenkin totesivat, että uuden opetussuunnitelman myötä tilanne on helpottunut.

2.4 Musiikin koulutusohjelman tulokset ja opiskelijoiden oppiminen

2.4.1 Koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arviointi ja varmistaminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella palautetta koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisesta tulee montaa kautta. Seurantatietoa arviointia varten saadaan laatujärjestelmään liittyvien palautteiden, arviointien ja mittareiden avulla. Lisäksi koulutusohjelman eri instrumenttien tutkintojärjestelmä tuo palautetta puolivuositain opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisesta. Niin opiskelijoille kuin alumneille tehdään kyselyjä, ja opintojaksopalautteita käytetään opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa ja kehittämisessä. Opiskelijat voivat antaa palautetta opetussuunnitelman ja opintojaksojen toteutumisesta koulutusalaohjelmien ja koulutusjohtajan kanssa vuosittain käytävässä opiskelijapalauteseminaarissa. Eräissä suuntautumisvaihtoehdossa tutoropettaja on pitänyt tutoroitavilleen useamman palautekeskustelutilaisuuden vuodessa ja muut opiskelijat toivoivat samaa käytäntöä myös muihin suuntautumisvaihtoehtoihin. Suurissa palauteseminaareissa käsittelyyn tulevat asiat muotoutuvat yleensä erilaisiksi kuin pienemmissä ryhmissä kokoonnuttaessa.

Itsearviointiraportissa olleiden tunnuslukujen perusteella koulutusohjelman vetovoima on hyvä (129 ensisijaista hakijaa/40 aloituspaikkaa) ja tutkinnot suoritetaan keskimäärin ohjeajassa (keskimääräinen opiskeluaika 4 vuotta). Opintojen keskeyttäminen ei ole ongelmana koulutusohjelmassa, sillä keskeyttämisprosentti nuorilla on 4,1 %. Opiskelijoiden työllistymisaste heti valmistumisen jälkeen on kuitenkin alhaisella tasolla, sillä mittareiden mukaan valmistumisvaiheessa töissä oli 55 % opiskelijoista. Arviointivierailulla käytyjen keskustelujen yhteydessä kävi ilmi, että musiikin koulutusohjelmasta valmistuneilla opiskelijoilla on suuri koulutushalukkuus. Yksi tutkinto ei riitä, vaan opiskelija hakee aina vain lisää osaamista ja valmistumisen jälkeen hakeudutaan jatko-opintoihin esimerkiksi yliopistoon. Tätä oman osaamisen kehittämistä ei ole haluttu mitenkään estää, mutta se näkyy koulutusohjelmassa heikkoina työllistymislukuina. Työttömyys on kuitenkin käytännössä vähäistä.

Haastattelussa koulutusohjelman johtajat olivat sitä mieltä, että koulutusohjelman opetus on erittäin laadukasta ja opettajien instrumenttiosaaminen on erittäin korkeata tasoa. Monet opettajista ovat haluttuja

ohjaajia ja opiskelijat hakeutuvat koulutusohjelmaan hyvän opettajan vetämänä. Koulutusohjelma on valtakunnallisesti arvostetussa asemassa muiden vastaavien koulutusohjelmien joukossa ja kilpailukyky koulutusmarkkinoilla on hyvä. Kilpailukykyä parantaa Musiikkikampus -hanke, jossa yhteistyötä tehdään Jyväskylän yliopiston ja ammattiopiston Konservatorion kanssa. Vastaavaa yhteistyötä ei ole muualla maassa olemassa. Opiskelijat kokivat haastattelussa, että koulutusohjelma vastaa hyvin työelämän osaamisvaatimuksiin. Opiskelijoilla on sellainen tunne, että turvallisin mielin voi lähteä työelämän palvelukseen. Valmistumisvaiheessa oleva opiskelija kertoi, että hän tuntee pärjäävänsä hyvin työelämässä ja ettei mitään jäänyt puuttumaan koulutustarjonnasta.

Tunnuslukujen perusteella hankkeistettujen opinnäytetöiden osuus (33 %) on alhainen ammattikorkeakoulun tavoitteisiin nähden. Koulutusohjelma on käynnistänyt jo toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään opinnäytetöiden ja tutkimus- ja kehitystyön parempaa integroitumista. Samalla voidaan auttaa myös opiskelijoita työllistymään paremmin. Opiskelijat toivoivat enemmän työelämälähtöisiä kehittämistehtäviä ja projektiopintoja. Opettajat kokivat tutkimus- ja kehitystyön olevan irrallista ja linkittyvän huonosti käytännön opetukseen. Havaittavissa oli myös negatiivista asennoitumista tutkimus- ja kehitystyötä kohtaan. Koulutusohjelmassa ei ole vielä muodostettu yhteistä käsitystä siitä, mitä tutkimus- ja kehitystyö musiikin alalla voi olla ja koulutusohjelman kehittäminen tältä osin on vasta aluillaan.

Yksilötasolla opetussuunnitelman toteutumista ennakoidaan ja pyritään varmistamaan henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) avulla. Opiskelijat käyvät HOPS-keskusteluja tutoropettajien kanssa vähintään kerran vuodessa ja aina tarvittaessa. HOPS-keskusteluissa todetaan opintojen eteneminen ja suunnitellaan tulevan lukuvuoden opinnot opetussuunnitelmaan pohjautuen. Keskustelut dokumentoidaan paperille, jotka tutoropettaja säilyttää mapissa. Koulutuspäällikkö tarkistaa henkilökohtaiset opintosuunnitelmat. Suuntautumisvaihtoehdot on suunniteltu hyvin tiukoiksi ja vain vähän valinnaisuutta sisältäviksi. Opiskelijat ottavat vain harvoissa tapauksissa opintoja muilta koulutusaloilta. Erityisesti tarve musiikin liiketoimintaosaamisen ja markkinointiosaamisen lisäämiseksi tuli haastatteluissa esille. Käytännössä yrittäjyysopintoja ei kuitenkaan valita liiketalouden koulutusohjelmasta, koska oman koulutusohjelman tarjonta koetaan kiinnostavammaksi. Musiikin koulutusohjelmassa on myös oma yrittäjyysopintopaketti tarjolla. Opintojen ohjausjärjestelmän kuvaus puuttuu. Opintotoimisto ei tiedä, millaista opetussuunnitelmaa

kukin opiskelija toteuttaa ja tutkintotodistusten kirjoitusvaiheessa joudutaankin miettimään, mihin ryhmään mikäkin opintojakso kuuluu tai voidaan sijoittaa.

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että laatujärjestelmää hyödynnetään koulutusohjelman tavoitteiden ja opetussuunnitelman toteutumisen arvioinnissa ja että palautetietoa tulee useammasta eri lähteestä. Koulutusohjelman vahvuutena on lisäksi laadukas opetus ja hyvä kansallinen kilpailukyky, jonka säilymistä tukee yhteistyö Jyväskylän yliopiston ja ammattiopiston Konservatorion kanssa. Kehittämishaasteina arviointiryhmä näkee opinto-ohjauksen läpinäkyvyyden lisäämisen niin, että opiskelijan ohjausjärjestelmästä on selkeä kuvaus olemassa ja että opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma olisi niin koulutuspäällikön, opettajien kuin opintotoimiston nähtävissä, jolloin opiskelijan ammatillisesta kehittämisestä ja opetussuunnitelmien toteutumisesta voidaan ottaa yhteisvastuu.

2.2.2 Työelämän osallistuminen koulutusohjelman toteutuksen ja sen tulosten arviointiin

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella työelämän palautetta saadaan työharjoittelujen ja projektien yhteydessä, alumneilta sekä yksittäisinä henkilökohtaisten kontaktien kautta. Haastatteluissa todettiin, että työharjoittelun palautteet eivät välity kaikille. Tilanne on huomioitu ja palautteita tullaan jakamaan koulutusohjelmakokouksissa. Työelämän edustajien osallistuminen koulutuksen tulosten arviointiin nähtiin puutteellisenä, lukuun ottamatta opetusharjoittelua. Musiikin neuvottelukunta on ollut olemassa vasta lyhyen aikaa ja kokoontunut vain kaksi kertaa, joten neuvottelukunta ei vielä ole edennyt työssään opetussuunnitelmien arviointiin saakka. Jatkossa musiikin neuvottelukunnan hyöty riippuu siitä, kuinka kiinnostuneita sen jäsenet ovat kehittämistyöstä ja kuinka he sitoutuvat siihen. Koulutusohjelman johdolla oli näkemys, että neuvottelukunnasta tulee kehittymään hyvä väline koulutusohjelman kehittämiseksi.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että sekä yhteydet työelämään että laajat palauteverkostot ovat olemassa ja ne ovat toimivia. Lisäksi vahvuudeksi nähtiin musiikin neuvottelukunnan olemassaolo. Tulevaisuuden kehittämishaasteita musiikin koulutusohjelmassa ovat musiikin neuvottelukunnan kehittäminen hyväksi työkaluksi sekä työelämän palautteiden systemaattinen tuominen koulutusohjelmaan.

2.4.3 Opintojaksojen toteutuksen arviointi

Itsearviointiraportin perusteella laatukäsikirjassa kuvatun opintojaksopalautejärjestelmän mukainen opintojaksopalauteiden kerääminen on aloitettu syksyllä 2005. Opintojakson ohjaava opettaja vastaa palautteen keräämisestä ja raportoinnista koulutuspäällikölle. Palautteet käydään läpi keväisin opiskelijapalauteseminaarissa koulutuspäällikön johdolla. Arviointivierailun yhteydessä arviointiryhmälle esitettiin kooste opintojaksojen opiskelijapalautteista. Opintojaksot olivat saaneet opiskelijoilta muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta hyvän arvioinnin. Opiskelijat ovat ilmeisen tyytyväisiä opetuksen tasoon. Opintojaksojen toteutusta arvioidaan lisäksi instrumenttitutkintojen, tenttitulosten ja oppinäytteiden kautta. Opiskelijoiden haastattelussa tuli esille se, että opiskelijat kokevat opettajat helposti lähestyttäviksi ja että keskustelua käydään paljon ei-muodollisissa yhteyksissä.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että opintojaksopalauteiden kerääminen on systematisoitu ja tuloksia käsitellään yhdessä opiskelijoiden kanssa palauteseminaarissa. Tätä hyvää käytäntöä voidaan edelleen kehittää toteuttamalla palautekeskustelut esimerkiksi suuntautumisvaihtoehdoittain pienemmissä ryhmissä. Arviointihetkellä opintojaksojen systemaattisempi palautejärjestelmä on otettu vasta käyttöön ja käytännöt vaativat vielä kehittämistä. Kehittämishaasteena on siten se, että palautetieto todella johtaa muutoksiin opintojaksojen seuraavissa toteutuksissa. Myös dokumentointia tästä prosessista tulee kehittää.

4.4.4 Opiskelijoiden oppimisen arviointi

Itsearviointiraportin perusteella arviointiperusteet ilmoitetaan pääosin opintojakson alkaessa ja arviointi vaihtelee opettaja-/opintojaksokohdaisesti. Oppimista arvioidaan suullisilla ja kirjallisilla instrumenttitutkinnoilla, tenteillä, kirjallisilla ja/tai suullisilla itsearvioinneilla, vertaisarvioinneilla ja mm. instrumenttiopinnoissa ja opetusharjoittelussa jatkuvalla itsearvioinnilla ja ohjaavan opettajan arvioinnilla. Pedagogeiksi valmistuvat tekevät opintojensa päätteeksi portfolion. Arviointivierailulla kävi ilmi, että pedagogien lisäksi myös muusikoilla on käytössä oman oppimisen kansio. Kukaan haastatelluista opettajista ei kuitenkaan ollut nähnyt muusikon portfoliota. Epäselväksi jää, miten tätä portfoliota ohjataan ja hyödynnetään opiskelijan uraohjauksen tukena. Opiskelijan

itsearviointia tapahtuu koko ajan. Opiskelijoiden mielestä numeerinen arviointi tällä alalla on epäolennaista, sillä taidot kehittyvät koko ajan ja joka hetki oma osaaminen on konkreettisesti näytettävä.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi monipuoliset arviointimenettelyt. Oppimisen arvioinnissa käytetään itse- ja vertaisarviointia ja opettajan arviointia. Vahvuudeksi nähtiin myös pedagogiseksi opiskelevien reflektoinnin avulla koottu portfolio.

Oman osaamisen esittely sähköinen portfolion avulla saattaisi olla toimiva ratkaisu paperisen sijaan musiikin alalla, sillä tällä alalla ensisijaista on sen hetkisen osaamisen näyttäminen. Sähköisessä portfoliossa voisi tallettaa ja esittää musiikkinäytteitä äänitiedostoina. Tämä toki vaatii tarvittavan teknisen laitteiston, ohjausta niiden käyttöön ja yhteistyötä muiden koulutusalojen kanssa.

2.4.5 Arviointi- ja palautetiedon hyödyntäminen koulutusohjelman kehittämistyössä

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella koulutusohjelmassa koetaan palaute tärkeänä osana toimintaa ja saatuun palautteeseen reagoidaan mahdollisimman nopeasti. Palautetta hyödynnetään sekä koulutusohjelman kehittämisessä että henkilökunnan osaamisen kehittämisessä. Opintojaksojen kehittämisen vastuu on opintojakson ohjaavalla opettajalla. Koulutusohjelmaa koskevat opiskelijapalautteet käydään läpi opiskelijoiden palauteseminaarissa ja korjaavia toimenpiteitä koskevat päätökset tehdään johtoryhmässä keväisin. Opiskelijoilla ei ollut haastattelun perusteella selkeää näkemystä siitä, johtaako palaute muutoksiin koulutusohjelmatasolla.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi avoimen suhtautumisen palautetta kohtaan sekä toiminnan joustavuuden ja reagoitavalmiuden, mitkä kaikki luovat hyvää pohjaa kehittää koulutusohjelmaa työelämän tarpeita vastaavaksi. Myös henkilöstö on valmis kehittämään omaa osaamistaan palautteiden perusteella. Palautetiedon huomioon ottamisesta koulutusohjelman kehittämisessä ei kuitenkaan ole dokumentoitua näyttöä.

2.4.6 Koulutusohjelman kehittäminen

Itsearviointiraportin ja arviointivierailun perusteella musiikin koulutusohjelman kehittämiskohteita ovat tutkimus- ja kehitystyön määrittely ja

tunnistaminen sekä koulutusohjelmalle sopivan toteutusmallin luominen. Lisäksi keskeisenä kehittämistavoitteena on kulttuuriyksikön laatujärjestelmän käyttöönotto ja systemaattisen arviointi- ja palautekäytäntöjen kehittäminen siten, että työelämän näkemykset ovat vahvasti mukana koulutusohjelman laadun arvioinnissa ja kehittämisessä.

Koulutusohjelman olemassaolon kannalta on elintärkeää profiloitua valtakunnallisessa koulutustarjonnassa. Koulutusohjelman johdon mielestä profiloitumiseen on erinomaiset mahdollisuudet, koska opettajien instrumenttiosaaminen on hyvin korkeata tasoa ja osaamista pidetään yllä henkilöstön kehitysohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden kautta. Tämä osaamisen hankintasuunnitelma on osa Tatu-prosessia. Musiikkikampuksen toiminnan vakiinnuttaminen katsotaan tärkeäksi tehtäväksi, sillä kampukseen liittyvä eri toimijoiden välinen yhteistyö on yksi niistä vahvuuksista, jolla voidaan profiloitua ja erottua muista. Muualla Suomessa ei vastaavaa yhteistyötä ole. Lisäksi yliopiston kanssa tehtävää yhteistyötä halutaan laajentaa koskemaan myös tutkimusta ja kehitystyötä. Johto ja opettajat näkevät, että profiloitumisen kannalta ensisijaista on tarjota opiskelijoille mahdollisimman vahva instrumenttiosaaminen. Opiskelijat tosin kaipaavat mahdollisimman monipuolista koulutusta. He eivät nostaneet instrumenttiosaamista kärkeen, vaan korostivat moniosaamista. Opiskelijat toivoivat työelämälähtöisiä kehittämistehtäviä.

Ristiinarviointiryhmä tunnisti koulutusohjelman vahvuuksiksi sen, että koulutusohjelmassa on tunnistettu olennaiset kehittämishaasteet, mikä tarjoaa hyvät lähtökohdat kehittämistyölle. Musiikin koulutusohjelman tulevaisuuden kehittämishaasteiksi nousi tutkimus- ja kehitystyön määrittäminen ja ymmärtäminen sekä tämän yhdistäminen toimivasti opetukseen. Johto ja opettajat näkevät koulutusohjelmassa tärkeimpänä instrumenttiosaamisen, kun taas opiskelijat nostivat esiin laaja-alaisen osaamisen ja työelämälähtöiset kehittämisprojektit. Kun työelämän näkemys työelämän osaamisvaatimuksista saadaan selville, voidaan käydä keskusteluun tulevaisuuden missiosta ja visiosta. Eri tahojen välisen yhteistyön ja keskustelun kautta voidaan sitten luoda yhteinen näkemys koulutusohjelman tavoitteista, sisällöstä ja kehittämistoimista.

2.5 Musiikin koulutusohjelman toteuttamista tukevat palvelut ja tukitoimet

Ristiinarviointiryhmä tunnisti tukipalveluiden vahvuuksiksi yksikössä sijaitsevien opintotoimiston ja kirjaston hyvin toimivat palvelut. Myös

työterveyspalveluihin ollaan henkilöstön keskuudessa tyytyväisiä. Sen sijaan ammattikorkeakoulutason kaikkia tukipalveluita ei välttämättä tunnisteta eikä osata käyttää hyväksi. Esimerkiksi ura- ja rekrytointipalveluiden sisältö on jäänyt opiskelijoille ja opettajille vieraaksi. Jo parin vuoden ajan toteutettujen matriisivierailujen ei ole koettu parantaneen tilannetta toivotulla tavalla vaan osa tukipalveluista on säilynyt etäisinä. Arviointivierailun aikana tuli esiin, että yksiköissä tapahtuvat matriisitalaisuudet koettiin sekä aikaa vievinä että sisällöltään kaukaisina koulutusohjelman oman toiminnan kannalta. Toisaalta matriisien toimimattomuuden taustalla nähtiin arviointivierailulla myös yksikön matriisityöryhmiin osallistumisen muoto, jossa vastuu eri matriisityöryhmistä on hajautettu yksikön sisällä eri koulutusohjelmien kesken. Koska kulttuurin yksikön koulutusohjelmat sijaitsevat eri puolilla kaupunkia saattaa keskustelu ja tiedottaminen yksikön sisällä sekä yksikön ja matriisien välillä jäädä ainoastaan sähköpostin varaan.

Itsearviointiraportissa ja arviointivierailulla syyksi tukipalveluiden toimimattomuuteen koettiin myös tukipalveluiden sijainti pääkampuksella, jolloin kasvokkain tapahtuva asioiden hoito heti palveluntarpeen ilmetessä vaatisi siirtymistä paikasta toiseen. Lisäksi tukipalveluiden ei koettu tarjoavan koulutusohjelman kaipaamia palveluita. Henkilöstön tyytymättömyyden syyksi musiikin koulutusohjelman johto näki myös sen, että ammattikorkeakoulutason päätöksentekoa ja toimintaa ei tunneta riittävän hyvin. Ratkaisuksi tarjonnan ja tarpeiden yhteensovittamiseen opettajat ehdottivat tukipalveluissa toimivien henkilöiden urakiertoa yksiköstä toiseen ja palveluiden fyysistä läheisyyttä. Epäselväksi sen sijaan jäi, mitä palveluita koulutusohjelman henkilöstö jäi tukipalveluilta kaipaamaan sekä miten koulutusohjelma ja sen henkilöstö itse voisi kehittää tukipalveluiden tehokkaampaa hyödyntämistä ja käyttöönottoa – esimerkiksi sähköistä asiointia kehittämällä.

Myös kielikeskuksen opetuksen tarjontaan ja sen sujuvuuteen oltiin itsearviointiraportin perusteella jonkin verran tyytymättömiä niin henkilöstön kuin opiskelijoiden osalta. Toisaalta arviointivierailun yhteydessä opiskelijat näkivät kielten opiskelun tärkeänä ammatillisen osaamisen kannalta ja olivat tyytyväisiä tarjontaan. Opiskelijat toivoivat kuitenkin kieliopetuksen toteutusta lähempänä sekä enemmän konkretiaa opintoihin, jotta kieliä opiskeltaisiin enemmän kuin pakolliset opinnot. Myös opettajat kritisoivat alan substanssin puuttumista kielikeskuksen opetuksesta.

Yhteenvetona voidaan todeta, että yksikössä sijaitsevat tukipalvelut toimivat hyvin. Sen sijaan pääkampuksen tukipalveluiden ei koeta autta-

van riittävästi omaa työtä. Tukipalveluiden hyödyntämisen kannalta niistä tiedottaminen sekä yksikön ja tukipalveluiden välisen tehtävänjaon selkeyttäminen näyttäisi olevan tarpeen, jotta eri palveluihin osattaisiin ottaa yhteyttä oikeassa asiassa oikeaan aikaan. Matriisitoimintoihin osallistumista ja niiden toiminnasta tiedottamista olisi syytä ehkä kehittää yksikön sisällä. Myös matriisivierailujen uudelleenorganisointia tulisi miettiä jatkossa aikaisempaa vuorovaikutteisempaan ja syvällisempään suuntaan.

3 Musiikin koulutusohjelman oma kysymys

Mitä keinoja koulutusohjelmalla on lisätä työ- ja opiskeluympäristön yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutteisuutta?

Koulutusohjelma nostaa itsearviointiraportissaan esiin kysymyksen, mitä keinoja koulutusohjelmalla olisi lisätä opiskelu- ja työympäristön yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutteisuutta. Itsearviointiraportin mukaan musiikin koulutusohjelman nykyiset viralliset vuorovaikutustilanteet ovat kulttuurialan ja koulutusohjelman (osallistujia 20–23) kokoukset sekä yhteiset koulutuspäivät. Tämän lisäksi vuorovaikutusta henkilöstön kesken voi tapahtua päivittäin epävirallisissa kohtaamisissa mm. opintotoimiston ja kirjaston kanssa. Epäviralliset kohtaamiset opettajien ja muun henkilöstön kanssa mm. Ravintola Menuetissa nousevat esille myös opiskelijoiden haastattelussa tärkeinä ja toimivina keskustelu- ja palautekanavina virallisten palautekeskusteluiden lisäksi. Opiskelijoiden ja opettajien sekä muun henkilöstön välinen vahva ja avoin keskustelukulttuuri tekikin vaikutuksen arviointiryhmään. Tästä huolimatta yhteisöllisyyden ja keskinäisen keskustelu- ja vuorovaikutuskulttuurin koetaan koulutusohjelmassa tarvitsevan lisäpanostusta ja kehittymistä. Yhteisöllisyyden rakentaminen on monen eri asian sekä toimintatapojen kehittymisen summa vaatien paljon työtä. Ongelman tunnistaminen on kuitenkin jo ratkaisujen etsimisen alkua. Itsearviointiraportin ja arviointivierailun pohjalta arviointiryhmä nostaa esille seuraavia huomioita sekä niiden myötä hahmottuvia haasteita.

Arviointivierailun haastattelussa koulutusohjelman johto nosti kulttuurin alan kehittämisen isoksi esteeksi kulttuurin alan pirstaleisuuden sekä yhteisöllisyyden vajeen. Keinona yhteisöllisyyden kehittämiseksi koulutusohjelman johto näki kulttuurialan yhteiset kokoukset ja koulutuspäivät, joissa jakaa ja käsitellä yhteisiä asioita. Opettajien keskuudessa yhteisöllisyyttä edistävät kokoukset ja koulutukset nähtiin kuitenkin turhauttavina, sillä ne eivät kosketa tarpeeksi omaa substanssia eivätkä ole vuorovaikutteisia. Myöskään koulutussisällöt eivät ole täyttäneet opettajien odotuksia. Sen sijaan musiikin koulutusohjelman omat kokoukset koettiin opettajien kesken tarpeellisiksi ja mielekkäiksi, sillä asiat koskettavat lähemmin omia työtehtäviä. Yhteisten koulutusten sijaan opettajat toivoivat panostusta oman työn kehittämiseen.

Arviointivierailun opettajien haastattelussa kulttuurialan yhteisöllis-

syyden ja keskinäisen vuorovaikutuksen edistäminen koettiin keinotekoiseksi pakkoavioitoksi. Kulttuurialan, kuten koko ammattikorkeakoulun, yhteisöllisyyden luomista tai edistämistä ei nähty olennaisena asiana koulutusohjelman toiminnan kannalta vaan musiikin koulutusohjelman menestyksen katsottiin lähtevän substanssin hallitsemisesta. Itsearviointiraportin mukaan yksi yhteisöllisyyden kehittämisen haasteista onkin tai tulee olemaan joidenkin opettajien asenne muuhun kuin juuri heidän substanssiosaamiseensa liittyviin kysymyksiin. Toisaalta moni opettaja koki haastattelussa yhteisten asioiden kulkevan liian abstraktilla tasolla, jotta he voisivat ottaa asiaan kantaa. Ratkaisuna ongelmaan opettajat esittivät mm. asioiden etukäteen valmistelua pienryhmissä sekä parempaa tila- ja aikasuunnittelua. Myös strategiatyöhön osallistumisen laajentaminen useammalle henkilölle voisi auttaa asioiden tuomista koulutusohjelman käyttöön.

Yhteisöllisyyttä voidaan lisätä myös yhdessä tekemisen avulla. Musiikin koulutusalan tutkimus- ja kehitystyön tavoitteiden ja keinojen määrittelyn yhteydessä toivottavasti muotoutuu yhteinen tahtotila siitä, että koulutusohjelman mission ja vision toteuttamiseksi tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä koko Keski-Suomen alueen kulttuurialan toimijoiden kesken. Yhteistyön yksi luonteva toteuttamistapa on erilaiset kehittämisprojektit. Opetushenkilöstön täytyy vain uskaltaa rohkeasti ”heittäytyä” mukaan kehittämistyöhön. Opiskelijoilla tämä valmius on jo olemassa. Kulttuurialan osaamiskeskittymän luomisessa tulee hyödyntää koko ammattikorkeakoulun osaamista. Kaikkea ei tarvitse osata tehdä itse.

Kysymys kulttuurialan yhtenäisyydestä nousi esille myös opiskelijoiden haastattelussa. Opiskelijoiden haastattelussa nousi vahvasti esille tarve ja toive kulttuurialan, ja jopa koko ammattikorkeakoulun, välisestä yhteistyöstä esimerkiksi projektien parissa. Opettajat sen sijaan näkivät haastattelussa kulttuurialan yhteistyön joko–tai -asetelmana kulttuurialan tai musiikkikampanjan kehittämisen välillä. Kulttuurialan kokonaisuuden tuomien etujen hahmottaminen ja niistä keskusteleminen voisikin olla paikallaan alan yhtenäisyydestä keskusteltaessa, esim. siitä, mitä lisäarvoa sähköisten portfolioiden laatiminen ja visuaalinen suunnittelu/markkinointi voisi tuoda musiikin koulutusohjelmalle. Yhteistyön kehittämiseksi myös parempi tiedottaminen muista kuin opetustehtävistä yksikön tilaisuuksissa lienee tarpeen, sillä itsearviointiraportin perusteella kollegojen työn sisällön tuntemisessa on toivomisen varaa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että koulutusohjelman sisällä olisi hyvä luoda keinoja tuoda nyt henkilöstön ja opiskelijoiden välillä toi-

miva, kehittämistä tukeva vuoropuhelu myös henkilöstön keskinäiseen kehittämistyöhön. Tämä edellyttää uudenlaista avoimuutta ja itsensä yhteisöllistä ”likoon laittamista”. Välineenä voisivat toimia erilaiset voimauttamista tukevat työtavat, mutta ennen kaikkea yhteisöllisyyden kehittäminen edellyttää asenteellista ”aseistariisunaa” ja vastakkain asettelun purkamista.

4 Musiikin koulutusohjelman vahvuudet ja kehittämishaasteet

4.1 Vahvuudet

Tekemänsä arvioinnin perusteella arviointiryhmä korostaa seuraavia koulutusohjelman vahvuuksia:

1) **Kulttuurialan vahva strategiatyö:** Kulttuurialan koulutusyksikön ja musiikin koulutusohjelman selkeä vahvuus on sen systemaattinen strategiaprosessi, joka on kuvattu yksikön toiminnanohjauskäsikirjassa. Lisäksi Kulttuurialan koulutusyksikölle on luotu oma strategia, jolla on selvä yhteys alueelliseen luovan toiminnan strategiaan ja musiikin koulutusohjelman strategia on sen osa.

2) **Tehokas ja tuottava koulutusprosessi:** Opiskelijat valmistuvat Musiikin koulutusohjelmasta alle ohjeajan ja koulutusohjelman keskeytysprosentti on alhainen. Ammatillisesti korkeatasoinen opetushenkilöstö ja jäsennetty koulutusprosessi varmistavat tuloksekkaan toiminnan.

3) **Musiikin kansainvälisyys ja verkostoituminen:** koulutusohjelman vahvuutena ovat runsaat kansainväliset kontaktit, osallistuminen eurooppalaiseen sekä korkeakoulujen väliseen verkostoitumiseen ja kehittämistyöhön. Opettajat omaavat laajat kontaktipinnat työelämän kanssa sekä halun kehittää yhteistyötä muusikin ja kulttuurin toimijoiden kanssa.

4) **Opiskelijälähtöisyys:** Opetusmenetelmien valinnoissa ja erilaisten oppimistyylien huomioimisessa vahvuutena on opetusmenetelmien yksilöllinen joustavuus sekä opiskelijoiden että opettajien näkökulmasta. Opettajan ja opiskelijan pitkä ohjaussuhde mahdollistaa henkilökohtaiset ratkaisut opetuksen toteutustapojen valinnassa.

5) **Avoimuus ja keskusteleavuus yhteisössä henkilöstön ja opiskelijoiden välillä:** Musiikin koulutusohjelman opiskelijat kokevat, että heillä on aito mahdollisuus vaikuttaa opetuksen toteutukseen nostamalla asioita avoimeen keskusteluun. Heistä koulutusohjelmassa vallitsee avoin keskustelukulttuuri ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa opetuksen toteutukseen.

4.2 Kehittämishaasteet

Raportin yhteenvedona arviointiryhmä esittää harkittavaksi seuraavia kehittämisehdotuksia -koulutusohjelmaan:

1) Koulutusalan yhteisen päämäärän kirkastaminen ja musiikin koulutusohjelman roolin ja merkityksen tunnistaminen sen osana. Koulutusohjelman tulisi jäsentää yhteistoiminnallisesti tietoinen käsitys alan tavoiteltavasta osaamisesta ja johtaa siitä myös yhteisöllisesti jaettu käsitys koulutusohjelman pedagogista periaatteista.

2) Tutkimus- ja kehittämistoiminnan määrittämisen tarve ja liittyminen koulutusohjelmaan. Koulutusohjelman tulisi rohkeasti luoda ”itsensä näköistä”, koulutusohjelman tehtävää tukevaa tutkimus- ja kehittämistyötä. Opiskelijat tulisi entistä tiiviimmin nähdä tässä työssä resurssina ja toisaalta tutkimus- ja kehittämistyötä kehittää myös opiskelijoiden oppimisresurssina. Kulttuurialalla tulisi jatkaa edelleen keskustelua siitä, mitä aluekehitys tarkoittaa ja miten sitä voidaan edistää sekä vahvistaa opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia.

3) Jaettu asiantuntijuus ja osaaminen sekä tiimityö ovat nykypäivänä menestymisen edellytys. Yksilöiden erilaisuus on luova voimavara, mutta erilaisuuden sietämiseen liittyy kuitenkin aina toisten kunnioitus ja tukeminen. Koulutusohjelmassa tulisi ryhtyä pohtimaan, miten opitaan avoimesti oppimaan muilta asiantuntijoilta ja kehittämään niin omia kuin yhteisönkin vuorovaikutustaitoja.

4) Arviointikäytäntöjen läpinäkyvyys, systemaattisuus ja vertailtavuus (laatu-järjestelmän ja systemaattisten palautekäytäntöjen kehittäminen). Musiikin koulutusohjelmassa on hyviä käytäntöjä, mutta niiden käyttöönottoa ja palautetiedon käsittelyn systemaattista dokumentointia voisi kehittää. Erityisesti henkilökohtaisten palautteiden dokumentointi ja hyväksikäyttö koulutusohjelman kehittämisessä voisi tuoda kaivattua yhteistä keskustelua koulutusohjelman suunnitteluun, opetukseen ja kehittämiseen.

5) Tukipalvelujen hyödyntäminen niiden koko laajuudessa. Musiikin koulutusohjelma hyötyisi perehtymisestä Jyväskylän ammattikorkeakoulun tuottamiin tukipalveluihin huolellisesti ja pyrkisi hyödyntämään niitä koko palvelujen laajuudessa.

4.3 Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle

Koulutusohjelman arvioinnista nousevat ehdotukset ammattikorkeakoululle:

Tuki ja palvelutoimintojen kehittämiseksi arviointiryhmä esittää, että kannattaisi kokeilla järjestää tiettyjen matriisien kanssa syksyn suunnittelukokous. Toinen vaihtoehto tai edellistä täydentävä toimenpide voisi olla matriisipäällikön ja yksikön johtajan kutsuminen yksikön matriisiryhmään keskustelemaan.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun auditoidussa laadunvarmistusjärjestelmässä koulutusohjelmien ristiinarviointi on koulutusohjelmien kehittämisen menetelmä. Ristiinarviointien avulla voidaan tunnistaa koulutusohjelmien hyviä käytänteitä ja levittää niitä synergisen toiminnan avulla. Tähän julkaisuun on koottu keväällä 2006 toteutettujen arviointien raportit. Tämä julkaisu esittelee liiketalouden koulutusohjelman, mediatekniikan koulutusohjelman, logistiikan koulutusohjelman ja musiikin koulutusohjelman ristiinarvioinnit. Neljän eri koulutusyksikön koulutusohjelmien ristiinarvioinnit nostivat esille koulutusohjelmien vahvuuksia ja parantamisalueita. Kaikkien arvioitujen koulutusohjelman voimavarana on henkilöstön laaja ja syvälinen asiantuntijuus aihealueellaan.

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja

1/2004 Mutka, U.; Ikonen, H.; Kataja, J.; Mikkonen, A.; Siitari, M-L.; Virtala, M. & Äijänen, T. Kohti ICT-Tradenomia. Haasteena kouluttaminen korkea-asteen yhdistelmäammattiin. Koulutusohjelmien ristiinarviointiraportti. Jyväskylä. *Liiketalous*

2/2004 Mikkonen, A.; Virtala, M.; Heikkilä, J.; Mutka, U.; Ikonen, H.; Tulkki, H.; Vänskä, K.; Laiho, K. & Toikka, M. Matkalla monikulttuuriseen hoitotyöhön/Towards multicultural nursing. Koulutusohjelman ristiinarviointiraportti/Cross-Evaluation Report of a Degree Programme. Jyväskylä. *Sosiaali- ja terveysala/School of Health and Social Care*

3/2004 Ikonen, H.; Heikkilä, J.; Mutka, U.; Wahlgrén, A.; Hokkanen, S.; Kataja, J. & Backman, E. Tienraivaajan roolissa. Restonomikoulutus palvelujen uudistajana. Koulutusohjelman ristiinarviointiraportti. Jyväskylä. *Matkailu-, ravitsemis- ja talousala*

4/2005 Heikkilä, J. (toim.) Yksi peili – kolme kuvaa. Liiketalouden koulutusohjelman Tiimiakatemian koulutusmallin, fysioterapian sekä paperikoneteknologian koulutusohjelmien arvioinnit. Koulutusohjelmien ristiinarviointiraportteja. Jyväskylä.

5/2006 Ikonen, H. (toim.) Music & Media Management – kohti uutta tuottajuutta? Pohdintaa ja aineistoa kansainvälisen musiikin ja median tuottajakoulutuksen suunnittelmiseksi. Jyväskylä. *Kulttuuriala*

6/2007 Heikkilä, J. (toim.) Toimivat työelämäyhteistyön muodot. Vaatetusalan, tietotekniikan ja maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit. Jyväskylä.

7/2007 Heikkilä, J. (toim.) Näyttöjä vahvasta ammattiosaamisesta korkeakoulussa. Liiketalouden, logistiikan, mediatekniikan ja musiikin koulutusohjelmien ristiinarviointiraportit. Jyväskylä.

Myynti ja Jakelu: Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto PL 207, 40101 Jyväskylä; Rajakatu 35 F, 40200 Jyväskylä | Puh. (014) 444 6868 | Faksi (014) 444 6869 | Sähköposti: kirjasto@jamk.fi | www.jamk.fi/kirjasto

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JYVÄSKYLÄ UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35
40200 Jyväskylä
Puh. (014) 444 6611
Faksi (014) 444 6600
Sähköposti: jamk@jamk.fi

Kulttuuriala
School of Cultural Studies

Liiketalous
School of Business

Tekniikka ja liikenne
School of Engineering and Technology

Informaatioteknologian instituutti
School of Information Technology

Luonnonvarainstituutti
Institute of Natural Resources

Sosiaali- ja terveysala
School of Health and Social Care

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
School of Tourism and Services Management

Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Vocational Teacher Education College